

Ies quia latior est europa. iō nōnulli hanc rōnē secuti dixerūt: eā tertiā ptē orbis nō esse. alia rō quare uideē breuior aphrica quā europa ppter ea qd in aphrica plus terrae ardore solis. quā in europa frigoris rigoris rigore deprahendit. Vnde: a quibus gadibus:

¶ SVLPI. Sed maior: sed asia est maior europa & aphrica: nā utriq; cōmunis sit zephyrus in orientem flans: a sinistro boreae extendit. in dextrā uoti toto oriente complexo. Sed maior orbis: maior mundi pars. Adit: accessit syncope. Ista: aphrica & europa. Illa: asia. In ortus: in orientē. Libyae: naturā fertilitatēq; soli aphricani narrat. Quod: ea pars quae. Vergit in occidentē inclināt. Arctos imbres: a septentrione immisos. ut enim auster uobis pluuius est. & illis serenus: sic boreas & aquilo nobis sereni illis imbri feri sunt. Reficit: recreat. Serenis: quia cū hic serenat illic pluit. In nullis uiciat opes: non habet uenas & metalla pretiosa. Nullo crimine sine scelere. crimē terrae est aurū & argentū pducere. Et penit' terra: & simplex terra. Robora maurisia. arbores & cedri mauritaniae cuius ligni usum non norant contenti umbris frōdibus. Plinius inquit: a muris cedrū & mensurā in saniam puenire esseq; similē cupresso foeminā siluestri habereq; lignū uariis uenis pictum quo generū trium ad mensas utuntur aitq; mensis praecipua dos in uena crispis: uel i uertice paruis: illud ob lōgo uenit discursu ideoq; tygrinae appellat: hoc in torto & iō tales pūtherinae uocant. sunt & undatim crispae maiore gratia si pauonū caudae oculos imitent magna uero post has grā extra praedictas crispi densa ueluti grani congerie quas a similitudine apiatas uocant. Epulas: esculenta & poculenta ut pisces aues seras gulāq; & luxū ro. obiicit. Mensas. uidelicet citreias. ante ci. mensam nullus uetustior mēoria ē. hūit. n. & ex cedro & exthia:

Vagā: instabilē. Sub nimio piecta die: i meridiē extēta q nimis illic aestuat. Perusti aetheris. torridae zōae. Bacchū. uites: Putris. soluta i puluerē. tenet: possidet. ¶ OMNIBO: Oceano fecere: locū: discussa mole montiū ab hercule. Nā cū cōmuniter istae. redit ad id q dixit: si caelo uentosq; sequaris. diuisus est uentus uniuersus in quattuor uentosq; cardinales: uidelicet in eurū in oriente. zephyrū ab occidente. austrū a meridie. & in boream a septentrione. se hi uenti habent alios collaterales eurū orientalis habet collaterales: hinc circiū. inde subsolanū. at uero zephyrus occidentalis collaterales habet: hinc corū inde fauoniū. auster meridionalis habet collaterales aphricū & notum. boreas septentrionales collaterales habet uulturnū & aquilonē. sed melior tñ & uerior est de uentis sententia plini in secundo: & gelii in noctibus atticis. q diligens lector inspicio. nūc poeta oñdit quō seperatae sint hae partes orbis terrarū meridionales & septentrionales uentos cōes esse dicit aphricae & europa. asia partim tangit meridionalē uentū partim septentrionalē. sed sola ipsa habet eurū uentū orientalē: ex quo facile cōprehendi pōt quō ipsa duplo maior sit aphrica & europa. Ista. s. aphrica & europa. Cōmuniter effundant zephyrū: occidentalē. Illa. s. asia. Boreae: a septentrione. Noti: meridionalis. Sola tenens: quia nec aphrica nec europa euri participes sunt. Boreae sinistrū latus: nā descendens boreas perflat asiam a sinistra. Libyae q; fertile terrae est nunc de ipsa aphrica loquit: dicit at partē illam quae est sub feruenti zona inhabitabilē esse meridiem uersus: sed quae in occidentē uergit: esse habitabilē & eam nō oīno sterilē immo ea pducere quibus sustentari pnt incolumes: tñ ea quoq; pars penuria aquae laborat. Quod fertile. p ea terra libyae quae est fertilis. Non fontibus ullis. quā sit fertilis: tñ & ipsa aquae penuria laborat. Arctoo raris: & quia sequebat. illud quō fertilis si caret aquis dicit ab aquilone nubes impelli usq; in polū antarcticū & pluuias immittere: Nostris reficit: quia qñ serenū est. ibi nebulosum coelū est. & pluuias emittit. Reficit: recreat. In nullas uiciatur opes. i. nullū genus aeris in aphrica inueniē. Pura. crimen glebarū appellat aurū & argentū & bene: nā multorum criminū cā est: ppter ea Vir. dixit Quid non mortalia pectora cogis auri sacra fames: Sed penitus terra est sine cuiusq; metalli admixtōe. Tm: tantūmodo. Maurisia: in mauritania arbores nascunt quae sunt gentibus illis p diuitiis. Non nouerat usum: & diu eas arbores habuere aphri sine utilitate. quia non nouerant in quos usus ualerent sed ro. inquit curiosiores fuerunt qui hmōi arborū utilitatē nouere. mauritania ferox est parte tamen excepta quae deserta est & fluminibus & lacubus abundat: arbores pfecto (teste Strabone) multas & magnas habet & oīa fert. antiqui & ea mensas ex uno integroq; ligno ac uarias ro. suppeditat in occidentalibus clarioribusq; libyae partibus (ut idem refert) habitant: qui a graecis maurisii uocant liby cū genus & epulentū eos ro. & indigenae mauros uocāt & iberiae sunt oppositi. Vsum: utilitatē. Citri con-

Oceano fecer' locum: sed maior in unam
Orbis abit asiam: nam cū cōmuniter istae
Effundant zephyrū. boreae latus illa sinistrū
Cōtingens: dextrūq; noti descendit in ortus
Eury sola tenens. libyae quod fertile terrae ē
Vergit i occasus. sed & haec nō fōtibus ullis
Soluūt: arctos raris aquilōibus imbres
Accipit. & nostris reficit sua rura serenīs
In nullas uiciat opes: non aere neq; auro
Excoquit. nullo glebarū crimine pura
Et penitus terra est tantum maurisia genti
Robora diuitiae: quae nō nouerat usum.
Sed citri contenta comis uiuebat & umbris
In nemus ignotum nostrae uener' secures
Extremoq; epulas mensasq; petinuis orbe
At quaecunq; uagā syrtim complectit' ora
Sub nimio piecta die uicina pusti
Aetheris exurit menses & puluer' bacchum
Enecat: & nulla putris radice tenet
Tempies uitalis abest & nulla sub illa

Vagā: instabilē. Sub nimio piecta die: i meridiē extē

ta q nimis illic aestuat. Perusti aetheris. torridae zōae. Bacchū. uites: Putris. soluta i puluerē. tenet: possidet.

¶ OMNIBO: Oceano fecere: locū: discussa mole montiū ab hercule. Nā cū cōmuniter istae. redit ad id q dixit: si caelo uentosq; sequaris. diuisus est uentus uniuersus in quattuor uentosq; cardinales: uidelicet in eurū in oriente. zephyrū ab occidente. austrū a meridie. & in boream a septentrione. se hi uenti habent alios collaterales eurū orientalis habet collaterales: hinc circiū. inde subsolanū. at uero zephyrus occidentalis collaterales habet: hinc corū inde fauoniū. auster meridionalis habet collaterales aphricū & notum. boreas septentrionales collaterales habet uulturnū & aquilonē. sed melior tñ & uerior est de uentis sententia plini in secundo: & gelii in noctibus atticis. q diligens lector inspicio. nūc poeta oñdit quō seperatae sint hae partes orbis terrarū meridionales & septentrionales uentos cōes esse dicit aphricae & europa. asia partim tangit meridionalē uentū partim septentrionalē. sed sola ipsa habet eurū uentū orientalē: ex quo facile cōprehendi pōt quō ipsa duplo maior sit aphrica & europa. Ista. s. aphrica & europa. Cōmuniter effundant zephyrū: occidentalē. Illa. s. asia. Boreae: a septentrione. Noti: meridionalis. Sola tenens: quia nec aphrica nec europa euri participes sunt. Boreae sinistrū latus: nā descendens boreas perflat asiam a sinistra. Libyae q; fertile terrae est nunc de ipsa aphrica loquit: dicit at partē illam quae est sub feruenti zona inhabitabilē esse meridiem uersus: sed quae in occidentē uergit: esse habitabilē & eam nō oīno sterilē immo ea pducere quibus sustentari pnt incolumes: tñ ea quoq; pars penuria aquae laborat. Quod fertile. p ea terra libyae quae est fertilis. Non fontibus ullis. quā sit fertilis: tñ & ipsa aquae penuria laborat. Arctoo raris: & quia sequebat. illud quō fertilis si caret aquis dicit ab aquilone nubes impelli usq; in polū antarcticū & pluuias immittere: Nostris reficit: quia qñ serenū est. ibi nebulosum coelū est. & pluuias emittit. Reficit: recreat. In nullas uiciatur opes. i. nullū genus aeris in aphrica inueniē. Pura. crimen glebarū appellat aurū & argentū & bene: nā multorum criminū cā est: ppter ea Vir. dixit Quid non mortalia pectora cogis auri sacra fames: Sed penitus terra est sine cuiusq; metalli admixtōe. Tm: tantūmodo. Maurisia: in mauritania arbores nascunt quae sunt gentibus illis p diuitiis. Non nouerat usum: & diu eas arbores habuere aphri sine utilitate. quia non nouerant in quos usus ualerent sed ro. inquit curiosiores fuerunt qui hmōi arborū utilitatē nouere. mauritania ferox est parte tamen excepta quae deserta est & fluminibus & lacubus abundat: arbores pfecto (teste Strabone) multas & magnas habet & oīa fert. antiqui & ea mensas ex uno integroq; ligno ac uarias ro. suppeditat in occidentalibus clarioribusq; libyae partibus (ut idem refert) habitant: qui a graecis maurisii uocant liby cū genus & epulentū eos ro. & indigenae mauros uocāt & iberiae sunt oppositi. Vsum: utilitatē. Citri con-

tantūmodo. Maurisia: in mauritania arbores nascunt quae sunt gentibus illis p diuitiis. Non nouerat usum: & diu eas arbores habuere aphri sine utilitate. quia non nouerant in quos usus ualerent sed ro. inquit curiosiores fuerunt qui hmōi arborū utilitatē nouere. mauritania ferox est parte tamen excepta quae deserta est & fluminibus & lacubus abundat: arbores pfecto (teste Strabone) multas & magnas habet & oīa fert. antiqui & ea mensas ex uno integroq; ligno ac uarias ro. suppeditat in occidentalibus clarioribusq; libyae partibus (ut idem refert) habitant: qui a graecis maurisii uocant liby cū genus & epulentū eos ro. & indigenae mauros uocāt & iberiae sunt oppositi. Vsum: utilitatē. Citri con-

renta: satis habuerunt Aphri: ut umbra citri quæ arbor est preciosissima se a calore solis defenderet. Comis & umbris unū sequitur ex reliquo: nam contra sunt frondes arborum & frondibus umbra reddit. In nemus ignotum. s. aphris quid arbores suæ ualerent: sed notum ro. & satirice carpit luxuriā ro. Nostræ secures ro. Extremo quæ epulas: ex arboribus nos ro. tragemata & mensas etiā preciosas fecimus: nam ex fructu citri tragemata. i. cibos secundæ mensæ fecimus. Extremo orbe. i. a polo antarctico: aphri nō nouerūt huiusmodi epulas citri: nec ex arboribus mensas preciosas fieri. At quæcūq; uagā: hæc quidem fœcunda est & habitabilis. at uero par alia Aphricæ: quæ ppinquior est feruenti zone nimio solis ardore habitari non potest: nec ibi quicquā nascitur q̄ ad usus hominū necessarium sit. Sub nimio die: sub nimio sole. Vicina perusti æthe. i. uicinia torridæ zonæ: Puluere. i. calore sequens pro antecedenti. Nulla radice: quia radices altius porrigi nō possunt. Temperies uitalis. i. quæ uitam dat plantis & arboribus: nā triplex est uita. s. uegetatiua: sensibilis: & rationalis. Nulla cura iouis. quasi dicat nulla æris temperies eam terrā fertilem reddit: uel quasi destituta sit a deo & cū alterius orbis curam habeat: deus hanc quasi deseruisse uideatur. Sub illa. i. in illa terra: nam sub pro imponitur. Virgi. namq; ingenti lustrat dum singula templo.

Cura iouis terra est. natura deside torpet
Orbis & immotis annum nō sentit arenis:
Hoc tã segne solū raras tantū exerit herbas
Quas nasamō gēs dura legit qui pxiā pōto
Nudus rura tenet: quē mūdī barbara dānis
Syrtsis alit: nam littoreis populator arenis
Imminet: & nulla portus tangente carina
Nouit opes. sic cum toto cōmercia mundo
Naufragiis nasamones habēt hac ire catonē
Dura iubet uirtus. illic secura iuuentus
Ventorū. nullasq; timens tellur̄ pcellas
Aequoreos est passa metus: nā littor̄ sicco
Quā pelago syrtis uiolētius accipit austr̄
Et terræ magis ille nocēs. nō mōtibz illum
Aduersis frangit libyæ: scopulisq; repulsum
Dissipat: & liquidas se turbine soluit i auras
Nec ruit in siluas: annosq; robora torquēs
Lassat: patet omne solum: liberq; meatu
Eoliam rabiem totis exercet arenis.
Et non imbriferā contorto pulucri nubem
Inflexū uiolentus agit. pars plurima terræ

tanto etiā ipsi duriores & patientiores reddunt. Proxima ponto: oceano: nā eo usq; hæc regio pducit: quo ad gentibus pcedere licet. Nudus: nimio calore solis uestibus nō utitur. Quē mundi barbara: quia occurrebat illud quō uiuere possunt: si ibi nihil nascitur uel parū: dicit illos uiuere naufragio. ideo q̄ ibi syrtes sūt & plerunq; uentis impulsæ naues sirtibus hærent: & ibi destitutæ cū oibus earū mercibus a nasamonibus diripiunt: & hoc genere uitæ sustentatur. Imminet. instat. Sic cū toto cōmercia: quia naufragia sunt eis p mercibus naufragæ. n. naues cū in sirtibus depræhense tenent copiā meritiū nasamonib⁹ faciunt. Toto cōmercia mundo. i. ex omni regione orbis terrarū naues illuc inuitæ compellunt. Hac ire catonem. nūc quasi cām affert: cur libies hanc ptem descripserit. ut ostenderet magnā Catonis uirtutē: qui certū ppe periculum petebat: ut si qua ratione posset libertatē ppe amissam recuperaret. Dura uirt⁹: posuit uirtutē pro fortitudine q̄ ē malorū & periculorū omniū dura ac fortis patientia. Secura: sine cura. de iuuetute Catonis loquit̄ q̄ numero fuit hominū ducē militū pagrauitq; libiā terrestri itinere dieb⁹ triginta p pfundā harenā ut Strabo scribit. Illic: uidelicet in ea regione ubi syrtes quas terrestri itinere ambiēdo trāsire cōstituit Cato. Secura: quia ibi nullos uentos futuros existimabāt. Procellas: pcella uis uentorū dī q̄ oīa pericula. i. pcutiat. Aequoreos ē passa quia nō aliter uexata est itinere terrestri: q̄ nauigatiōe naues cōcuti solēt. Nā littora: sic ibi. n. non min⁹ sæuire & crassari solet uētus: q̄ solet in mari. Sicco. s. sirtium. Ille: auster. Nō mōtibz illū: reddit rōnē quare uehementer sæuiat in regione auster: neq; n. inquit montes ibi sunt q̄ uim & impetū austeri impediāt. ob hanc causam in aliis regionibus non tantopere sæuiunt uenti: q̄ uidelicet obiectos montes habent. Scopulisq; repul

CSVLPI. Cura iouis: salubritas cœli. Immotis: in aratis. Non sentit annū. annuas messes autumnii uin demia & floridū uer. Segne: in secundum. Nasamon: nasamones gentes sunt in ora syrtis quos antea nasamones græci appellauerunt ab argumento loci medios inter arenas sitos. Nudus. pauper. Damnis mūdī: præda omniū qui incidunt in syrtes. diripiūt enim naues & naufragos. Populator iminet: prædator seruat. Et nulla carina: nec aliena nec sua nā portū nō habent & ad eos nauigat nemo nec ipsi nauigāt. Opes: quas rapiunt. Habent naufragiis: habere uidentur ob naufragia. Dura: fortis & paciens. Metus æquoreos: pericula quæ solent in mari timeri. Aduersis: oppositis. Nō frangit. nō debilitat nec ullis scopulis aut siluis rūpit. ut illis repressus in altū se erigat. Soluit turbine. non resuoluit uolubilitate. Lassat: repetit nec. Patet omne solū: apertus & liber ē campus. Eoliam quā eolio carcere extulit. Et non imbriferam: nubem & congeriē sicci pulueris in circuitum uertit.

COMNIBO. Deside. i. inerti: quia natura illius orbis inutilis est. Immotis ha. i. in aratis non subactis. Annū. i. utilitatem anni: & messes. Hoc tã segne solū & quanquā hæc terra nimio solis ardore sterilis sit: ut nec messes: nec uites pducant: nascuntur tñ inquit herbae q̄bus uescunt. Nasamones: sunt populi sub feruētiore plaga Aphricæ habitantes uerū. Strabo libro ultimo dicit nasamones primos: postea psylos & getulorum ptem & garamantes Libyem sterile & aridā regionē obtinere. Segne: iners: utile. Exerit. i. aperit. Gens dura. s. uictu: nā quanto uictu duriore utuntur:

sum. nec ibi scopuli sunt. sicut in medio mari quibus uento resistit. Liquidas. i. puras. quia ibi calor nimius est ita ut uentus ascendere non possit. iō magis impetū suū exercet. In auras. quia nō tendit altius. Turbine. in petu suo. In syluas. quia ibi nullæ sunt arbores. Torquens. uoluens. Lassat. fatigat. ut impetu suo desistat. Patet. apertū est omne solū regionis illius. Liberq; meatu. i. auster iter liberū habet nullo obice impeditum. Aeoliam rabiē. i. furorē respexit ad fabulā q̄ Aeolus rex uentorū dicat. & montibus eos coherceat. Et nō imbriferā. sed hic uentus non cogit aerem in nubes: sed tantūmodo intorquet puluerē. & in medio aere retinet neq; enim ipsa in aerem sicut nubes resoluit. In flexum. in circuitū. quia puluerem contorquet non nubem ex qua imbres cadant. Pars plurima. i. magna.

SVLPI. Pendet. suspensa est in aere. Vertice nūquam resoluta: summitate nunquā dissipata æ in aere uersa more nubis. Regna: urbes & terrā quā possidet Garamante. populo nasamonibus uicino. Raptā. quæ rapuit ut carbonē fauilā. Quantūq; licet consurg. q̄ alte eleuat fumus tam & puluis. Violare diem. ob te nebrare lucem. Aggredit. uentus. Raptis. subtractis a uento. Concuteret. Auster libyam conuassaret si esset dura ipsumq; austrum in cauernis includeret sed quia ei cedit stabilis. manet Compagne. densitate conjunctione. Scopulosa. saxosa cum non sit. Clauderet cauernis. Terræ motus enim sit ex uento in cauernis. terræ incluso conanteq; egredi & ut ait plinius Neq; aliud est in terra tremor q̄ in nube tonitruū. Luctādo resistendo uento. Stat. non concutit. Fugit. cedit austru. Virorū. militū. Actu. impulsu. Intentus. cōtinuus & uehēmens. Sic illa. Ancile hoc est scutū sine angulo undiq; excisū in formā pelte thracie a ioue quē Numma elscuerat fuisse in imperii pignus e cælo demissum sincera fide credebatur antiquitas. poeta ut uentorū eruptum alicui ro. fuisse platum asserit. Nume qui a Marmurio fabro iussit. xi. q̄ similitima fieri ne quis illud posset subripere. ea aut omnia a canentibus & saltantibus salis qui patritii erant & supra truncā æneum pectori tegmen habeant per urbem mense martio gestabant ut late in iuuenalem fastosq; ex plutarcho & liuio diximus. Orbem. syrtes libycas. Procubuit. se prostrauit. Constrinxit: ne lacerarent uel auferrent.

OMNIBO. Tollit. subleuat. Pendet. quia nō resoluta sicut nubes in aerem. Regna uidet. nunc dicit uiolentia ipsius austeri. non modo puluerem sublimem tolli. uerū et tecta domorū rapi. quin et saxa uolitare p̄ aera. Regna: quæ ipsi nasamoni loco regnorū sunt nam rusticus regna sua angellū appellat. Vir. post aliquot mea regna uidens mirabor aristas. Discussa. s. impetu uentorū. Non altius ignis. dicit ignē nō altius trahere secum q̄ rapuerit q̄ uentus tollitur: quin etiā fumū non sublimius ascendere: q̄ ea q̄ uentus rapuerit. Confugere fumo. quia tantū aeris cōtinet puluis sublatus uento. quātū fumus. q̄ magna emittit flama. Violare. obtenebrare diē. Tunc quoq; ro. sol. semp̄ ibi uim maximā exercet uentus: sed quo tpe p̄ ea loca ro. ibat multo etiā uehēntius sauebat. Nullusq; pōt. ex omni exercitu catonis nemo erat q̄ stare posset. nā uentorū impulsu euertebat. Raptisq; et arena et q̄ pedibus calcabat a uento subtrahebat. Raptis: subtractis a uento. Concuteret. or. tantus hic inqt̄ impetus ē uenti: q̄ si solū illud durius esset & nō resoluere harena. uentus rimis ingressus in uiscera terræ: dū erūpere q̄teret terremotū faceret. sed hoc adiuuat. q̄ facile p̄ rimas ingredit. ita facile p̄ resolubiles harenas exit. ideo terremotū nullū facit. & ita latenter terremotus cām innuit s̄m philosophos. nā alii dixerūt oceanū cām esse terremotū cū uehēntius terrā impellit & cōcutit. ut a centro suo discedat. alii p̄ uiscera terræ ingredi uentū: deinde cū exire uoluerit: nec uia inuenerit qua possit erūpere terrā concutit & terremotus efficit. A sede: a cetro. Solida cōpage. firma iunctura q̄ solū illius regionis durū esset & cōtinens. Scopu. scopulis plena si esset: sed nō est. Cauet. exe. i. corrosis & cauis antris. Sed q̄a mobilibus: sed q̄a facile resoluit. ideo uento cōmoueri nō pōt: hæc causa est cur terra nunquā moueatur. Nusquā luctando. i. resistēdo uentis: q̄a resolubilis est. Ima. i. profundior tellus. Stat. i. stabilis p̄manet q̄a superficies resolubilis est impellente uento. Galeas & scuta: & tātus fuit turbo: ut saepe e manibus militū pila extorqueret. & scuta & galeas adimeret. & ea per aerem uolitantia ferret. Spiritus. illius uenti. Contorsit: cōuoluit extorquendo de manibus militum. Actu: impulsu. Intentus uehēmens: sicut intentū calorem uehēntē dici

Tollit. & nunquā resoluta uertice pendet. Regna uidet pauper nasamō errantia uento Discussasq; domos uolitantq; a culmie raptæ Detecto garamante casæ non altius ignis Raptā uehit. quantūq; licet cōsurgeret fumo Et uiolare diem: tantum tenet aera puluis: Tū quoq; romanum solito uiolentius agmē Aggredit: nullusq; potest consistere miles Instabilis raptis etiam quas calcet arenis. Concuteret terras orbemq; a sede moueret: Si solida libyæ compage & ponderē duro Clauderet exesis austris scopulosa cauernis. Sed quia mobilibus facilis turbat arenis. Nunquam luctando stabilis manet ima q; tellus Stat: quia summa fugit galeas & scuta uirorū Pilaq; contorsit uiolento spiritus actu: Intentusq; tulit magni p̄ inania cæli: Illud in extrema forsā longe q; remota Prodigiū tellurū fuit. delapsaq; cælo Arma timēt gētes hominūq; exēpta lacertis A sup̄is demissa putant. sic illa p̄fecto Sacrificio ceciderunt numæ: quæ lecta iuuentus Patritia ceruice mouet. spoliauerat auster Aut boreas populos ancila nostra ferentes: Sic orbem torquente noto. rōana iuuentus Procubuit: metuēsq; rapi cōstrinxit amictus

mus. Illud in extrema: fortasse inquit eo tempore cū uentus saeuit: & pila e manibus ro. abstulit & galeas & in alias regiones per aerē ferebat: cū in terras caderent: quasi de coelo lapsa esse existimarunt & pdigii loco habuerunt q̄ Ro. tpe Numae contigit: cū de coelo scutū ancile cecidit: augures dixerunt ubi scutū illud ser uare: ibi caput orbis fore: hinc est q̄ numa. xii. ancilia ad similitudinem illius fieri iussit: ne agnosci posset il lud diuinū & Manurius faber inter ceteros gloriā obtinuit: q̄ similia illi ancylia fabricasset: & cū ei optio dare: ut praemiū q̄ uellet artis suae posceret: petit ut ex patriciis. xii. salii p urbem cū tripudiis ancylia feretes canerent ueterē Mamurii memoriā. Gentes: quae ignorant unde tela uenerint. Hominū erepta. & cū uetus arma e lacertis abstulit putant ipsi caelitus eē demissa. Sacrificio numae. idest populi ro. instituit: sicut est apud Liuium: qui legibus urbē uoluit formare & religione instituere: pontifices creauit. flamines diales & alios sacerdotēs: pontificē docuit oēm cultum diuinum: ut ex eo ceteri discerent quae uicuique deo sacra facienda essent & quo tempore. Leta: pro electa. Mouet: concutit. Patricia ceruice: quia e patriciis eligebant iuuenes sacerdotēs: quos salios appellabant a saltando. Spoliauerat auster: sed nihil aliud fuit: nisi q̄ uentus ea depu lerit in regiones nostras: & Numa e coelo lapsa credidit. Nostra: idest quae postea nostra fuerunt. Sic orbē torquente: noto milites ro. cum tanto undiq; impetu uentorū affligerent: se humi prosternebant metuētes ne sublimius tollerent. uestes etiam accingebant & manibus terrā carpebant: ne a uentis sublati auferētur. Procubuit. scilicet humi. Torquente orbem: uolente mundū. Constrinxit: scilicet corpori.

Inseruitq; manus terrae: nec ponderē solo
Sed nixu iacuit. uix sic immobilis austro
Qui sup igentes tumulos inuoluit arenae
Atq; opit tellure uiros: uix tollere miles
Membra ualet multo cōgestu pulueris hārēs
Alligat & stantes effusae magnus arenae
Agger. & immoti terra surgente tenent.
Saxa tulit penitus discussis pruta muris
Effuditq; pcul miranda sorte malorū.
Qui nullas uidere domos uidere ruinas
Iaq; iter omne latet nec sunt discrimina terrae
Vlla nec aetherae medio uelut equorū flāmae
Sideribus nouere uiam nec sidera tota
Ostendit libycae finitor circulus orae
Multaq; de uexo terrarū margine celat
Vtq; calor soluit quem torferat aera uent⁹
Incensusq; dies manant sudoribus artus
Arent ora siti conspecta est parua maligna
Vnda pcul uena quā uix e puluere miles
Sustulit: & galeae cōuexum infudit in orbem
Porrexeritq; duci squalebāt puluere fauces
Cūctorū minimūq; tenens dux ipse liquoris
Inuidiosus erat me ne inquit degener unū
Miles i hac turba uacuum uirtute putasti
Vsq; adeo mollis primisq; caloribus impar
Sum uisus quanto pena tu dignior ista
Qui populo sitiēte bibas sic concitus ira
Excussit galeam suffecitq; omnibus unda

¶ SVLPI. Nixu: conatu ne raperetur. Viros: ia centes. Hārēs: retentus & grauatus. Congestu cumulo. Alligat: retinet implicat. Discussis: euersis. Latet iter: uia uō discernit: nā tota regio unius figurae & similitudinis erat: sed itinerabant stellas obseruando more nautarū. Flāmae. stellae. Finitor: circulus orizō qui terminat ea quae prospici aut non uideri possunt ut ait iginus: deduciturq; ab q̄ est termino di uidit. n. inferius hemispheriū a superiori. Celat multa: ex his quae in nostro orizonte apparent illic est. n. terra deuexior. Nec sidera nota: quae a nobis nō cernuntur ut Canopū. Vtq; calor: postquā inquit aduentā te calore puluerulentū frigus repressit est & solutū ut solent nebulae adueniente sole. Soluit: sedauit. Torferat: agitauerat. Incensusq; dies: postquā actus est diei calor. Maligna: nō secunda. Confudit: confundo imisit & turbauit. Inuidiosus erat. omnibus in uidiā & odio erat. Virtute: patientia mollis deiicat & sine robore. Impar: qui resistere nequeā. Poena: in uidiā. Populo: reliquis omnibus. Suffecitq; omnibus: nemo. n. cupit cum nullus bibisset.

¶ OMNIBO. Inseruitq; manus terrae: terrā manibus cōprehendebat. Nec pondere solo: nec satis habuit pondere corporis se defendere ne a uentis auferetur nisi etiā manibus niteret. Immobilis austro: uix nixu corporis stabilis poterat pmanere. Qui sup igentes: cū periculū unum uitassent: ne tollerent a uentis: aliud non uitarunt: ne cumulū harenae quasi aggerem superimponeret corpori & quasi sepeliret. Hārēs. f. humi. Mul. cō. agere cumulato pulueris. Est stā. non mō pūbentes milites alligat: sed et stantes. Ag. f. cumulus arenae. Ter. su. f. sup: corpora eorum. Saxa tulit penitus qd mirum si alia uentus aufert cū ipsa saxa secū raperet p aerem uolitantia. Qui nullas uideō ro. cū ea trāsirent (iam. n. uentis abstulerat muros) ruinā qdem uidebant: sed domos nō uiderant. Iamq; iter omne latet. dicit aliqd deterius contigisse militibus Catonis q̄ nautis. nā et, si uentis dissipent: semp polū arcticū habēt cuius sydera obseruātes sciūt quate pte maris nauigēt. at uero hi tūc flātibus uētis: quae ori zonte suo phibeant: arcturi siue palustri sydera uidere nō poterāt ut in q̄ ptē inclinarēt uidere nō possent iter latet: obrutū arenis. Nulla discrimina. i. discernere nō possunt ubi terrarū sint. Aetherae flāmae. i. stellae sunt. n. stellae natura flāmae quo circa uaporibus alunt. Qui ex agris sole tepesacti excitant. Sideribus no. uia obseruatiōe stellarū postea dignoscebāt terras: nō tñ oēs stellas uidebant. nā erant in orizonte meridiano: q̄ humilis est iō nō poterāt aspicerē polū arcticū: septentrionē. n. maxime cōseruāt nautae & eū spectā & ii

tes intelligunt qua parte maris nauigent. Finitor circulus oræ. i. orizon meridionalis. orizō appellatur cir-
 culus qui diffinit regionē poli arctici & antarctici. nā significat termino. nūc ergo dicit conditionē ho-
 rum militū deteriorē q̄ nautarū: quia nautæ semp uidere possunt stellas septentrionales q̄bus nauigationē
 suā dirigunt: quocūq; uoluerint: sed hi plene omnia sydera uidere nō poterāt: q̄ ratio orizontis facit in quo
 tunc erat cato cū exercitu. Tota sy. f. poli septentrionalis. Deuexo. m. i. rotundo. Celat: nā qui in illo orizō
 te sunt uidere nō possunt stellas huius orizontis: quia tumor terræ intercipit acies oculorū. Vtq; c. f. prio
 quidem passi sunt tempestatē uentorū: deinde nimiū solis ardorē: nā ubi in meridiē sol ascendit uentus statī
 calore solis dissipatus est. sed intensior: inquit ardor erat facientibus iter ut e toto corpore sudor manaret.
 Calor. f. meridiani solis. Quem. t. u. inuoluerat turbine suo & rotabat. Exarsit. i. factus est intensior solis ca-
 lor. Manant. f. ar. unū sequit̄ ex reliquo. nā quia sudor fundebat̄ ex corpore: ideo sequebat̄ sitis. Conspecta
 est parua maligna: casus ita tulit: ut haud procul inde spectauerint undā: quæ potius piscina erat & statim e
 militibus unus aquā inde hausit & eam porrexit cato. Cato toruis oculis illū acriter repræhendit. nūquid
 inquit ex omnibus me unū dilexisti: qui sitim pati nō possim: & acceptā undam effudit: in conspectū militū
 & satisfecit omnibus: nā milites ubi uiderūt ducem sitim fortiter pati. nihil erat q̄ nō ipsis tollerabile uidere
 tur. Procul: præ oculis. Maligna uena. i. iniqua quia aqua nec erat quidem huiusmodi: ut potalibus uideri
 posset. Quā uix puluere: adeo aqua per exigua erat: ut uix eā haurire miles. Minimū liquoris. i. paruā aqua
 partē tenens manibus: Inuidiosus erat. i. magnā in se contrahebat inuidiā. Primis caloribus: ut in princi-
 pio calor sitim pati nō possim. Quantam pœna: hac pœna potius dignus es: qui aliis sitientibus bibas.
 Concitus ira. i. perturbatus. Excussit galeam. i. effudit aquā ex galea. Suffecit. i. omniū sitim expleuit.

⊕ SVLPI. Templū: iouis āmonis qui colit̄ in for-
 mā eius arietis qui sitienti libro patri fontē pede effo-
 dit: cū illac exercitum duceret. autē arena inter-
 preta. Donaria: loca ubi dona feruat̄. Virg. Ductos
 alta ad dōari a currus. Beatis: diuitibus. Vnus solum
 & cōe omnibus templū. Morū priorum: piscæ simpli-
 citatis & fidei. Tibullus. Tunc melius tenuere fidem
 cum paupere cultu. Defendit: tuetur ne inficiat̄ auro
 more ro. Esse locis superos: hoc est deos h̄re syrtiū cu-
 ram nam ois terra quæ est inter leptim & berenycida
 arbores non pducit. Berenycida: berenycis urbs est in
 pentapolitana regione in syrtis extimo cornu quon-
 dam uocata hesperidū: ubi hesperidū horti memoran-
 tur abest a lepsi. ccclxxv. milibus passuum leptis uero
 est in libyphœniciū regione quæ est eximie fertilita-
 tis: ut plinius scribit. Extulit nemus: erexit arbores.

⊕ OMNIBO. Ventū erat ad templū: cū per arctē
 libyam iter faceret cato: tandē ad fontē iouis ammōis
 puenit: ubi templū erat ipsius dei: sæpe hoc dictū q̄ i
 fabulis legitur. cū ex india uictor rediret liber pater:
 & ad arentē libiā peruenisset cū omni exercitu siti la-
 borans supplex d̄r rogasse patrem iouē: ut sibi exerci-

tuiq; suo misereretur: statim ibi apparuit aries: qui pede terrā pcussit & statim fons nitidissimæ aque exiuit:
 unde omnis exercitus bibit deinde in honorē patris liber pater ibi templū cōdidit & in medio tēplo simula-
 crum iouis in forma arietis erexit: q̄ existimabat iouem sub ea specie auxilium pstitisse: & qui ad hoc simula-
 crum iouis ueniebāt: de rebūs dubiis respōsa accipiebant. nūc ergo dicit ubi a catone & ipsius exercitu illuc
 uentū est: uniuersæ gentis populi erāt: qui ad petenda oracula uenerāt. Vnū: singulare. Inculti: qui uitam in-
 cultā & rudē exigūt. Illic in illo templo. Corniger. in forma arietis. Similis nostro nō ibi factus est iuppiter.
 Qualis in capitolio nostro. Similis. f. cū maiestate & fulmine. Ammō: ab harena ubi positus est. nam
 harenā significat siue ab ammōe pastore q̄ illi primus templum cōstituisse scribit̄ a paulania: uel ab ammō q̄
 lingua ægyptia significat iouem & corrupto sermone afri ammonē uocat. Herodotus. Nō illic libyæ: di-
 cit ibi nō esse templū cōstructū magnificentia ædificiorū: nec dōaria plena auro & argēto: sicut ro. nā ea gēs
 paup erat: & cōtenta humilioribus: iouē igitur adorāt: nō magnis dōis: sed potius miti corde. Dōaria: pro-
 prie sūt loca ubi dōa diis oblata reponūtur: sicut sacraria ubi sacra colūtur. Quāuis æthiopū po. nō sunt hic
 dōa p̄ciosiora q̄bus ornari solent tēpla iouis ro. q̄ hoc templū sit unicū & singulare gētibus etiā orientis.
 Beatis: apud quos nascunt̄ res p̄ciosæ: gēma: aurū. Pauper adhuc: quis habūdent his rebus: tñ nō exornāt
 tēplū. sed p̄cibus potius & piis sacris iouē placāt. Per æuū & oē tps ætatis. Morūq; priorū qa sicut ab initio
 cōstitutū fuit: ita et posteri seru arūt. Numē ro. tēplū. q. d. nō tēplū illud exornat̄ auro. sicut capitolium ubi tē-
 plum iouis erat in arce. Esse locis supos: q̄ ibi numē inhabitet ex eo cognosci pōt: q̄ cū ois circa ipm regio
 nimio calore arefcāt: ibi tñ modo herbæ uirides ac syluæ cōspiciūtur: q̄ sine numine fieri nō posset. Esse su-
 peros. i. numē deorum ihabitare. Sola: unica sylua per oēm libyā. Nā qcquid puluere sicco: a p̄tapolitana
 regione usq; ad tripolitanā qcqd iter medium ē caret herbis & arboribus: sed ibi tātū ammō ubi templū amo-

Ventū erat ad tēplū libycis q̄ gētibus unū
 Inculti garamantes habēt stat corniger illic
 Iuppiter ut mēorāt sed nō aut fulmīa uibrās
 Aut similis nostro: sed tortis cornib⁹ ammō
 Non illic libyæ posuerunt ditia gentes
 Tempa. nec cois splendent dōaria gemmis
 Quāuis æthiopum populis arabūq; beatis
 Gentibus atq; indis unus sit iuppiter ammō
 Paup adhuc de⁹ est nullis uiolata p æuū
 Diuitiis delubra tenens: morumq; priorū
 Numen rōano templū defendit ab auro.
 Esse locis supos testat̄ silua p omnem
 Sola uirens libyē: nā quicquid puluer sicco.
 Separat ardentē tepida berenycida lepsi
 Ignorat frōdes solus nemus extulit ammon

nis est sylua uirens reperit. Quicquid: id est omne spaciū terrarū. Puluere: id est harena putri. Berentida lepti berenitis oppidū libyæ ē in ea parte q̄ appellat̄ pena apolitana. a quinq; ciuitatib; usq; ad leptim oppidum tripolitana: id est a principio libyæ usq; ad extremitate non inuenit arbor: nec sylua: nisi in hoc loco templi ammonis. Solus nemus: iuppiter dedit hanc syluam: q̄ locum illum delegit.

Siluaꝝ fons causa loco. qui putria terræ
Alligat. & domitas unda connectit arenas
Hic quoq; nil obstat phæbo quū cardine sū
Stat librata dies truncū uix p̄tegit arbor (mo
Tā breuis in mediū radiis cōpellit̄ umbra
Dep̄nsū est hunc esse locū qua circulus alti
Solstitiū mediū signorū p̄cutit orbem
Non obliqua meant. nec tauro scorpūs exit
Rectior. aut aries donat sua tempora libræ
Aut astrea iubet lentos descenderē pisces.
Par geminis chirō: & idē q̄ carcinus ardens
Humid⁹ egoceros: nec plus leo tollit̄ urna
At tibi quacūq; es libyco gens igne dirēpta
In noton umbra cadit q̄ nobis exit in arcton
Et segnis cynosura subit: tu sicca p̄fundo

nil aliud est q̄ illā ptē æquinoctialis oriri: q̄ oriē cū illo signo ascendēte supra orizontē: uel illā ptē æquinoctialis occidere: q̄ occidit cū altero signo tēdēte ad occasū sub orizontē. Signū at̄ recte oriri d̄r cū quo maior ps æquinoctialis oriē. Obliquū uero cū quo minor: sic d̄r & occidere. Aut donat sua tēpora par. n. tps̄ in decurrendo cōsumit. Astrea: uirgo. Descēdere: occidere. Pisces: q̄ duo sunt australis & borealis. Chyron: sagittarius. Idem par in ascendēdo & descēdo. Carcinus: cancer sic. n. d̄r græce. Ardere aut̄ fertur. q̄ qñ sol in eo est sunt maximi æstus. Aegoceros: Capricornus græce dixit .n. capra est. & cornu effigiat̄. n. caper uētre tenus reliquo corpore piscis. Vrna: aquario q̄ urnā tenet. At tibi: apostrophe ad libycos q̄ sunt ab æquinoctiali circulo ad cancrū usq;: q̄ ita habēt umbras meridiē uersus: p̄ ut sol a p̄pendiculari ipsorū umbra ad cancrū ascendit. Dirēpta igne libyco: diuisa a nobis æstu & torrida zona. Umbra: solstitiū nostri q̄ est nobis septentrionalis. Et segnis cynosura. subit: & ur̄sa minor tibi uideat̄ occidere. Segnis: parum enim moueri uidetur.

COMNIBO. Fons causa loca: & tñ ammoni ioui est attribuendū: nā ipse sub forma aretis terrā pede percutiens fontē edidit. Et domitas un. declarat q̄ dixit alligat: quia humor una cū puluere maximus facit. quasi glutem: quo radices deinde nitunt̄ terræ. Hic quoq; nil obstat: adeo sol directe transit p̄ zenith capitis eorum: ut nulla ibi prorsus uideat̄ umbra zenith est uocabulū astrologorū: significat aut̄ punctum in firmamento. qui directe capiti nostro superimpositus est: & cuiusq; regionis gentes suū zenith habent: dicit q̄ ibi trāsit per zenith capitis eorū qui directe superimpositus erat capiti garamanthū cū ī meridiem est sol: nulla prorsus umbra apparet: adeo ut uix frondibus truncos suos arbores defendere possit. Hic quoq; hic quauis natus sit fons: tamen cū in meridiē fuerit sol: nulla umbra est: q̄ possit se a calore solis defendere nec ipsa arbor. Phæbo: calori solis. Stat: id est firmata est. Cardine sūmo: id est in meridiē. Truncū uix p̄tegit arbor: ex quo intelligi pōt q̄o possent sub umbra cætera animalia releuare calorē. Dep̄hense: de illis loquit̄ quorū zenith directe capiti eorū superimpositus est ī æquinoctiali situ: q̄bus duo solstitia altissima fiunt: & totidē solstitia ima solstitia alta fiunt. his cū sol p̄ capitis eorū zenith transit. uidelicet cū sol est in principio arietis & itē in principio libræ tūc enim directe sol p̄pendiculariter per zenith capitis eorū transit: ideo aut̄ alta solstitia dicunt̄: quod sol altius ascēdere nō possit. Circulus alti solstitiū: est æquinoctialis quod sub æquinoctiali constitutis duo alta solstitia fiunt mediū aut̄ orbem signorū appellat̄ zodiacū: uidelicet q̄ æquinoctialis circulus mediū zodiacū diuidit. Percutit: diuidit. Dep̄hensū. scilicet ab astrologis. Hunc locū. ubi positū est templū ammonis. Alti solstitiū. uidelicet æquinoctialis quare alti. quia uidelicet sub æquinoctiali constitutis. duo alta solstitia sunt: uidelicet cū in principio libræ & itē p̄ncipio arietis sol fuerit. Orbē signorū. id est zodiacū in quo. xii. signa posita sint. Nō obliqua meant. i. nō obliqua oriunt̄ nec occidunt. ut intelligat̄ hic locus sciendū est primū qd̄ sit ortus & occasus. deinde qd̄ sit obliquū oriri. & recte oriri ortus alicui⁹ signi nil aliud est: q̄ illam partē orizontis oriri cū illo signo oriente. id est ascendēte supra orizontem arcticū. rursus e diuerso occidente aliquod signū nihil aliud est quā eam partem orizontis occidere. quæ occidit cum illo signo occidente. Signa enim cū uidentur. oriri dicuntur. cum autem non uident̄. occidere dicuntur. cum supra orizontem finita est acies oculorum & nō uidentur. cum supra alium orizontem fuerint: tumore terræ

CSVLPI. Putria terræ alligat: terrā pulueream cōtingit & densat. Hic quoq; ut in syene & in aliis locis Quū cardine sūmo stat librata dies: id est cum sol est certo die in medio cœli p̄pendicularis: ut in ariete & in libra. Arbor. umbra arboris. Dep̄nsū est: cōp̄ertū est syrtes & Garamantes sub æquinoctiali circulo esse. Circulus alti solstitiū .i. æquinoctialis in quo contingunt duo. Ita solstitia sub æquinoctiali existentib; qui cū semp̄ habeat̄ æquinoctiū hnt̄ quatuor solstitia uidelicet duo alta in principio arietis & libræ quia sol directe trāsit supra ipsorū capita: & duo ima in principio Cancrī & Capricorni q̄ tūc sol maxime remouetur a recta linea capitis eorū. Percutit mediū orbem: quasi diuidit & correspōdet medio zodiaco. Nō obliqua meant oīa signa his q̄ sunt in æquinoctiali circulo recta oriunt̄ & occidunt: his uero q̄ sunt extra partem recta partim obliqua ut nobis q̄bus ut ille iquit. Recta meant: obliqua cadunt a sidere Cancrī. Donec finitur chyro: sed cætera signa. Nascunt̄ prono descēdūt trāte recto. Meant: p̄cedunt. Nec tauro. Signa. xii. q̄ inter se sunt opposita: & habēt ortū & occasum cōtrariū poeta cōmemorat. Ortus aut̄ uel occasus alicui⁹ signi

impeditur acies oculorum: ne sydera uideri possint: hic est ortus & occasus oblique autē oriri dicunt signa cū minor pars orientis occidit cū eo. recte autē oriri dominant cū magna pars orientis orit. nunc ergo dicit. Non obliqua meant. i. recta signa oriunt: quia cōstitutis in æquinoctiali: sicut sunt de quibus loquitur garmantes semper maior pars orientis orit & occidit. Nec tauro scorpius exit. i. signa opposita æquales habent ascensiones & descensiones: libra opponit arietem. Scorpius tauro. Capricornus cancro. Aquarius leo. Piscis uirgini: & in sphaera: ista opposita signa æquales habent ascensiones & descensiones. i. æqualiter occidunt & oriunt: & hoc est quod hoc loco dicit: nec tauro scorpius exit rector. Tempora sua: quia eodem tpe & oriuntur & occidunt. Cyron. i. sagittarius nā in sagittarium signū cōuersus est chyron. qui centaurus & nūtricius Achillis. Carcinus. i. cancer. dictio græca est. Idem est. i. in ascensione & descensione. Aegoceros: capricornus nā significat capram cornu. Nec plus leo. t. urna: quia aquarius opponitur leoni cum: dicit urna intelligit aquariū: nam aquarius pingit cū urna effundens fluuiū. At tibi quæcunq; es: apostrophat ad eos quorū punctus. i. zenith arabice superimpositus est capiti eorum & sunt in tropico canceri his enim umbra semper a septentrione uergit in meridiem. At uero illis quorū zenith directe capiti eorū superimpositus est inter tropicū canceri: & inter circulum arcticū: nunquā eius contingit. ut sol transeat per zenith capitis eorū: & illis umbra semper a meridie septentrionē uersus tendit: sicut nobis: ita Lucanus hic dicit ostendens eam gentē quibus umbra semper uergit in meridiem. Dirempta. i. diuisa es a nobis. In notū umbra cadit. i. in meridiem umbra eius. Quæ nobis. i. qui sumus inter tropicū canceri: & arcticū polum umbra cadit a meridie in septentrionem. Te segnis: o afer garmas. Cynosura: minor. Segnis: quia tarda est.

¶ SVLPI. Palustra sicca: ursam maiore quæ nō occidit: nec oceano tingit. Putas: bene putas nā re uera & si abscondat eis nō mergit in oceano. Nullumq; & omnes stellæ quæ sunt in polo septentrionali occidunt tibi. Vterq; borealis & australis. Procul: remotissima: quia ipsi sub æquinoctiali sunt neutruq; uident. Fuga: oratio. Rapit medio cælo: uersat inter utruq; polū. Ante fores: tēplis ammonis. Eos: aurora quæ græce dicitur: eos et oriens appellat & corripit primam. Fata: sortes responsa. Duci: catoni. Numina memorata: iouem celebratū. De fama: an uerū sit illic uera reddi oracula ut iam olim creditū est. Maximus: inter oēs: Scrutandi euentus. scitandi casus belli. Voce. responsis. Ora: oraculū. Nam cui: suasio a facili cū eius laudis attestacione. Superas: diuinas. Deū: dei uolūtam quæ est secundū leges & uirtutē. Excute: explora an suis legibus & libertate uicturi sint populi: an frustra bellum ciuile fiat & tyrāni sint dominaturi.

¶ OMNIBO. Mergi palustra putas: quia (sicut dixi superius) tunc dicit occidere signū aliquod cū tendit sub horizonte: ideo quia orizont hic noster qui diffinit spaciū quod acies oculorū pertingere potest parū uidetur ab his quæ sunt in polo antarctico: ob eam cām palustrū quod circa polū arcticū uertit: ipsi existimant quā nobis: nunquā occidat occidere: quia occidere: nō uident: nā tendit sub horizonte: & timore terræ impeditur acies oculorū ideo eis ursam minor licet nunquā occidat occidere uerū. In uertice sūmo: in polo septentrionali: qui semper sublimis est nobis. Procul axis uterq; quia ipsi sunt cōstituti sub æquinoctiali qui circulus est haud procul a polo arctico. Vterq; axis: arcticus & antarcticus: quia ipsis sphaera est recta: cū circuli quinque sint sphaere uidelicet arcticus: antarcticus: æquinoctialis: hyemalis: & australis: ipsi sunt constituti in æquinoctiali: quia sub meridie sunt. Fuga signorū: spaciū signorū est a terra remotū ideo fugere uidet sub utroq; orizonte suo & nostro. Stabant ante fores populi. nūc dicit ad hoc templū multarū nationū gentes conuenisse: ut responsa rerū suarū peterēt: & simul atq; catonē uiderūt: ueneratiōe quadā moti statim ipsi cesserūt.

Eos: oriēs dicitur aurora & oriēs. Noua fata. i. responsa regū nouarū. Explore. tētet periculū faciat si uera sint oracula: quæ fama per totū orbē uulgauerat. quod ibi uera & certa responsa darēt. Maximus hortator: sed inter ceteros hortatores præcipuus erat labienus qui aliquādo tribunus plæ. fuit & militauerat sub Cæ. deinde quod pars melior uideret pō. & senatus relictis signis Cæ. trāsiiuit ad pō. Euentus rerū. i. ciuilis belli fortunā. Voce: oraculo: Sors obtu. o cato fortuna ipsa uoluit: ut ad hūc locū uenirem? ubi possemus certa oracula accipere de rebus futuris nunquid aliquando nostris legibus uiuere debeamus an bella ciuilia ne quæquā suscepimus. Numinis. i. iouis ammonis. Consiliūq; dei: quia cōsulere potes oraculū iouis. Tanto duce: ioue ammonē. datos casus. id est qui casus nobis debentur. prosperi an aduersi. Nam cui crediderim: nec dubium est quin uera responsa habiturus sit a ioue in quo summa semper sanctitas fuit. Certe uita tibi

Mergi palustra putas nullūq; in uertice sūmo
Sic habes imune maris: procul axis uterq; est
Et fuga signorū medio rapit omnia cælo
Stabant ante fores populi quos miserat eos
Cornigeriq; iouis monitu fata noua petebat
Sed latio cesserit duci. comitesq; catonem
Orat exploret libycum memorata per orbē
Numina de fama tam longi iudicet æui
Maximus hortator scrutandi uoce decet
Euentus. labienus erat: sors obtulit inquit
Et fortuna uia tam magni numinis ora
Consiliumq; dei: tanto duce possumus uti
Per syrtes: belliq; datos cognosceret casus
Nā cui crediderim supos arcana daturus
Dicturosq; magis quā sancto uera catoni
Certe uita tibi semper directa supnas
Ad leges. sequrisq; deum dat ecce loquendi
Cum ioue libertas: inquit in fata nefandi
Cæsaris. & patriæ uenturos excute mores
Iur suo populis uti legumq; licebit.

ostēdit ip̄m semp obsequentē fuisse diis. Ad leges: nūq̄ iura diuina uiolasti. Deū. i. uolūtate dei. In aduersus. Execute: exquire diligēter. Mores patriæ: nūquid in libertate uicturi sumus: an in fuitute. Suo: pprio iure.

An bellum ciuile p̄t tua pectora sacra
 Voce reple: & duræ saltem uirtutis amator
 Quær quid ē uirt⁹ & posce exēplar hōesti
 Ille deo plenus tacita quem uoce gerebat.
 Effudit dignas aditis e pectorū uoces
 Quid quærī labiene iubes. an liber in armis
 Occubuisse uelim: potius q̄ regna uiderē
 An sit uita nihil: uel longa an differat ætas.
 An noceat uis ulla bonis: fortunaq; p̄dat
 Opposita uirtute minas: laudandaq; uelle
 Sit satis & nunq̄ successu crescat honestum
 Scimus & hoc nobis nō alti⁹ inseret ammō
 Hæremus cuncti sup̄is: temploq; tacente
 Nil agimus nō sponte dei: nec uocibus ullis
 Nūen eget. dixitq; semel nascētibus auctor
 Quicquid scīr licet steriles nec legit arenas
 Ut cæci ex paucis. merisitq; hoc puluerē uerē
 Estq; dei sedes ubi terra & pontus & aer:
 Et cœlū. & uirt⁹ sup̄os quid q̄rimus ultra
 Iuppiter ē q̄dcūq; uides: quodcūq; moueris
 Sor̄ legis egeant dubiū: sempq; futuris
 Casibus ancipites: me non oracula certum
 Sed mors certa facit pauido fortiq; cadēdū ē

¶ SVLPI. Sacra: diuina iouis. Reple: hæc labieno dicēte cū Cato gestu recusaret se uelle de futuris scrutari q̄ leuis & nauis uideat: nā si futura sunt uitari non possunt si nō futura: curanda nō sunt. labienus hoc ut minimum ei suadere tentauit: ut exploraret quid esset uirtus & eius exemplū esflagitaret nā si uirtus est pro patria & libertate pugnare gratū diis esse debet q̄ ipsi agunt & Cæ. est succubiturus. Ille: Cato qui quodā numē gestabat in animo. Aditis: penetralibus iouis aut phœbi. Quid queri: improbat. Labienū quoniā non sit op⁹ explorare quæ sunt p̄sertim stoico exploratissima. Regni: tyrannidem. An sit uita nihil: nam nostrū istud uiuere & spirare: siue breui siue diu duret nihil profecto est: sed est plane mors animorū q̄ sunt demersi in carcere corporis: & ætatis longitudo ī nullo a breui differt nisi in moribus. An noceat: nocere possit. Sapiēti. n. uis inferri non potest: & fortuna sapienti nequit obesse. & quāquā uideat affligere tamē sapiens ipse: uirtutis suæ conscius semp beatus & fœlix est uel in Tauro phalaridis. Perdat minas: q̄ nocere pōt. Velle laudanda: honestū optare ad ipsumq; tota mente etiā si cōsequi nō possimus. Successu crescat: felicitate & suffragiis augeat nam oīs recta actio si fauoribus destituat recta est: si foueat honestior nō efficitur. Altius: p̄fundius firmitus. Hæremus: iuncti sumus: & loquit̄ secundum illos qui dicunt animū nostrū esse particulam dei: qui cū omnia moueat etiā cogitata nostra ip̄m nō latent: eiusq; permissum agim⁹ omnia. Temploq; tacente: etiā si ammō nihil respondeat. Nec eget: non opus est loquat̄. Auctor: sumus opifex. Quicquid scire licet: quicquid uere possunt homines scire. Nec legit arenas: nec solus hic locus sed totus mundus omnisq; uirtutis actio est dei sedes. Ut

caderet pacis: uaticinaretur huc uenientibus. Merisit: oculit: nam etiā alibi ueritas est. Estq; dei sedes: deum toti mundo inesse dicit. Sic & Virgi. principio cœlum ac terras camposq; liquentes lucentemq; globū. Tītaniaq; astra Spiritus intus alit: totamq; infusa per artus Mens agit molē & magno se corpori miscet idem iouis omnia plena. Et uirtus: etiā in mente exercentiū uirtutem & in ipsa uirtutis actione habitat deus. Iuppiter est quodcūq; uides. Sic enim per omnia diffusus est potentia sua: ut quicquid est: possit dici deus. Sor̄ legis: diuinatoribus. Ancipites casibus: per pendentē a casu & fortuna. Oracula: responsa quæ possunt illudere. Mors certa: quæ neminem præterit. quæq; unicuiq; iminet.

¶ OMNIBO. An bellum ciuile. idest an frustra bellum ciuile gerimus pro libertate quā reparaturi nō sumus. Voce. s. iouis. Duræ saltem uirtutis. & si de rebus futuris quærere nō est tibi curæ: saltē quære quid est uirtus. & ut tibi aliquid uirtutis p̄ponat̄ exemplū. Ille nō opus erat: inquit: ut cato sciscitaret oracula. nā ipse tota mente deū cōceperat. Dignas uoces: hoc est nō aliter respōdit. quā si deus esset qui oraculum ederet. Aditum locus secretus quo nemini nisi sacerdoti adire licebat a priuatiuū est ingrediōr. An liber in armis: iubes ne quærī ea q̄ manifesta sunt omnibus. Occubuisse uelim: q̄ satius est mori liberū. quā uiuere seruum. An sit uita: breuius an longa: uita enim quantūlibet longa sit. breuius ē. An differat ætas. siue adolefcens fueris: an iuuenis an senes nō uita differt sed differunt mores ætatis. An noceat uis. q. d. manifestū est uolentiā fortunæ: aut temporis nō posse nocere bonis. Opposita uirtute iuuenalis nullū numen abest. si sit prudentia: sed te nos facimus fortuna deam cœloq; locamus. Laudāda. scilicet iubes queri. Sic siue honestū consecutus fueris: siue nō sufficit: quod ad illud tota mente feraris. Successu. felicitate. Scimus. scilicet quæ ad uirtutem pertinent. quia dixerat superius Labienus quare quidem uirtus. Hæremus in timur stabiliti sumus. Superis: omnes a deo defendimur: instruit ipse nos quid facere debeamus. Temploq; tacente: etiam si nullum oraculum fuerit hoc scire possumus: nil agere homines: nisi ex uoluntate dei ergo etiam male faciemus sponte dei: sed uolūtate dei duplex est: potestatiua (ut aiunt Theologi) & permissiua: cū male agimus: permittit nō quod ei placeat: Potestatiua dicitur: quia posset prohibere. Nec uocibus ullis: non opus ē: ut nobis deus dicat quid sit faciendum: unum tamen nos: scire uoluit: omnibus semel moriendum esse. Auctor: uidelicet deus cum daret rationem omnibus nil gentiū consistere: quod ipse declarat in fine orationis

dicit: me non draacula certū sed mors certa facit. pauido fortiq; cadendū est. Steriles nec legit harenas: nam ubiq; curam rerum humanarū habet: & sub noīe iouis uerū deum sentiebat Cato. Hoc puluere. i. in hac harena allusit ad nomen iouis ammonis. Estq; dei sedes: præterea non hic solū est deus: sed ubiq; est potentia quid enim sedes est dei: nisi pontus terra. aer: uirtus. Nisi uirtus: in his omnibus rebus deus est Aratus poeta scripsit

pleni sunt iouis omnes: quidem uitis mœsti plenū est mare laeus pleni: & omnes ubiq; utimur deo secundū hunc sensum Arati loquit hoc loco Lucanus dicens dei sedē esse pontū: aerem terrā: cœlū & uirtutē. Superos quid quærimus: cum dii sit in nobis ipsis. Quodcūq; moueris: nā deus ipse est spiritus sine quo nihil mouet aut regit. Et quid nos mouet: anima: quæ data est nobis adeo: sed in hoc non nihil errauit: quasi uellet animā esse deū secundū pythagorā qui dicebat animā esse pte diuini spiritus: secundū quē locut⁹ est Vir. igneus ē illis uigor & cælestis origo. ita diffiniebant illi deū esse .i. ignē sensibilē: hunc uigorē sacratū igni dicebant esse originē animarū: sed sequere hoc in loco. si anima est pars diuini spiritus. ergo anima naturaliter est deus quod falsum. nā pars sequit suū totū. Dubii. s. f. qui incerti sunt rerū futurarū: illi responsa petant ergo at scio quid futurum est res. n. cū uirtutibus prospere cedunt: et si aduersæ contingerent: tñ conscientia recte factorū loco beatitudinis & instar sibi felicitatis est. Vir. illud idem ostendit paucis uerbis. Quæ uobis quæ digna uiri pro laudibus istis: præmia posse rear solui pulcherrima primæ dii moresq; dabunt uestri: sed mors quæ certa est facit me certū. s. semel nascentibus moriendum esse.

⊕ SVLPI. Dixisse: dicēdo aperuisse. Seruata fide: salua crudelitate populorū de Ammone quæ noluit explorare ne fidei in eū derogaret. Non exploratum: intentatū an uerus an falsus esset. Pedes: ambulās nō uectus. nā ut ait plutarchus septē cōtinenter diebus iter fecit ipse semp absq; equo & uehiculo agmē pcedens. Ora anheli militis: hoc est militē anheli oris. Monstrat exemplo suo supinus: superbus nō uehitur ceruicibus hominū nō curru. Stat dum lixa bibat: expectat donec biberit etiā qui miles nō est Lixa. n. hi sunt qui aquā ad tentoria uehant. Nam lixā aquā ueteres dixerūt unde sit elixare aqua coquere ut ait Nonius: Festus uero inquit eū eē qui questus gratia exercitum sequit: dictumq; a licendo q; cū sic extra ordinem militie liceat ei quicquid libet. Si ueris. Catonē omnīū hominū præstantissimū fuisse argumentatur: q̄q; alii plus fortunæ habuerint. sed ipse in uirtute excelluit omnibus estq; colēdus pro numine. Veris bonis: uirtute ipsa aqua pficiscitur laus. Et si successu: & si consideraū pura uirtus sine fauore: atq; fortuna laus quæ Catoni tribuit ex uirtute fuit in maiorib⁹ ex fortuna. Marte secundo: uictoria & cede hostiū. Nomen famā & gloriam quantā Cato. Hunc ego. malim ego inquit hanc Catonis laudem q̄ tres pō. triumphos & unū Marii de iugurtha rege numidarū qui in triumpho ductus & e capitolina rupe præcipitatus est.

⊕ OMNIBO. Satis est dixisse. s. moriendū esse forti & pauido. Sic ille profatus: hæc ubi dixit: cato ex tēplo discessit & fidei ammonis oraculo derogare nihil uoluit. Non exploratū: a se quia noluit ipse periculū facere: uerum oraculū esset: nec ne. ipse manu sua: nūc ostendit ipsum optimi nō imperatoris solū: sed militis officio usum: nā sua ipse arma gestabat: nō ministro: nō equo: nō uehiculo usus. Pedes: nō equo uehebatur. Militis anheti. i. anxii: ut uix spiritū trahere posset. Monstrat tollerare labore: dū ipse primus inserit laboribus. Non iubet: satius est e laborando exemplū proponere aliis quid facere debeant: quā imperare. Supinus: sublimis. Nulla ceruice: quia nō patitur ut se humeris gestent milites. nā principes Ro. ad hanc luxuriā uenerant: ut lecticarios haberent qui lectica eos quocūq; uehebant: ut in epistola seruii. Sulpitii. coactus sū illū in urbē meis lecticariis deferre. lecticarii autē erant: qui lectica uehebant Ro. principes quarū aliæ dicebant hexaphori: quæ a sex. aliæ octaphori quæ ab octo seruis gestabant. Carpentōq; sedens: carpentū genus est uehicoli. Parcissimus. continētissimus. Ultimus haustor aquæ: & cū casu aliquo offerrentē fontes rarissimi sunt in ea regione semper ultimus erat qui biberet. Indiga: indigens. Stat expectat quo ad et gregarii milites bibant: imo uero lixa: lixa dī minister q; aquā coquo suppeditat nā antiquus lixa aqua dicebat. uñ elixare est aqua madefacere: Si ueris magna: nūc p comparationē Lucanus laudat catonē. ondit. n. Catonis uerā uirtutē fuisse cetera q̄ in aliis principibus Ro. laudant fortunæ magis tribuenda esse: q̄ uirtuti. Fortuna fuit: pter q̄ in Catoni. Successu: felicitate remota: secundum stoicos q; solū bonū in uirtute constituunt: nā hic stoicus erat ergo dicebat uirtutē ipsam satis esse ad bene beateq; uiuēdū: et si omnia aduersa contingerent: hic pprie ad uirtutē accedebat: nisi q; in uirtute felicitatē esse uolebat: nā uirtus nō est felicitas: sed p eā ad felicitatē puenit. In ullo maiorū: aliquo antiquorū quicquid laudat ut in Scipione fortuna fuit: nā laudat

Hoc satis est dixisse iouem: sic ille pfatus
Seruataq; fide tēpli discedit ab aris
Nō exploratū populis ammona reliquit
Ipse manu sua pila gerens: præcedit anheli
Militis ora pedes: mōstrat tolerar labores
Non iubet & nulla uehit ceruice supinus
Carpētōq; sedēs: somni parcissimus ipse est.
Ultimus haustor aquæ cū tādē fonte repto
Indigna cogat latices potar iuuentus.
Stat dum lixa bibat si ueris magna parat
Fama bonis & si successu nuda remoto
Inspicit uirtus: quicquid laudamus in ullo
Maior fortuna fuit quis marte secundo
Quis tantū meruit populorū sāguine nomē
Hūc ergo p syrtes libyēsq; extrēa triūphū
Ducei maluerim. q̄ ter capitolia curru
Scander pōpeii. q̄ franger colla iugurthæ.

quod speciosas uictoria: triumphos atq; trophæa de hostibus reportauit: sed hæc uictoria consistit in fortuna maiore parte sui. Et Ci. cum de his rebus disputaret. quæ in uno imperatore diligendo quærenda sunt: fortunã inter cæteras posuit: magnã enim sibi partem in rebus bellicis fortuna uendicat. Quis Marte secundo si confere uolueris uirtutẽ catonis cum uirtute aliorũ principũ: qui res magnas bello gesserunt inuenies Catonis maiorẽ laudẽ fuisse: nullã enim ptem sibi fortuna uendicauit. Tantũ: quantũ meruit Cato. Marte secũdo: rebus bello feliciter gestis. Populorũ sãguine: cæsis fugatisq; hostibus. Hunc ego p syrtes dubitari non potest quin uersus ex animo scrip sit Lucanus quia uirtute Catonis afficiebat. Maluerim: p maluissem. Libyãq; extrema: per sitientẽ Libyam. Quã ter capitolia curru scandere. idest quã ter uictoriã huiusmodi consecutũ fuisse qualẽ pō. qui ter triumphauit & quã consecutũ fuisse uictoriã. C. marii qui de uicto iugurtha triumphauit: & ipsum ante currum captiuũ duxit. Frã. colla. idest ceruices & superbiam iugurthæ qui cum in carcerem & uincula coniectus esset: post aliquot dies senatus consilio de saxo tarpeio precipitatus est.

Ecce parens uerus patriæ dignissimus aris
 Roma tuis: p quẽ nunquã iurã pudebit
 Et quem si steteris unquam ceruice soluta
 Nunc olim factura deum. iam spissior ignis
 Et plaga quam nullã supi mortalibus ultra
 A medio fecer die calcat. & unda
 Rarior: inuentus mediis fons unus arenis
 Largus aquæ sed quẽ serpẽtũ turba tenebat
 Vix capiente loco: stabant in margine sicco
 Aspides. in mediis sitiebãt dipsades undis
 Ductor ut aspexit pituros fonte relicto
 Alloquit. uana specie conterite lethi
 Ne dubita miles tutos haurire liquores
 Noxia serpentũ est admisto sanguine pestis
 Morfu uirus habent & fatũ dente minatur
 Pocula morte carent dixit: dubiũq; uenenu
 Hausit & in tota libye fons unus arena
 Ille fuit: de quo primus sibi posceret undam
 Cur libycus tantis exundet pestibus aer
 Fertilis in mortes: aut quid secreta nocenti
 Miscuerit natura solo. non cura laborq;
 Noster scir ualet: nisi q; uulgata p orbem
 Fabula p uera decepit sæcula causa.

tuis deis. Per quem nunquam iurare pudebit: iurare per aliquem est ipsum quasi deum colere & uenerari: ut horatius iurandasq; tuum per numen ponimus aras. Ceruice soluta. idest si unquam libera fueris. Iã spissior ignis. nunc redit ad propositum postquam laudauit uirtutem catonis dicit iam eos ad eam partẽ libyæ peruenisse ultra quam progredi non licebat: iam enim sub ardenti zona esse incipiebant Et plaga quam: circulus spæræ medius æquinoctialis est: & in extremo duo circuli sunt a septentrione arcticus: a meridie antarcticus: hi circuli sunt frigidissimi qui appellantur zonæ frigidissimæ inter æquinoctialem arcticum & antarcticum duo sunt circuli. uidelicet zonæ habitabiles hominib; hyemalis: & australis: in qua hyemali nos sumus in australi sunt afri. dicit ergo q; ad ultimã hanc zonam puenerant: ut ulterius pgredi non possent: & ea erat feruentissima regio australis siue æstiuã. Ultra. i. supra. Mortalibus a. quia postea est feruentissima ultra quam transiri non pōt. Medio die: a meridie. Vnda rarior unũ sequit ex reliquo: ubi inferior est calor ibi rarior est unda. Largus: abundans. Stabant in margine sicca: quia seuiantes ueneno serpẽtes humida loca quærunt. Aspides: genus serpentum lethiferum. Dipsades: sunt serpentes sic appellatæ ab eo q; faciunt. nam quem morfu ueneno afflauerint: statim tanta siti laborat: ut satiari non possit. n. significat sitio. Ductor ut asp. ad fontem uenerat Cato cum suis & quanquã siti arderent oēs tñ metu ueneni aquã haurire nõ haudebãtq; ubi uidit cato: ad hortat; e eos ad hauriendã aq. q; diceret serpẽtes aq; inficere nõ posse. Pituros: si nõ biberet. Vna specie. q; putaret serpẽtes aq; inficere. Tot; sine metu ueneni. Noxia: tũc inqt nocet

CSVLPI. Aris tuis: templis quæ erigas ei. Nũquã pudebit: ut pudet per Cæ. qui scelestus fuit ille uero iustus atq; diuinus. Ceruice soluta: liber a tyrannide. Factura deum: in deos relatura. Quem hunc: quem illum relatiuum demonstratiuo cõiunxit ut apertius indicaret. Iam spissior ignis calcatur: per uahemëtioris æstus loca iam eunt ultra quæ nulla hominibus habitabilia esse dicit. Et unda rarior. idest quæ rariores habet aquas unda ablatius est. Aspides: serpentes scutum significat eoq; dicta quod dicta ad caput regendum reliquo corpore pro scuto utitur: & defendo significat. Dipsades: dipsas siti iterficis dicta a quod est sitis uel a suo. Fonte relicto: idem si nõ biberent. Vanã specie: uana apparentia & opinione. Noxia serpentum: serpentes inquit morfu necant: non inficiunt aquas tactu aut gustu. Pestis: uenenum. Admisto sanguine: quum sanguini nostro uirtus miscetur. Dubium: nondum enim compertum habebat an non noceret. Venenum: aquam hoc loco. Cur libycus: cur abundet serpentibus libyæ nosse inquit non possumus: nisi fictæ fabulæ fidem adhibuerimus ex stillis capitis medusæ quod perseus uolans super libyem tulit exortas esse. Naso in metam. quarto. Cũq; super libycas uictor penderet harenas Gorgonei capitis guttæ cecidere cruentæ Quas humus acceptas uarias animauit in angues: Vnda frequens illa est infectaq; terra colubris. Exundet: abundet. Nocenti: feraci serpentium. Noster: metus nam ut horatius ait Nec scire fas: est omnia. Pro uera cã: p uera rone.

COMNIBO. Ecce parens uerus: apostrophat ad Ro. dicēs: si quis unquam fuit qui iuste in deorum numerum constitueretur: hic certe fuit: hic uerus est parens quem pro deo colas o Ro. Aris: idest dignissim;

serpentes cum uenenū infuderint: & sanguinē corruperint. Dente: non at habi:ates in undis. Pocula morte carant: non. n. ueneno infici pōt aqua: tametsi in ea uersent serpentes. Dixit dubiūq: & ut maiorē fiduciā faceret militibus. ipse aquā primus bibit: alibi semp extremus. Cur libycus tantis: dicit humana cura humanusq: labor scire non pōt cur ita frequentēt libyem serpentes: & eam nocentē faciant: sed ego inquit sequor antiquā poetarū samā: qui dicunt serpentes de capite sanguinis medusæ tunc emanasse cum per eam regionem perleus uolans medusæ caput gestaret. Quid: ob quā rem. Libycus: & quasi rationē quandā tetigit cū diceret libycus aer: quia ibi arbores sunt intēsiōres serpentes gignunt sauiōres. In mortes: impestiferos serpentes. Secreta: arcana. nā ueri casus scire nemo non pōt. Nisi q̄ uulgata: præterq̄ q̄ fabula uulgata est quā p̄ uera deceptum uulgus accepit.

¶ SVLPI. Finibus extremis libyes: ad mare athlanticum cōtra p̄montoriū q̄ uocat hēsperiō ceras. sunt insulæ Gorgades gorgonū quondā domus bidui nauigatione distantes a continente Gorgones aut tres Stenio Euriale & medusæ phorci & Cetus filia: tanta deformitate monstra: nā solū unū oculū quē mutuo sibi tradebāt cōmunē hēbant & hydros p̄ crinibus gerebant: seq̄ aspicientes in saxa uertebant. Sed perleus auxilio palladis & mercurii clypeo speculari & talariibus usus medusæ caput amputauit. Oceanum: oceanū fluctus. Phorcynidos: phorci filia: phorcus uero nepotuni p̄thoosæq: filius fuit. Squalebāt inculta & saxis aspera erant. Vultu dñæ: medusæ quæ oīa uisā uertebat in saxa. Conspectis: quæ aspexerat. Hoc primū: serpentes quos primū natura p̄duxit in medusæ capite apparuerunt nā minerua eius crines in angues conuertit quia in suo templo fuerat cōstuprata a neptuno ex quo pegasum peperit. Pestes: serpentes. Et faucibus e maxillis e quibus pendebant. Vibratis: celeriter agitatatis. Gaudētes: ipsis serpentibus. Depexo crine: pectine rarissimo explicitis & expressis serpentibus. Infelix: uel quia aliis pernitiōsa uel quia monstrū est. Impune: sine sensu doloris quæ statim regiebant in saxa quæ animam uelut sepulchro includebāt. Quis: nemo nā cū primū aspicerent non moriebant sed uertebant in saxa præclusis animis. Se: ipsam. Mori: dolorē mortis parit. Dubitantia: metu mortis. Præuenit: præoccupauit.

¶ OMNIBO. Finibus extremis liby. Phorcus tres filias ex cetho. genuit: uidelicet Medusam Sthenionē & euralē quæ gorgades insula habitabant: & hæ tres sorores pulcherrimæ unū oculū habuisse dicunt: quo mutuo utebant: tanta uero pulchritudine fuisse dicunt ut neptunus uisam in littore medusam amauerit: & statim p̄sequens usq: in templū palladis ardens eam subegerit: irata pallas medusæ crines cōmutauit in serpentes inicitq: tm̄ terroris in uultū ut oēs aspicientes ob stuporē uerterent in saxa Hanc postea p̄seus interemit quē ad eadē medusæ p̄fecturū pallas & cōsilio iuuit & ope. nā arpē dedit ei gladiū curuū quo caput & colla medusæ secaret: dedit & clypeū crystallinū p̄ quē uidere posset medusam q̄ dormientē aggressus fortissimo ictu detruncauit qui hanc fabulā interpretari uoluerūt. dicunt tres sorores p̄stantissima forma fuisse unū at oculū hūisse. i. speculū quo se ornatiores redderēt adeo ut quicūq: eas aspiceret: quasi attonit⁹ nimia pulchritudine corripere: & deperiret earū amore in blato speculo non habuerūt occasionē postea se ornandi: ut tantopere deciperent iuuenes obsciso igit capite medusæ cū talatibus. i. alatis calceris p̄ aera ferē p̄seus quæcūq: per libyē uolaret guttæ de capite medusæ manabant. ex quibus nati sunt serpentes. Finibus extremis. extrema libyæ uersus meridiē. Accipit oceanū: quia haud p̄cul ab oceano sol uergit. Phorcynidos: medusæ phorcynis filia: phorcys & phorcyn declinat. Squalebāt: erant sterilia & inculta. Cōa nemorū: frondibus arborū. Non mollia: quia subigi non poterant præ duritia: oīa. n. loca in saxa cōuersa erant aspectu medusæ. Vultu dñæ. i. oculis medusæ. Hoc primū natura: & caput hui⁹ uirginis primū crines habuit serpentinos & cuius sanguine deinde aliæ serpentes natæ sunt. Sauias pestes. i. serpentes. Ex faucibus. i. ex maxillis pendebant serpentes Vibratis linguis: quia tanta celeritate linguā mouent serpētes: ut cū una sit tres esse uideantur. Vibratis: celeriter motis. Fœminæ: quæ nutriunt cōas & eas p̄ colla dēittūt. Ipsa colla: p̄ ipsius medusæ colla. Flagellabant: colla ipsius pcutiebant. Surgunt aduersa: p̄ cinctis serpentes hēbat. Subrecta: sursum erecta. Vipereūq: fluit. nec necesse erat ut h̄ret pectines latissimis dentibus quia pectebat serpentinos crines: & cū deperteret de serpentibus fluebat uenenū. Hoc hēt infelix impune. dicit habuisse hoc unū medusam: quæ licebat oibus eam impune spectare quō impune: si statim in saxū uertebant: sed dicit iō oibus impune licuisse spectare: quæ dum spectarent: nihil metuebant quod. n. metuerent qui priusq̄ mala sua cognoscerent in saxa uertebant. Quis timuit. q. d. nemo. Quē qui: reddit rōnem quare nemo metuebat: nā anteq̄ metuebant uertebant in saxū: & duriciē saxi anima ipsa cōpressa tenebat. Quē. i. eorū qui eam intentis oculis in

Finibus extremis libyes ubi feruida tellus
Accipit oceanum demisso sole calentem
Squalebant late phorcynidos arua medusæ
Nō nemorū p̄fecta coma: nō mollia sulco
Sed domina uultu conspectis aspa saxis
Hoc primū natura nocēs in corporē sauias
Eduxit pestes. illis e faucibus angues
Stridula fuderunt uibratis sibila linguis
Famine qui morē comæ p̄ terga soluti
Ipsa flagellabant gaudētis colla medusæ
Surgunt aduersa subrecta fronte colubra
Vipereūq: fluit depexo crine uenenum
Hoc habet infelix cūctis impune medusa
Quod spectari licet: nā rictus oraq: mōstri
Quis timuit: quē qui recto se lumine uidit
Passa medusa mori: rapuit dubitantia fata
Præuenitq: metus: anima p̄ire retenta

spexit. Passa mori. q. d. nemine. Rapuit. d. fata: q. a. teq. timeret: insensibiles efficiebant. Fata. i. mortes eor. q. ea ispiceret. Praeuenit: q. morte praecipuebant anteq. medusam metueret. Anima retenta. s. duritie saxi.

Membra. nec emissae riguer sub ossib. ubra
 Eumenidū crines solos mouer furores:
 Cerberus orpheo leniuit sibyla cantu.
 Amphytrionides uidit quū uinceret hydrā
 Hoc mōst. t. uuit genitor. numeq. secundū
 Phorce. aquis. cetoq. parēs. ipseq. sorores
 Gorgones hoc potuit caelo pelagoq. minari
 Torporem insolitū mūdoq. abducer terrā:
 E caelo uolucres subito cum ponder lapsae
 In scopulis haefer ferā uicina colentes
 Aethyopū tota riguerunt marmoī gentes
 Nullū animal uisus paties: ipsiq. retrorsum
 Effusi faciem uitabant gorgonis angues:
 Illa sub hespiis stantem titana columnis
 In cautes athlanta dedit. caeloq. timente
 Olim phlegreos stantes serpente gigantes
 Erexit montes bellumq. immane deor.
 Pallados e medio confecit pector gorgon
 Quo postq. partu danaes & diuite nymbo
 Ortum parrhasida uexerunt psea pennae

dius lib. iiii. persea quem pluuio danae conceperat auro. hanc fabulā & Ouidi. & oratius in odis explicant. Pennae parrhasii: talaria Mercurii arcadici citharae palestraeq. repertoris.

COMNIBO. Nec amissae: anteq. emitterent e corpor. Eumenidū: p. cōparationē oñdit monstrū hoc medusae: furiis fuisse tetrius ac atrocius: nā eumenides nihil aliud faciunt: nisi q. furorē immittunt. At medusa non furores immittebat sed sensus oēs afferebat. Solos fur. ut Athamanti: ut Herculi. Cerberus or. seuius et est hoc monstrū cerbero: quia orpheus cū ad uxore suā Euridicē recuperandā descenderet ad inferos cantu suauissimo citharae angues quibus colla cerberi circumdata sunt leniuit ut ad cantū eius tantisp. mansuescerent: sed hae nullo cantu mansuescebat. Amphytrionides uidit: hydra et mitior fuit anguib. medusae. nā hercules uidit eam nec in saxum conuersus est. Timuit genitor: uideet sibi cōtra dicere: nā superius dixit impune licet oibus spectare medusam: nūc uero dicit genitorē eius timuisse. sed facile q̄stio hae soluit: potuit quidē genitor anteq. uideret timere. s. ne ad cōspectū eius ueniret sed uiuendo: timuit nemo Numen scdm. i. a Neptuno: quia phorcus Deus est marinus. Parens. i. genitrix cetho: ipsaq. sorores: nā ex tetho & phorco natae sunt gorgones. Gorgones. s. metuerunt significat terribilē eo q. toruos oculos & aspectū habeant. Hoc po. pel. medusa oculis potuit: si mō uoluisset: q. c. q. d. sub caelo cōtinet in saxū cōuerture. Hoc. s. monstrū medusae. Pelago caeloq. si inspexisset caelum & mare in saxum conuertisset. Addu. ter. s. saxificando. In sco. hae. ferā et currentes medio cursu scopulis haeferunt ubi uisae fuerant a gorgone. Vicina co: gentes oēs quae uisae fuerant ab ea circa aethiopiā habitantes insigna marmorea uertebant. Rigu. ma. i. duruerunt in marmora. Ipsiq. re. & ipsi angues qui de capite eius pendebant: in aliam partē se auertentes uitabāt faciem eius. Illa sub hae. hae fuit quae athlantē gigantē in montē sui noīs conuertit qui altitudine sua dī sustinere caelum. Hef. co. i. gadibus hoc est iuxta calpē nā calpes montes fuerunt antea continuo iugo iuncti quos hercules diremit & aditū oceano dedit: qui deide Aphricā ab Europa separauit. Caeloq. ti. nō timuit ipsa gigātes q. aliquñ metū intulerūt caelo & ioui: nā ipos cōuertit in mōtes. Phlegraeos: q. in phlegra ualle fracta est gitantum machina. Stantes serpentes: quia serpētes pedibus stabant: sic. a. fabulae fingunt: nec caret rōne: nā historia hoc hēt q. diluuiū aduētate tpe deucalionis ps q. p̄sertim Boetiā uersus uergit submersa est ascenderūt in mōtes p̄nasum & citheronē sedato diluuiū: cū bellū iferrēt gētes q. superāt aliis regionibus: hi q. in mōte cōstiterāt ex aduerso mōte cū ascēderēt muniti pedes ferro uidebant serpētinos pedes hēre & ita fabulae dat. est locus q. serpētinis pedib. uiderent repe ex aduerso mōtis. Stātes: serpētinis pedib. uixi. Erexit idest conuertit in montes. Bellūq. im. nā medusae caput in umbone clypei pallas gestabat: & cū p ioue caeterisq. diis cōtra gigantes pugnaret clypeū obuertebat gigātib. in quo simul atq. gorgonis caput

SVLPI. Umbra: anima. Riguer. Compresse sunt. Eumenidū: horribiorē esse Medusam furiis cerbero hydraq. dicit. nā furiae conspectae solū furorē inducunt. Cerberus ab orpheo mitigatus est. & hydrā pugnans hercules uidit. hanc nemo cernere pōt nisi cū stupore ppetuo. Solos mouere furores: furiam tm. Lēiuit sibila: destitit sibilare. Amphytrionides hercules. Monstrū medusam. Scdm: post neptunum Ceto: monstrū marinū. Sorores: stēnio & curiale. Caelo pelagoq. uolucris & piscibus methonymia est quāq. de ipsis elementis loqui uidetur: sed mox declarabit Torporē: ut in saxa torpescerant. Terrā: terrenos homines. Cū pondere: q. axeae. Ferā: tā terrestres q. marinas intelligit. Riguerūt marmore: duruerūt in marmor. Patiens uisus: pōt impune uidere. Athlanta titana: athlantē titanis filiū quē uertit in montē. Sub colūnis: ultras Calpē & Abylā. Caeloq. timete: quū dii gigantes metuerent medusae caput q. a pallade in pectore gerebat eos in montes conuertit & ita finitū est bellum. Stantes serpente phlegreo: insistentes pedib. serpentinis apud phlegrā. Thessaliae uallē: ubi pugnātū est: dicunt at gigantes serpenti pedes quia ad imis ad summa qua si reptare sunt uisi. Erexit mōtes: cōuertit eos in montes. Gorgon: medusae caput in munimēto pectoris. i. egide palladis. Cōfecit: finiuit quia eos uertit in saxa. Quo ad quem locū uidelicet ad gorgadas postq. puenit pseus. Danaes iouisq. fili. recidit caput medusae. Diuite nymo: ioue qui se in nymbū aureum uerterat: ut cū danae acrisii filia rē habere posset. Qui

uidissent. statim conuertebant in montes. Immane. impium sacrilegū. Bellū deorū. q̄ contra deos gerebāt gigantes. Consecit. perfecit ad exitum deduxit. Et medio pectore. gorgon quæ ex umbone Aegidis eminebat. Quo postquā partu. nunc redit ad fabulā: quō perseus auxilio palladis & Mercurii hanc gorgonem obtruncauerit. Quo. i. ad illam partē aphricæ ubi gorgon & sorores habitabant. Ortum diuite nymbo. i. natum auro q̄ in formā & speciem imbris ceciderit in gremiū Danaes Acrisius pater Danaes cū accepisset q̄ uulgatū erat iouem insidias facere puellis. filiam suā turri ferrea inclusit. ne posset corrumpi. sed quāpōt aurū accedere. nihil tectū est. sic et dicere solebat pelopides. nullū locū tam munitū esse quo nō iumentū one ratū accedere posset. i. iumentū auro & pecunia onustū. ita & turris. quāuis ferrea esset. tñ aurū accedere potuit. cū fabula significet iouē in spēm imbris aurei cecidisse in gremiū Danaes. significat q̄ seruos eius auro corruerat. & eo imbre grauida facta est. ex qua natus est perseus. Pa. i. arcadiæ nā parrhasia pars ē arcadiæ in q̄ natus est Mercurius. Par. pen. i. Mercurii pēnæ nā talaria cōcessit Mercurius perseo sunt at alati calcei. quibus impositis Mercurius celeriter uolat.

¶ SVLPI. Liquidæ. oleo unctæ. Et subit⁹ præceps & perseus subito uolucer. Præpetes dicunt aues quæ p̄spero augurio locū idoneū & quæ patulis alis & alius uolant captant. Harpē cyllenida. in curuū Mercurii gladiū. Monstri. argi qui centū oculos hēbat quiq̄ Ion uaccam seruabat ut est in primo metha. Iuuecæ. ius quæ fuerat in uaccā a ioue cōuerſa ne cū ea depræ henderet a iunone. Innuba: uirgo non nupta Auxiliū nā ei concessit scutū specularē æneū & modū pugnādi docuit. ea lege ut illius ad ipsam capit p̄ferret. Fratri. perseo iouis filio & cuius capite ipsa armata p̄siliit. Libyſſæ: libycæ. Sulcantē: uolatu diuidentē. Auerſo: retrouersus ipse ne os eius conspiceret: & ipsa medusa in clypeo speculari se cerneret & statim lethali somno corripere. Tractur⁹ quietē p̄ductur⁹ somnū. Obruit oppressit extinxit. Protentis crinibus: eminentib⁹ serpentibus qui p̄ crinibus erant. Oculiq̄ tenebras. i. sedem oculi iam tenebrosam: nā oculū dum alteri trade retur: perseus supposita manu furtim subtraxerat dormientēq̄ ipsam & serpētes ferro inuasit ut scribit Ouidi. Dirigit: ut recte feriat. Quos: q̄ horrendos. Ferri lunati: harpes recuruæ. Oculos serpentū. Potest: sustinet. Gelassent: i. saxū uertissent. Ora: medusæ. Aliger: perseus. Gorgone. capite medusæ.

¶ OMNIBO. Auctoris citharæ. i. Mercurii quē dicunt fuisse inuentorē citharæ & palestræ: citharā quidem inuenit sed eam dono dedit phœbo: nā cum per littora maris erraret Mercurius dī. testudinē aridā inuenisse. & illius neruos baculo tetigit: quibus tactis sonum dedit itellexit ad testudinis similitudinē citharā posse fieri: unde testudo et dī cithara. Liquidæ palestræ: oleo unctæ nam oleo uncti iuuenes palestra ludabant. Præceps: subitus. i. factus uolucris. nā p̄petes aues dicunt quæ uolatu auspiciū dare solebant: sicut oscines quæ garitu & uoce futura significant. Harpem cyllenida. i. Mercurii qui colliē in cyllene monte arcadiæ: harpe est gladius in curuus. significat falcem. Harpem: anadiplosis est. Alterius monstri: argi qui centū oculos habebat: iam antea argum occiderat. Mercurius iussu iouis sicut in fabulis habet. Fusio. cu. argo occiso. Iuuecæ. iouis. Fratri. i. perseo nam perseus & pallas filii sunt iouis. Innuba: quæ p̄petuam uirginitatē seruauit. Pacta. ut occisa gorgone caput eius sibi dono daret. Terræ: libyſſæ a libya sit libycus libyſſus & libyſſimus Catullus. Non te lena montibus libyſſimis. In fine. iuxta athlantē ibi. n. habitabat gorgon. Aduerso: infesto uolatu. Et clypeum. ecce auxiliū Quā so. pallas in soporē resoluit medusam. ut eam cōmodius obtruncare posset perseus: Tractur⁹ inducturus. Morte qui. nam futurū erat. ut dormiens occideret a perseo. Protē. eminentes. Pars ia. i. dormit: Oculiq̄ te. i. iacet in oculū clausum & allusit ad fabulā: unū. n. tantūmodo oculum gorgones habuisse dicunt. Cyle. har. Mercurialē. Dirigit. s. in corpus gorgonis. Quos habu. uul. admirantis est non interrogantis quasi dicat quā terribiles: quā toruos habuit uultus. Hamati ferri: est descriptio harpes. Ora. s. gorgonis. Effundere oculos: quia oculi eius mutati in morte terrorē inferebant. Nec pallas: adeo monstrū illud terribile: fuit ut nec pallas quidem spectare potuerit. Uultusq̄ gelassent: & haud multū absuit quin & ipse perseus conuertere in saxum. nisi pallas statim uultus crinibus serpentinis texisset. ne uidere posset perseus. Celassent: reſquissent tanq̄ gelu. Aliter in cœlū: sic Medusam obtruncauerat perseus & auxilio talaris sublimis uolare cœ

Arcados auctoris cytharæ liquidæq̄ palestræ
Et subitus præceps cyllenida sustulit harpē
Harpen alterius monstriam cede rubentem
A ioue dilectæ fuso custode iuuenæ
Auxiliū uolucris pallas tullit innuba fratri
Pacta caput monstri: terræq̄ in fine libyſſæ
Persea phœbeos conuertit iussit ad ortus
Gorgonos aduerso fulcātem regna uolatu
Et clypeum lenæ fuluo dedit ære nitentem
In quo saxificam iussit spectare medusam
Quā sopor æternā tracturus morte quietē
Obruit haud togā uigilat pars magna cōas
Defendūtq̄ caput protentis crinibus hydri
Pars iacet i medios uultus oculiq̄ tenebras
Ipsa regit palas trepidū dextraq̄ tremente
Perseos auersi cyllenidra dirigit harpen
Lata colubriferi rumpens confinia colli
Quos habuit uultus lunati uulnes ferri
Cæsa caput gorgon. quāto spirasse ueneno
Ora rear: quantūq̄ oculos effunderet mortis
Nec pallas spectare potest uult⁹q̄ gelassent
Perseos aduersi. si non tritoniam densos
Sparisset crines texissetq̄ ora colubris
Aliger in cælum sic rapta gorgone fugit

perat: secū cogitās iter q̄ factur⁹ esset. & breuius q̄dē uidebat: si p̄ Europā trāsiret. Verū pallas noluit infici terras fœcūdas frugib⁹: sed cū trāsire iussit p̄ libyem arenosam: & hæc cā est cur regio illa serpentib⁹ abūdat q̄ .n. aerē fulcādo uolabat ea guttæ sanguinæ de capite Medusæ ceciderūt quæ in serpentes cōuersæ sunt.

Ille quidē pensabat iter. p̄piusq; secabat
 Aera. si medias europæ scinderet urbes:
 Pallas frugiferas iussit non lædē terras
 Et parci populis: quis enim nō præpete tātō
 Aethera respiceret zephyro conuertit̄ ales
 Itq; sup libyen. quæ nullo consita uultu
 Siderib⁹ phœboq; uacat: p̄mit orbita solis
 Exuritq; solum. nec terra celsior ulla
 Nox cadit in cœlum lunæq; meatib⁹ obstat
 Si flexus oblita uagi p̄ recta cucurrit
 Signa. nec in boreā aut in notō effugit ūbrā
 Illa tamen sterilis tellus fœcundaq; nulli
 Arua bono: uirus stillantis tabe medusæ
 Concipiūt: dirosq; fero de sanguine rores
 Quos calor adiuuit putriq; incoxit harenæ
 Hic quæ priā caput mouit de puluerē tabes
 Aspida somniferam tumida ceruice leuauit:
 Plenior huic sanguis & crassī gutta ueneni
 Decidit: in nulla plus est serpente coactum
 Ipsa calorē egens gelidū nō transit in orbē
 Sponte sua: niloq; tenuis metit̄ arenas
 Sed quis serit nobis lucri pudor inde petunt̄

transire: uidebat quidē iter breuius fore. Propius: breuius & cōmodius. Sed pallas fru. quia Europa oīum rerum ferax & ideo pci iussit europæ. Populis: habitantib⁹ europā. Quis. n. non p̄pete tanto: duabus rationibus p̄cebat Europe primū ne guttæ sanguinæ in serpentes conuersæ caderent in Europā. deinde ut nemo suspiceret uolare tm̄ alitem. nam caput medusæ q̄ gestabat uidentes: in saxa conuersi fuissent. Respiceret: suspiceret. Præpete tan. q. d. oēs suspexissent cum uidissent tantæ magnitudinis auē. Conuer. ze. i. occidentem uersus. Itq; super libro & monitu palladis iuit sup libyē. Consita. plantata. Syde phœboq; ua. i. calorib⁹ tm̄ solis occupata est Premit. f. eam ptem libyæ. Nec. t. cel. ul. hoc ideo dicit quia terra uicina est soli: nā omne rotundū tumet in medio. ideo altius umbra terra cadit in cœlum quō cadit immo ascēdit: cadit at̄ dixit: respiciens ad nostrū orizontē: nā humilior est & umbra cadere uideēt quæ in nostro orizonte est: dicit autē umbram terræ in cœlum cadere: & inter lunā & terrā umbrā cadentē lunæ intercipere lumē & facere eclipsim eminentia. n. terræ umbra sua lunæ lumen intercipit: & eclipsim facit ideo quotienscunq; sub ecliptica linea fuerit linealiter: tunc umbra intercipit lumen & eclipsim facit. est at̄ ecliptica linea medium zodiacum diuidens. ita ut sex gradus zodiaci ex altera parte p̄maneant. & totidē ex altera: itaq; ab Ariete usq; ad finē uirginis: signa illa appellant̄ septentrionalia: deinde a uirgine uel libra usq; ad finem piscis appellant̄ meridionalia: sed aliqñ sub ecliptica sunt. quotiēs sol & luna sub illa fuerit linealiter statim eclipsis efficit̄. ecliptica d̄ ad deficio: quia lumen solis & lunæ deficit cum sub illa linea fuerit. Lunæq; meatibus obstat quia uaga iter suum facit luna: modo meridiem. modo septentrionē uersus ideo declinat a sole. nam nisi ita uergeret: modo in dextrā modo in sinistrā. & sub ecliptica linealiter esset frequenter eclipsim faceret. nā cū sub ecliptica linealiter fuerit: tunc perpendiculariter radii solis feriunt lunæ corpus: quæ excipiens radios: non pmittit splendorē solis ad nos puenire. & ita eclipsis efficit̄. sed inter lumē lunæ & terrā intercipit umbra lucē. & ita luna patit̄ eclipsim. Vagi flexus. declinans mō in dextrā: modo in sinistrā partē p̄ eclipticā. quæ mediū zodiacū in duas partes diuidit æquales. Nec in boreā: sed p̄pendicularis est. nec in hanc. nec in illā partē declinat. Illa tm̄ sterilis tellus: ea tellus quæ naturaliter sterilis sit. tm̄ accepto sanguine concepit serpentes. Tabe: sanguine. Concipiūt: rē gestā narrat. tanquā nūc primū gerat̄. Rores. guttas. Incoxit. inoleuit & quasi ptū gremio suo terra cōcepit. ut serpētes ederet. Hic q̄ priā. hic describit serpētū genera. q̄ a san

SVLPI. Pensabat: breuiare uolebat ut argos reuerteret̄. Secabat: uolarē uolebat. Parci populis: ne uerterentur in saxa. Præpete tanto: hoc est uolante p̄seo. Zephyro conuertit̄: a Zephyro conuersus sup libyæ deserta uolauit: Quæ cōsita nullo cultu: quæ inculta & non plantata. Vacat: exposita est æstui solis & siderum. Præmit: urget. Orbita Asconius tradit rotæ uestigium Orbitā dicit. Nec terra: Nec ex aliqua terræ parte nox altius attollit̄. Est. n. nox umbra terræ quæ iacitur altior ex terra quæ ē sub æquinoctiali circulo: q̄ ex remotiori quia circulus solaris qui illic est maximus hic breuior reddūtur: & figura umbræ quæ terra emittit p̄pter magnitudinē ipsius solis est similis metæ & turbini iuerso: neq; excedit altitudinē lunæ: qm̄ nullū aliud sidus eodem modo obscurat̄ ut et̄ plinius ait. Cadit: extendit̄ iacitur: usq; est hoc uerbo quia tam supra q̄ infra terrā nox se extendit. Lunæq; meatibus obstat: nā cū ex terræ interpositiōe fiat lunæ eclipsis: nulla altior iterponit̄ ipsa libya quā ea sit in æquinoctiali circulo. Flexus uagi: nunc. n. in dextrā nunc in sinistrā tēdit Recta: quæ rectæ oriunt̄: ut Cancer. Leo. Virgo. Libra. Scorpius. Sagitari⁹. Umbra aphriæ: Nec effugit in boream: sed est recta. Tabe: corrupto sanguinæ. Rores: guttas: Tabes. sanies. Quæ prima mouit caput: quæ primū est animata. Somniferam: quos. n. mordet enecat somno. Tumida ceruice: plinius ait Colla aspidū intumescere nullo ictus remedio p̄terq̄ si confestim ptes contactæ amputent̄. Plenior sanguis: maior copia sanguinis. Plus: ueneni. Sponte sua: nam capta transferit̄ in alias oras.

OMNIBO. Pensabat: examinabat iter q̄ factur⁹ esset. Propiusq; secabat: & si super europam uolando

guine medusæ procreata fuerit. Tumida: inflata. Aspida: primâ dicit serpentē natâ ex hoc sanguine quæ
 aspis dicitur: a similitudine dicta est significat scutum: eo quod reliquo corpore tanquam scuto utitur: ut caput
 protegat plures diuersasque aspidum species: uerum (ut inquit Solinus) dispares effectus ad nocendum: Somni
 feram: quia quoscunque momorderit in sopore resoluit: ita ut dormientes moriantur: nullo remedio: præterquam
 si contactæ partes statim amputentur. hoc serpentis genus mamillis addidisse perhibent Cleopatram. Plenior
 hic sanguis: plurimum ueneni de capite gorgonis in hanc serpentem cecidit. Decidit: in hanc serpentem. In nulla
 scilicet quâ in hac: hic uel hæc serpens dicitur. Ipsa caloris egens: & quia calorem amat ideo nunquam nisi in uita in
 regiones frigidas transit. inuita autem dixit: respiciens ad id quod sequitur quod nunc tanta iniquitas incessit animos
 hominum: ut serpens quâ abhominari homines deberet: iam in precio esse cœperit apud homines ætatis nostræ
 aspidis uenenum: quia maiorem uim habet: & ita detestatur auaritiam hominum & scelus qui est fecerit quod abhomi
 nandum erat esse precium non mediocre. Niloque tenus: quia non discedit a littoribus nisi: nisi quis eam coe
 gerit. Lucri pudor: sed quis inquit cupiditati & auaritiæ modum posuerit illa quidem inuita discedit a regio
 ne sua: nos uero eam cogimus transire in europam & uenenum ipsius iam magno precio uendimus & emimus.
 Quis pudor: id est quem questum facere nos pudebit: quasi dicat nullum. Inde: ex regione aphyricæ.

SVLPI. Aspida: aspidis uenenum. Non stare: emit

tit. n. quicquid habet sanguinis is quem momordit di
 ctæque est æmorrhœis quod sanguinem facit effluere:

n. sanguis est fluo. nam morsu sanguinem elicit: &

dissolutis uenarum commercis quicquid anima est euo

cat per cruorem ut ait Solinus. Orbes: sinus. Coleret

qui syrtydos arua: qui tam in terra & harena quâ in aqua

syrtyum uersare tracto inde nomine .n. terra est

aqua. Fumante: puluerulenta. Cylydri: serpentes

qui se per terram conuolunt dicti a quod est uoluo

& serpens: Cylyndrus uero lapis est preciosus

& columna qua harena æquatur. Limite: uia non. n.

flectit iter. Cenchris: serpens crebras maculas in milii

similitudinem habens quâ ophite marmore dicit ma

culosiorum. .n. milium significat. Ophites: mar

mor maculis albis a cenchri serpente denominatum

.n. serpens est. Indiscretus: qui non discernitur

quia est eis concolor ipsasque fodit & ideo dicitur Am

modites quia harena est & fodio significat. Va

gi spina flectentes terga. Cerastra: qui cornicula habet

quadrigemina quorum motu ueluti esca sollicitant ad se aues ut plinius Solinusque asserunt. autem cor

nu est. Scytale: scytale ut ait Solinus tanta præfulget tergi uarietate ut notarum gratia uidentes retardet: &

quoniam reptando pigrior est: quos assequi nequit miraculo sui captat stupentes in hoc tantum squamarum uictore hye

males exuias prima ponit. Scytale etiam dicitur uirga teres ut meminit Gellius. Sola alia. n. uero tpe se exuunt.

Torrída: sicca nam siti interficit. Amphisibena. hæc ut inquit Solinus confurgit in caput geminum quo

rum alterum in loco suo est: alterum in ea parte qua cauda: quæ causa efficit ut capite intrinsecus nitibundo

serpat tractibus orbiculatis dictaque est quod utrinque circum descendat: nam circum & descendo significat.

OMNIBO. Libycæ mortes: id est uenenum natum in libya. Huc: in europam. Fecimus aspida: id est uenenum

aspidis. At non stare suum: post hanc subsecuta est serpens: cui nomen est hæmorrhœis: quia sanguinem fluere

facit: nam quoscunque momorderit: ille statim cum sanguine exhaurit: & tanquam sudor e corpore emanat ideo

sanguis fluo. Miseris: quos momorderit statim sanguinem percutem erumpere facit tan

quam sudorem. Squamiferos: quia squamosa est sicut piscis. Natus & ambigua cherfydros: quia duo elementa

occupat modo terram: modo aquam: ideo nomen impositum est: nam terra significat aquam. Via

fumante: puluerulenta. Chelydrus est serpens cum chelis: Cenchris significat milium: quia distinctus

est maculis in similitudinem milii. Ophites: genus est lapidis ad similitudinem huius serpentis maculis albis di

stinctus: propterea appellatur ophites ab serpens: dicitur autem pluribus maculis distinctum esse cenchrim:

quâ lapide ophite: qui nascitur in regione thebana. Concolor ammódites: id est qui concolor est harenæ. un

de nomen habuit: nam harenam significat & ingredior: quia graditur per harenam: Indiscretus:

non cognitus: quia non discernitur a colore harenæ. Cerastra præferunt quadrigemina cornicula: quorum

ostentatione ueluti esca illicitas aues perimunt (ut refert Solinus) unde a cornibus nomen habet

cornu. Et scytale: scytalis tanta præfulget tergi uarietate: ut notarum gratia uidentes retardet: & quoniam reptan

do pigrior est quos assequi nequit miraculo sui capit stupentes: in hoc tamen squamarum nitore hyemales

exuias prima ponit dicta scutica & uirga: scytalis enim uirga est oblonga & rotunda ad cuius

similitudinem est appellatur hoc serpentis genus. Lacedæmoni appellabant uirgam longam & rotundam scytalim

qua artificiosas & circumsriptas epistolas scribebant: ita ut a nullo legi possent nisi qui eiusmodi uirgam ha

beret: hoc late plutarchus. Exuias positura: alia serpentes nunquam exuias deponunt: nisi uerno tem

Huc libycæ mortes. & fecimus aspida mercem

At non stare suum miseris passura cruorem

Squamiferos inges æmorrhœis explicat orbem

Natus & ambigua coleret qui syrtydos arua

Cherfydros. tractique uia fumante cylydri

Quam semper recto lapsurus limite cenchris

Pluribus ille notis uariatam tingit aluum

Quam paruostinctum maculis thebanis ophites

Concolor exustis atque indiscretus arenis

Ammodites spineque uagitorquente cerastra

Et scytalæ sparsis etiam nunc sola pruinis

Exuias positura suas. & torrida dipsas

Et grauis in gremium surgens caput amphisibena

poire: sed hæc media hyeme. Et torrida dipsas: scilicet nata est quæcūq; momorderit: ille siti exardescit ut satiari non possit. significat sitio: nam siti interficit: ut docet Solinus. Amphisibæna: amphisibæna confurgit in caput geminū. quorū alterū loco suo est alterū in ea parte quæ cauda: quæ causa efficit: ut capite utrinq; secus nitibundo serpat tractibus circularis: ut idem Solinus docet ideo dicitur ab circum & uado.

Et natrix uiolator aquæ: iaculiq; uolucres
 Et contentus iter cauda sulcar phareas.
 Oraq; distendens auid⁹ spumantia præster
 Ossaq; dissoluēs cum corporē tabificus seps
 Sibilaq; effundens cunctas torrentia pestes
 Ante uenena nocens. late sibi submouet oē
 Vulgus: & in uacua regnat basiliscus arena
 Vos quoq; qui cunctis innoxia nūina terris
 Serpitis aurato nitidi fulgorē dracones
 Pestiferos ardens facit aphrica: ducitis altū
 Aera cum pennis: armenta q; tota secuti
 Rumpitis ingētes amplexi uerberere tauros
 Nec tutus spacio est elephas datis oīa letho
 Nec uobis opus est ad noxia fata ueneno
 Has inter pestes duro cato milite siccum
 Emetit iter: tot tristia fata suorū
 Insolita q; uidet paruo cū uulnere mortes:
 Signifex iuuenū tyrreni sanguinis aulum
 Torta caput retro dipsas calcata momordit
 Vix dolor aut sensus dentis fuit: ipsaq; lethi
 Frons caret inuidia. nec quicq; plaga minat
 Ecce subit uirtus tacitum carpitq; medullas

COMNIBO. Natrix: a nando dicta. Iaculiq; uolucres: genus est serpentis accerrimū nam quicquid percussit penetrat: ita ut nihil obstisse uideat Solinus. Iaculi arbores subeunt e quibus in maxima turbinati penetrant animal quodcunq; obuium fortuna fecerit. Pharias: sine aspiratione: a grecis dicitur serpens q; cauda tñ. sublato pectorē icedit. Præster: pster teste Solino: quæ percussit distendit enormiq; corpulentia necat significat facem ardentē: & flammam. quia fulmineus est: & tanq; flammam scintillat ab ore. Seps: serpens est a: idest putrefacio quicquid enim momorderit resoluit in putredinem. ideo tabificū dixit. Ante uenena nocens: basiliscus rex est cætorū serpentum nam regnum significat uis magna serpentis est quod solo uisu mortē inferat: ac homines enecat terrā poluit & exurit deniq; extinguit herbas: arboresq; ipsas corrumpit et auras. ita ut nulla alitum impune transuolet: infecta spiritu pestilentia: animal ad semipedem longitudinis albo quasi mitrula lineatus caput. Sibila: adeo horrendum sibilat: ut serpentes alios terreat. Pestes: idest alios serpentes. Vos quoq; loci iniquitas facit ut dracones qui et alibi sunt innoxii in Aphrica uehementer noceant: qui colebant quasi sacri & adhuc consuetudo manet apud agrestes: q; existimant nefas esse necari huiusmodi serpentes dracones dicti sunt a quod est uideo: nā clarissimā dicunt hęc oculorū aciem: qua ex re et incubantes eos thesauris custodia causa antiqui finxerunt poetæ. iō et Esculapio draconis forma datur qm oportet medicū uigilatissimū esse. Aurato fulgore: quia habent squamas quodāmodo aureas: unde et dracones in templis dicant. Virgi. delubra ad summa dracones. Numina. idest tanquā numina. Serpentis: rapere pprie est serpentum & serpere: cum ingrediunt. Ardens aphrica. nam nimio ardore incendunt dracones tametsi alibi sint sine ueneno. Ducitis altum aera. idest uolatis. Verberere: quia cauda eo usq; uerberant Tauros. ut eos et enecent. Nec tutus. elephantes et miræ magnitudinis animalia uincunt. Datis omnia letho. idest occiditis quicquid uobis obuiam factum fuerit. Nec opus ueneno: etiam sine ueneno satis uirium habetis ad mortē. Has inter pestes: postquā descripsit periculum q; in aphrica erat. & p eam partē in primis qua gradiebant nunc redit ad iter eorū. Pestes. s. serpentū. Duro: forti. In paruo uulnere. nō enim paruo uulnere mors inferri solet. tñ parua plaga ser-

CSVLPI. Natrix: a nando dictus. Iaculiq; uolucres: iaculi arbores subeunt e quibus in maxima turbinati penetrant animal quodcunq; obuium fortuna fecerit. Phareas: hic pedes in quos se erigit iuxta caudā habet: greci dicunt nos pharia: ut spondeus. Præster: præster quem percussit distenditur enormiq; corpulentia necat: ut ait Solinus dictusq; uidetur ab ardore enim ardeo est. Tabificus seps: putrefacio est. inde sit seps de quo sit Solinus ex tuberatos ictus seps statim putredo sequit. Pestes: serpentes. Ante uenena: ante morsum nā uisu & auditu interimit: estq; malum in terris singulare. Submouet: fugiunt enim auditum aut uisum serpentes. Regnat basiliscus: apte dixit regnat enim regem significat & ipse auctore Solino serpens est pene ad semipedem longitudinis alba quasi mitrula lineatus caput hoīum aliorumq; animantium exitiū terram polluit & exurit ubicunq; se recipit herbas extinguit: arbores necat: auras corrumpit: ita ut nulla alitum impune transuolet infecta spū pestilenti. Quomouetur media corporis parte sterpit: media arduus est & excelsus. Quicquid morsu eius occidit non depascitur fera: nec arctat ales. Mustellis tñ uincitur in cauernas ubi delitescit illatis: hæc ille fere. Numina: diuini enim putant & sunt sacri: nec alibi nocent nisi: in aphrica & lucent aureis squamis. Strabo scribit dracones trecenū cubitorū qui Tauros elephantosq; capiāt i africa eē. Ducitis: trahitis. Pennis: auib⁹ Verberet ictu cauda. Aulū: tuscū militē. Torta caput retro: retro flexa quā calcaret. Leti frōs caret inuidia: hoc ē uulnus nō ē horredū. Inuidia: odio. Minaat aut timore aut color aut hiatu. Subit: serpit sensim. Carpit: rodit.

pentis quæ uix inspicere posset moriebantur milites. Signiferum iu. primum autem militem dicit cecidisse nomine Aulium. Calcata re pedibus huius. scilicet dolore caput conuertit: & morsum cruri eius infixit. Vox dolor: adeo tenuiter momordit: ut uix eum senserit. Fronis car et inuidia: quia si eum inspexisses uenenatum. non ostendebat signa mortis in fronte. Plaga minatur: adeo perexigua erat. Ecce subito uirus: sed sensim uirus diffundi coepit per uenas: ut uniuersum corpus humore & sanguine exhauriret.

SVLPI. Tabe: ueneno. Pestis ebibit: uenenum exhaurit. Vitalia: pars cor cerebrum pulmonem. Non fuit: defuit quia aruerat. Decus imperii: honor aquilæ quam gerebat. Iura: potestas. Mcesti: miserantis ipsum & reliquos. Accessit morti libyæ: addita est morti siticulo facta regio sicca: Famam fati: mortis infamiam. Adiuta: uidetur enim potius aestu regionis quam ipso ueneno necare. Scrutat: inquit aulus: Squalentis sicca. Syrtes: ubi fons ammonis. Fluctus: maris aquam. Placet: non offendit. Venas suas: ut sanguinem biberet. Rapi signa quæ sitiens aulus abiecerat. Discere nulli: nunquam amplius uisum est hoc: ut quisquam sitiens suum sanguinem biberet. Discere: discendo uidere aut audire. Stetit in crure. inhesit mordens in tibia. Parua modo: parua mensura sed qua nulla mortem infert cruentior. dissoluit: enim corpus in frustra decidit. Circum proxima plagæ: circum uicina uulneri. Sinu laxo: aperta uulneris curuatura & orbiculo ipso. Sine corpore sine carne. Ci. ad Gallum nam & uires & corpus amisi: Martialis inquit omni nusquam corporum corpus erat. Suræ: pulpæ posteriores. plinius in omni genere Suræ homini tamen & crura carnosa. Vir. purpureoq; alte suras uincere coturno. Poples: poples est pars post genu prope summam suram & inani costam plinius idem poplites intus flectit hominis modo. Musculus torus & pulpe densæ tumor.

OMNIBO. Ignis: ueneni. Calidaq; incendit: calore nimio uniuersum corporis humorem desiccavit: unde sitis sequebatur intolerabilis. Ebibit: exhaurit. Vitalia: præcordia. Defessos iret: et sudor nullus in toto corpore relinquitur: tametsi nimio ardore caleret. Atque oculos lachrymarum: relictus est. Non decus imperii: nullum catonis imperium ueritus: signa procul abiecit: & quam maxima celeritate potuit. quæsiuit aquam: qua inuenta faciari non poterat. Decus: maiestas. Mcesti. i. tristis. seueri. Sitiens uenenum. scilicet sitim adducens in corde. Ille uel in tanaim: dicit tota flumina quietasque fuissent: huius sitis sufficere non potuissent. Tanais (ut refert Strabo) ex iisdem inde montibus fertur ex quibus ochus: & oxus iaxartes & oium septentrionalissimus Europam ab Asia disiungens. Nilumque bi. cuius inundatio tanta est ut: uniuersam perfundat ægyptum: tamen non sufficisset huic. Accessit mor. li. ad hanc sitim quæ inducebatur morsu dipsadis: accessit et exhaustio regionis. Fati. id est mortis: quia non omnino tota mors attribuitur dipsadi: sed perustæ regioni. ideo dicit dipsadem minorem inuidiam habuisse. Adiuta: scilicet dipsas. Terris a. libyæ quæ sicca est. Penitus. interitus est in uiscera terra. Aequoreusq; placet: quis homines abhorreant maris undam: tamen sitis tanta erat. ut ea sibi grata esset nec sufficeret quidem. Nec sentit fatiq; g. quia non poterat extinguere sitim existimabat naturale sitim esse potius quam uenenum. Ferroq; aperire tumentes quam aqua sedare non poterat sitim: aperuit uenas brachiorum & sanguinem fugebat iussit: uix aulus confectus abiecerat signa: cum statim iussu catonis alius affuit qui signa acciperet. Hoc uidelicet cogere sitis aliquam in tamen furoris. Sed tristior illa: at uero alius nomine Sabellus crure morsum sepsis: accepit & uulnus quod erat exiguum sed uim habuit incredibile: si quod uniuersum corpus resoluit & ad nihilum redegit ab effectu ergo nomen accepit. nam *συντεριπ* est putrefacere. Sabelli: de sabina regione: aut potius tamen proprium est. Stetit in crure: in crure intulit morsum: ille e crure rapuit spem & ipegit humi. deinde pilo transfixit Fixo dente: ut non facile posset a crure auelli. Mō. i. mensura quæ admodum breuius est. Sed quæ non ulla. maiorem enim ha-

Ignis edax. calidaque incendit uiscera tabe.
Ebibit humorem circum uitalia fufum
Pestes: & in sicco linguam torrefe palato
Coepit defessos iret qui sudor in artus
Non fuit. atque oculos lachrymarum uera refugit
Non decus impium. non mcesti iura catonis
Ardentem tenuere uirum: ne spargeret signa
Auderet: totisque furens exquireret aruis
Quas poscebat aqua sitiens in corde uenenum
Ille uel in tanaim missus rhodanumque padumque
Arderet nilumque bibens per rura uagantem
Accessit morti libyæ. fatique minorem
Famam dipsas habet terris adiuta pustis
Scrutator uenas penitus squalentis arenæ
Nunc redit ad syrtes & fluctus accipit ore
Aequoreusque placet: sed non & sufficit humor
Nec sentit fatique genus: mortemque ueneni
Sed putat esse sitim ferroque aperire tumentes
Sustinuit uenas atque os impleat cruore
Iussit signa rapi prope cato discere nulli
Permissum est hoc posse sitim. sed tristior illa
Mors erat ante oculos. miserique in crure sabelli
Seps stetit exiguus quem flexo dente tenace
Auulsi que manu. piloque affixit arenæ.
Parua modo serpens. sed qua non ulla cruenta
Tantum mortis habet. nam plagæ proxima circum
Fugit rapta cutis pallentiaque ossa retexit
Iamque sinu lapsa nudum sine corpore uulnus
Membra natant sanie. surra fluxerunt: sine ullo
Tegmine poples erat feror: quoque musculus omnis

bet uim cæteris: quia resoluit in nihilum corpora. Plagæ: & primū quidē ptes p̄xime morsui refugiūt & sen-
sim totū corpus tabescit. Circū fugit rupta: idest circumrupta: & est temesis. lamq; sinu lapsa lapsa cute: nam
signū sanguinis cutē appellauit. Sanie: q̄a caro ois in sanie cōuersa erat. Surra: pprie dicunt muscoli cru-
rum Vir. Purpureoq; alte suras uincere coturno. Fluxere: resolutæ in putredinē. Tegmine. & cute & carne

Liquit. & nigra distillant inguina tabe:
Disiluit stringens uterq; mēbrana fluūtq;
Viscera: nec quātum toto de corpore debet
Effluit in terras sauuū sed membra uenenū
Decoqt: in minimū mors cōtrahit oīa uirus
Vincula neruorū. & laterū cōtexta cauumq;
Pectus. & abstrusum fibris uitalibus omne
Quicquid homo est apit pestis natura p̄fana
Morte patet. manāt humeri fortesq; lacerti
Colla caputq; fluunt: calido nō ocīus austro
Nix resoluta cadit. nec solem cera sequet.
Parua loquor corpus sanie stillasse pustum
Hoc & flāma pōt. sed q̄s rogus abstulit ossa
Hæc quoq; discedūt. putresq; secuta medul
Nulla manerē sinūt rapidi uestigia fati
Cinypheas inter pestes tibi palma nocendi ē
Eripiunt omnes animam. tu sola cadauer,
Ecce subit facies letho diuersa furenti
Nasditum marsi cultorem torridus agri
Percussit præster. illi rubor igneus ora
Succendit. tenditq; cutem peunte figura
Miscens cūcta tumor toto iā corpore maior
Humanūq; egressa modū sup omnia mēbra
Inflat sanies late tollente ueneno.
Ipse latet penitus congesto corpore merfus,
Nec lorica tenet distenti corporis auctum
Spumens accenso non sic exundat aeno,

minis partes etiā secretiores. Natura patet: quicquid est in uniuersa hominis natura patefactū est. Profana:
execrabili & nefanda. Manant: euanescent: tabescunt. Calido nō ocīus austro: non legnius inquit corpus sa-
belli ueneno resolutū est, & liquefactum q̄ sole nix liquefcere solet: aut cera igne. Ocīus: uelocius: Parua lo-
quor quia similitudo hæc minor est: q̄ huic ueneno cōueniat. Floc: scilicet ut aliquod corpus guttatim resol-
uatur: sed fecit aliquid multo maius uenenū: quia nihil oīno reliquit. Sed q̄s rogus: nō omnino rogo supim-
positum corpus consumit quin pars ossium relinquať. Medullas: quia una cū medullis ossa quoq; cōsumpta
sunt. Rapidi: rapacis. Cinypheas inter pestes: dicit inter libicos serpentes: hanc unā sepem uim cæteris ma-
iorem habere. Tibi: o seps exigue. Eripiunt animā: qua mortem inferūt. Cinypheas: libicas cibips fluuius ē
libiæ defluens p̄ uberrima regionis illius arua: circa quā grandiores nascuntur hirci sicut poetæ perhibent.
Virg. ciniphei tondent hirci. Ecce subit facies: secut: & illud. Et prodesse uolūt: & delectare poetæ. res. n.
uanas describit Lucanus: ut erectum legentis animum teneat: nam diuersum lethi genus describit quem mo-
morderit seps ille sensim liquefcit: sed p̄ster tumescere facit adeo ut nulla membra dignosci possint. Leto fu-
renti: idest tabificæ pesti. Subit. succedit scilicet sepi. Marsi. de regione marsarum. Torridus. quia torret
& ardorem imittit ut supra dictum est. Rubor igneus: quia ita rubescebant genæ. ut ardere uiderent. Ten-
dit. tumescere facit. Pereunte figura: quia ita inflatur: ut membra distinguit non possint. Late: per uniuers-
sum corpus. Tollente. non auferente: sed extollente. ac eleuante ueneno sanie. Ipse latet. tumefacto
corpore ut dignosci non possit. Congesto. in similitudinem aggeris. Auctum. augumētatum declinauit

SVLPI. Tabe: sanie. Inguina: genitalia. Disilu-
it membrana: dissoluta est cutis & cartilago uentris.
Viscera. extra & intestina. Nec quātū debet: nec quā-
tum corruptum est excidit sed uritur: & cōsumitur an-
teq; cadat. Virus: succum & sanie uirulentā. Cōtex-
ta laterum continuatio lateris cratesq; pectoris. Ab-
strusum oē: oē q̄ latet circa fibras cordis & epatis. Pe-
stis aperit: uenenū dissoluit. Natura: iterior corporis
pars. Manant. dissoluūtur. Cadit: fluit. Parua loquor.
iminuo rem dicendo carnem & uisam & solutā fuisse
ueneno qm̄ hoc etiā ignis facit: sed ignis non exedit
ossa. Nulla uestigia: nullum signum quo cognoscatur
mors recens. Cinypheas: cinips fluuius est garamātū
apud quē nascuntur grandes hirci. Pestes cinipheas:
serpentes libicas. Cadauer: nam dissoluis corpus. &
ossa. Ecce: subit: en subsequit alia mortis species ab ea
q̄ soluit corp: nam auget & tumefacit. Torridus allu-
sit ad nomē nam ardeo significat. Succendit:
inflamat. Tendit. extendit. Pereunte figura. ut non
cognoscat forma. Efflatur sanies: emittitur spuma su-
per mēbra timidissima. Tollente: tumefaciente. Mer-
fus cōfusus. Cōgesto: conglobato & informi. Auctū
distenti corpus: incrementum tumefacti corporis.

OMNIBO. Liquitur: liquefcit tabescit. Virg.
Vere nouo gelidus canis cū montib; humor liquit.
Musculus: musculum appellat solidā carnem: quæ in
femore est quod glandiū alio nomine appellatur. Di-
stillant inguina. i. resoluūtur in sanie. Membrana. i.
cartilago q̄ intestina coerct resoluta est. Stringens
uterū. i. cōtinens intestina. Disiluit: dirupta ē. Nec
effluit. s. tantum quantū debet effluere. Sauum uene-
num: quia anteq; ex ossibus deciderent carnes: prius
ardore ueneni: ex maiori parte cōsumptæ sunt. Deco-
quit: consumit. In minimū: exiguū uirus. Contrahit
omnia: idest membra omnia ad minimū redigit. Ab-
strusum: reconditū. Fibris uitalibus: uenis uitam ferē-
tibus nā sedem animæ in sanguine esse uoluerūt fibre
pprie iecoris uenæ. Quicquid homo: idest omnes ho-

hic auctus us. ul. Spumeus accenso: per similitudinē oñdit q̄tū ille ueneno serpentis intumuerit. nō magis in
 q̄tū da tumescit quū feruet ahēo: aut uela cū uētis iplent̄.

SVLPI. Vndarum cumulus: copia aquae. Coro:
 uento. Curuauere sinus: repleuere flexus suos: Non
 capit: non continere potest. Truncus: non. n. appare
 bat caput. Intactū: hunc insepultum intangibilemque
 reliquerunt inquit. Haud impune: quia perimet iplas
 Non ausi: metuentes. Nondū stante modo: nondum
 finita mēsurā tumoris. Miratori: imitatori. Vtque solet
 Sic per totū eius corpus cruor effluxit ut solet croceus
 color emitti p̄ omnia foramina quae sunt in carta aut
 tabula pictoris archetipa ex qua in subiectam materi
 am signa redduntur praessura croci: idest crocum ex
 praessum & dilutū. Corycii: Cilicis a Coryco oppido
 ubi puenit optimū. Rutilum uirus: ruffum uenenū.
 Quaecunq; foramina nouit humor: undecunq; aliq; humor
 egredi solet: ut e naribus ore oculis auribus se
 cretioribus & e poris unde sudor egreditur. Leue: hic
 leuus ex aspidis morsu perit dormiendo. Fixus: co
 actus & densatus. Serpēte niliaca: aspide quae in ripis
 nili uersatur. Non tam ueloci: nō tam subitam mortē
 infert toxicum arboris quae in sabaea nascitur adeo tu
 ri simile ut fallat legētes. Quae mērita uirgas sabeas:
 quae turi similis. Diro: uenenato. ordo est. Toxicā q̄
 mentita uirgas sabeas diro stipite fabei satilegis car
 punt matura nō corrumpūt pocula tam ueloci letho.
 Matura. apta usui decocta.

OMNIBO. Vndarum cumulus: cū igni subiectē
 aheno & unda feruet. Carbasa: carbasus genus ē subti
 lissimi lini: quo textur uela: & carbasa pro uelis acci
 piuntur. Sinus: idest gremiū. est enim quasi gremium
 uelum cū est uentis plenū. Coro: idest uento ab occa
 su solstitiali: qui dicitur Tumidos iam nō: &
 usq; adeo creauerat uniuersum corpus ut iam mēbra
 continere nō posset. Informis globus: globum informem appellauit tumefactū corpus: quia uidebat̄ po
 tius sphaerica quaedam forma q̄ hominis. Confuso pondere: pro cōfusi ponderis. Intactū uoluerū rostris:
 qui circūsteterant. ubi marsum tumendo crescere uiderunt: nō sunt ausi illum sepulchro mandare nec uolu
 eres quidem ausae sunt lacerare. Nondum stante modo: quia adhuc crescebat. Sed maiora parant. Aliud ser
 pentis genus describit: qui æmorrohis appellatur: quoniā faciat sanguinē omnem penitus effluere. Mirato
 ri: Sectatoria p̄cedente quod sequit̄. quem enim miramur. hunc & sequitur. Vtque solet: per similitudinē
 ostendit sanguinem oēm illius e meatibus corporis effusum: eē quemadmodū inquit etiam per foramina to
 tius imaginis succus croci erumpit se cū trahens imaginē ipsam & in obuersam superficiem exprimit faciem
 hae similitudo sumitur & pictoribus: cū uoluerint imagines in obuersa facie formare: solent crebris forami
 nibus transferre formā: deinde superinducunt succum croci qui ex omnibus foraminibus statim erumpens
 imaginem illius figurae i obuersam superficiē exprimit. Simul: eodem tpe. Totis signis: idest figuris & ima
 ginibus pertusis. Pressura croci: idest succus pressi croci. Corycii: circa corycum ciliciae crocum plurimū
 optimumque est det licet cyrene det lycia: hoc primū est: teste Solino: nam prima auctoritas fuit coricio cro
 co: secunda lycio: uel phlegraeo: tertia centuripino sciliciae: plinius. De coryco antro iam diximus. Fora
 mina: folles qui sunt in cutae emittebant pro sudore sanguinē persistit in similitudine: Redundant: abunda
 bant sanguine. Sudor rubet: quia sanguis erat. Totū est deniq; corpus: & uulnus unū esse uidebat̄. At tibi
 leuc: mitior fuit aspis ceteris serpentibus: idest minus crudelis: nā militū Leuum nomine momordit: & ille
 statim in somnū resolutus interit. Niliaca serpēte: idest aspide seu hypnale quae nascit̄ circa nilū: qua usam
 fuisse Cleopatram histr̄o scribunt. Fixus praecordia. quia uenenū hui? aspidis uenas sopiuit & quasi sanguinē
 congelauit: & ea cā est cur soluatur in somnū. Fixus: quodāmodo: cōgelatus. Praecordia praessit: occupauit
 mēbra uitalia. Nullo dolore: mors illa suavis fuit: quam dormiens sentire nō potuit. Non tam ueloci: in sa
 baea arabiae regione nascitur thurea uirga ex qua colligitur thus: sed alia etiā uirga nascitur ad similitudinē
 illius quae legentes thus plerunq; fallit: qa accerrimū & terrimū uenenū producit: dicit ergo uenenū huius
 uirgae: quāuis sit accerrimū: tamen maiore uim non habet: q̄ aspidis uenenū: & si uenenū illius uirgae pocu
 lis imiscuerunt sauae nouercae cum priuignos occidere uoluerint. non tam cito moriunt̄: quā celeriter hic
 mortuus ē aspidis morsu. Sabaeas uirgas: quae nascunt̄ ad similitudinē uirgae quae thus p̄ducit in sabaea. Sa

Vndarum cumulus. nec tanto carbasa coro
 Curuauer sinus: tumidos iā nō capit artus
 Informis globus. & cōfuso corpoī truncus
 Intactum uoluc̄y rostris: epulaseq; dat usq;
 Haud impune feris. nō ausi trader̄ busto
 Nondū stante modo crescēs fuger̄ cadauer
 Sed maiora parāt. libycae spectacula pestes
 Imp̄ssit dentes æmorrohis asp̄a tullo.
 Magnanimo iuueni miratoriq; catonis
 Vtq; solet pariter totis effunder̄ signis
 Corycii p̄ssura croci: sic omnia membra
 Emisere simul rutilo p̄ sanguine uirus
 Sanguis erāt lachrimae q̄cūq; foramina nouit
 Hūor ab iis larg⁹ manat cruor ora redūdāt
 Et patulae nares: sudor rubet. omnia plenis
 Mēbra fluunt uēis. totū ē p̄ uulnere corp⁹
 At tibi leue miser fixus praecordia praessit:
 Niliaca serpente cruor. nulloq; dolore
 Testatus morsus: subita caligine mortē
 Accipis: & stigas somno descēdis ad ūbras
 Non tam ueloci corrumpunt pocula letho
 Stipite quae diro uirgas mentita sabeas
 Toxicā satilegi carpunt matura sabaei.

ba:orum natio teste Strabone: maxima est apud hos thus & myrrha & cinamomū nascitur: in ora etiā balsa-
mum: & alia quaedam herba odorata quā eius odor cito deperit: habent præterea palmas odoratas & cala-
mum serpentes quoq; palmares: colore puniceo usq; ad ilia affilientes: quorum morsus incurabilis est. Diro:
quia producit uenenū. Facilegi: idest mortem legentes. Matura: tempore suo collecta.

Ecce pocul sæuus sterilis de roboꝝ trunci
Torfit & immisit iaculū uocat aphrica serpēs
Perq; caput pauli transactaq; tempora fugit
Nil ibi uirus agit rapuit cum uulneꝝ fatum.
Dep̄sum est q̄ funda rotat q̄ lēta uolarent
Quā segnis scythicæ strideret arūdinis aer
Quid p̄dest miseri basiliscus cuspide muri:
Transactus: uelox currit p̄ tela uenenum
Inuaditq; manum. quam p̄tinus ille relecto
Ense ferit. totoq; simul demittit ab armo.
Exemplarq; sui spectans miserabile lethi.
Stat tutus peunte manu. quis fata putaret
Scorpion. aut uires maturæ mortis haberi
Ille ninax nodis & recto uerber̄ sæuus
Teste tulit cœlo uicti decus orionis.

Quis calcar̄ tuas metuat salpiga latebras
Et tibi dant stigiaꝝ ius in sua fila sorores
Sic nec clara dies nec nox dabat atra quietē
Suspecta est miseris in qua tellur̄ iacebant
Nam neq; congestæ struxer̄ cubilia frōdes
Nec culmis creuer̄ tori. sed corpora fatis.
Expositi uoluunt̄ humo. calidoq; uapore
Alliciunt gelidas nocturno frigore pestes
Innocuosq; diu rictus torpente ueneno
Intra membra fouent. nec quæ mēsurā uiaꝝ
Quis ue mod⁹ norūt cœlo duce sæpe q̄rētē
Reddite dii clamāt miseris q̄ fugimus arma
Reddite thessaliā. patimur cur segnia fata
In gladios iurata manus: p̄ casare pugnāt
Dipsades. & pagunt ciuilia bella cerastæ.
Ire libet qua zona rubens atq; axis inustus
Solis equis. iuuat æthereis ascribere causis
Quod peam. cœloq; mori nil aphrica de te

sagitta arcu emissa fertur. Quid prodest. q. d. nihil p̄fluit hasta transfigere basiliscum. quia sanguis per ha-
stam fluens ad manus peruenit: hic sensit manum uenenatam esse statim eam abscidit. Venenum. s. sangui-
nis basilisci. Demittit ab armo: ne uenenum illud reliquum corpus corrumpere. Exemplūq; sui spectabat
manum mouentem: quod exemplū erat mortis futuræ: quemadmodū enim manus illa moriebatur: ita reli-
quum corpus olim moriturū erat. Quis fata putaret: nūc dicit scorpionē. uim etiā lethi habuisse: quod uix
credibile uideat: sed regio arida facit ut uim maiorē habeat. ille igit̄ nō minus uiriū habuit in occidēdo mili-
te: q̄ scorpis ille quē diana aliquādo imisit orioni: ut iniuriam suā ulcisceret. q̄ se ille de stupro interpellaue-
rat. sic enim in fabulis est orionem fuisse uenatorem celeberrimum: & Dianam quæ & ipsa uenatrix est in sil-
uis aliquādo interpellasse de stupro: illa irata scorpionem affixit femori eius cuius morsu interiit orion: & in

¶ SVLPI. Ecce: Paulus iaculo serpente uel ut telo
transfixus est utrūq; tempus. Trunci sterilis: in fecun-
dæ arboris ligno. Tempora transacta: perforatum ca-
put. Fatum: mors. Cum uulnere: quo solo periit. De-
prensus est compertum est ex Iaculi uelocitate & ui-
q̄ lente saxa e funda & sagitte ex arcu emittantur. Ro-
tat: rotando imittit. Aer arundinis scythicæ: sagitta
parthica per aerem impulsæ. Quid prodest: imo no-
cuit mortu⁹. Ferit: amputat ne aliqua membra inficiā-
tur. Mature: accelerare. Nodis: cauda nodosa. Recto
uerbere: ictu enim caudæ erecte percutit. Teste tulit
cœlo cōsecutus est laudem Orionis interempti ut ei⁹
imago in cœlo effigiata demonstrat. Emissus est autē
a Iellure in Oriona uenatorem qui se iactauerat nul-
lum ab illa monstrum posse p̄duci quod ipse nō con-
ficeret ut Iginus etiam meminit. alias de Orione opi-
niones apud eundē lege. Salpiga. Tuba est cuius for-
mam habet hæc serpens cuius latebra calcata mortife-
ra est. Sorores stygiæ: idest parca. Ius in sua fila: facul-
tatem mortis. Sic: hoc periculo & malo. Suspecta: est
uidelicet tellus. Congestæ: constructæ cū rarissime
sint. Culmis: calamis frugum. Pestes gelidas: serpētes
noctu frigidæ. Rictus innocuos: ora serpentū inno-
xia dum frigerent sed ubi concaluerant mordebant.
Fouent dormientes & inscii. Nec quæ mensura: nec
quantum itineris peregissent quantumq; superesset q̄
uenirent satis ex astris noscere poterant. Cœlo duce.
sole luna & stellis demonstrantibus. Redditæ. plena
cōmiseratione quærela. Segnia fata mortem inertib⁹
non militibus congruam. In gladios iurata manus:
multitudo astricta militiæ sacramento. Ire libet: Im-
prudentiæ & temeritatis se arguit. Rubens torrida.
Axis regio per quā temp. discurrit sol & itelligit ecy-
pticæ subiectam. Causis æthereis: idest fato & astris q̄
nos huc egerunt. Cœloq; mori: ui cœli & siderū. Nil
aphrica: nō aphricam nec naturā accuso quod serpen-
tes producant: sed me ipsum qui me huc contuli.

¶ OMNIBO. Ecce procul. Dicit etiam serpente ia-
culum: qui in arbore constiterat: transeuntem paulū
quendam p̄ tempora percussisse: ita ut in alterum latus
erumperet. & sine ueneno militem occideret. Torfit.
iaculatus est seipsam. Depræhensūq; est. & uelocitate
huius serpentis cognitum est incognitū est in compa-
ratione tardā esse sagittā & glandem: quæ funda emit-
titur. Rotat: respexit ad gestum iaculantiū. Segnis: p̄
tardæ arundinis Scythicæ. Aer. quia aerem scindens

cæleste signum cum scorpione translatus est. Diuersæ huius fabulamenti sententiæ sunt apud Iginium. Te ste cælo: quia cælum testis est uictum a scorpione fuisse orionem ambo. n. in sydera abierunt. Quis calcare tu. Salpiga est teres serpens & oblungus in tubæ modum nam tubam significat. Quis: metuat q. d. nemo. neq. n. magnitudinē habet: ut quis mortē a te metuere possit. Et tibi dant: tñ tu quoq. uim mortis habes. In sua fila rumpenda: Sic nec. cl. d. i. die noctuq. in discrimine salutis uersabant. Suspecta. quia iacentes: ut quæserent: nōnunq. uenenabant. Frōdes: neq. n. illis arbores frondescūt nec terra segetes gignit. Cōgeste: in unū cumulate. Expositi corpo. i. habentes corpora exposita morti. Calidoq. ua. ga dormiētes calefcunt: & serpentes q. humore nocturno frigidiores erant ad calorē dormientiū se recipiebāt inde sūmo calore tepesfacti reddebant nocentiores. Innocuos: ga nimio frigore torpebant. Fouēt. calefaciunt. Nec q. mensura: nec poterant scire ubi essent: nec quantū itineris superesset. Modus. i. finis. Clamant. r. thessaliam: quæsumus o superi ut statuatis nos in thessalia. Patimur cur: dolent q. mors sua sit iners. Iurata manus in gladios qui iureiurando astricti sumus in manu catonis: ut moriamur p. libertate cur inutiliter perimus. Ire libet q. zona. i. calore melius pibimus q. ueneno id. n. nobis tollerabili⁹ erit. Axis: antarcticus. Axis inustus: ualde uetus: idem est quod zona rubens. Aethereis causis: idest calor. Cælo. idest ppter cælum feruens.

CSVLPI. Ablatum gentibus: desertū inhabitabilem & quo priuaueras gentes. Damnaſti. ut a serpenti bus coleretur q. hominibus nocere nō possent. Pœnas: nostræ temeritatis. Comercia: conuersationem. Torrente plaga: torrida zona. Abrūpens oram: separans regionē serpentū quā inter fyrtes & zonā torridam collocasti. Mortes: mortifera animalia. Limite: termino. Bellū ciuile: exercitus ciuium. Recessus: semoti loci. Tibi conscius: qui te cū seic & se audaciæ arguit. Claustra: secreta. Maiora: supple discrimina. Coeunt ignes: ex uulgari opinione dicit igneum solem i mare extingui & inferius cælum terra marique præmi. Coeunt ignes coniungitur ignis solaris. Præmitur grauatur terra & mari. Queremus: querere poterimus. Solatia cæli: æstum Ironia. Viri adhuc aliquid super sumus adhuc multi: nec tñ desiderio Italiā aut europam aut Asiam: sed ubi nam africā ipsam reliquimus. Alios soles: diuersos solis meatus. Cyrenis: cirene oppidum in libya ad iuga mōtiū ægypto adiacentium inter quod & templum ammonis sunt milia passuū quadringenta. Etiam nunc: modo. Conuertimus: conuersam sentimus.

COMNIBO. Queror: q. repereris hos serpentes nam orbis terrarum partem hāc delegisti: quæ ab humano cultu remota esset: & nos huc iter intendimus: nobis ergo culpa omnis ascribenda est. Tot monstra ferentem: & ideo hanc ptem orbis ab hominibus separaueris quam nos cū periculo nostro petiuimus.

Impatensq. solū: & terram sterilem esse uoluisti: ne quis in ea pter serpentes habitaret. Cultore negato. i. agricola. Nos uenimus: sponte nostra: ergo criminādi sumus. Tu nos quisquis: pro quicunq. deorum es.

Accipe pœnas: nostræ temeritatis: q. te inuito in hāc patrem uenimus periculosa. Comercia nostra: idest consortia: quia nolebas ut cū his regionibus comercia haberemus: & nos te inuito hoc fecimus cōmercia p. prie sunt quas græci uel Appellant. Torrente plaga: a feruenti zona. Dubiis per quas nauigari nō potest. Limite. f. huius regionis. Per secreta: idest p. remota solitudinis tuæ loca. Ciuile bellū nos ciuile belli milites. Recessus: idest tuæ solitudinis. Archani orbis: quem tu secretū eē uolebas miles pedibus calcet: merito ergo pœnas damus. Claustra: quæ tu clauferas hoibus. Forſan maiora supersunt: nunc dicit qd. est quasi consolationis maiora fortasse picula stare sibi si studeāt ulterius p. dire nam uidebat sol meridie uersus cōiungi cū fluctibus maris: & ideo metuebant: ne si in eam regionē deferentē nimio solis ardore exurerent. sed dicunt nullā regionem sibi longiorē uideri q. in qua iuba rex habitat: ea. n. semp. lōgius abesse uideat. Maiora supersunt. f. si progressi fuerimus. Coeunt ignes: nā sicut nobis uideat sol occidens cum fluctibus maris: coniungi uideat. Stridentibus undis: scilicet calore solis: nam ignis aquæ coniunctus stridorem facit. Papinius. Stridoremq. totæ cadentis audis. Natura poli. f. antarctici q. humilis est. Præmi. i. subfidet & mari contiguus uidetur. Sed longius ista: quanquam nobis aliæ molestiæ sint id tñ molestius est q. nunq. uidemur posse ad regis iubæ regionē peruenire. Tellus: scilicet ubi regnat iuba. Quæremus forſitā istas: & cū regis iubæ regna cōsecuti fuerimus i has regiones ubi sum⁹ regredi cupiem⁹: q. si sint meliores. Ha

Nec de te natura queror tot mōstra ferentē
Gentibus ablatum dederas serpētibus orbē
Impatensq. solum cereris cultor negato
Dānaſti. atq. hoies uoluisti deesse ueneno
In loca serpentū nos uenimus accipe pœnas
Tu quisq. superū cōmercia nra perosus.
Hinc torrēte plaga dubiis hinc fyrtibus orā
Abrumpēs medio posuisti limite mortes
Per secreta tui bellū ciuile recessus
Vadit. & arcani miles tibi conscius orbis
Claustra petit mundi. forſan maiora supersūt
Ingressis. coeunt ignes stridentibus undis:
Et pmit natura poli: sed longius ista
Nulla iacet tellus quā fama cognita nobis
Tristia regna iubæ quæremus forſitan istas
Serpentum terras habet & sollatia cæli
Viuit adhuc aliquid. patriæ non arua regro
Europamq. alios soles asiamq. uidentem
Quate parte poli quate tellure reliqui
Aphrica: cyrenis etiam nūc bruma rigebat
Exigua ne uia legem cōuertimus anni?

bet hæc solatia cælū: tamen ibi serpentes habitent: tamē aura uitalis est: ut animalia uiuere possint: sed illic tāta ē solis exustio: ut nec plantæ: nec arbores & multo minus aialia uiuāt. Hoc cælū. i. hæc aura cæli. Viuit aliqd. i. arua uitalis est: & animalia in ea uiuere possunt. Patriæ non arua: nec quæro europam ubi natus & educatus: lum: sed quæro aphricæ partem ubi paulo ante fuimus: significat eā aphricæ partem ubi Gn. Pō. cū classe relictus fuit: haud procul a cyrenis. Patriæ: romæ. Alios soles: mitiores auras cæli. Qua te parte o aphrica: quasi hæc non uideatur aphrycæ pars: ubi nunc positi erāt: Cyrenis. iuxta urbē cyrenarū exigua ne uia: nunqd tam breui spacio uia: mutauimus orbē terrarū: ut aliud cælū hic sit: uidelicet calor & aliud uñ diucessim: uidelicet brūa. Legē āni: ut. i. c. qdē sit hyems: hic uero nūc nīmī? æst? nā sua lege anus cōtinet.

Imus in aduersos axes euoluimur orbe
Terga damus feriēda noto nūc forsītā ipsa ē
Sub pedibus iam roma meis. solatia fati
Hæc petimus: ueniāt hostes cæsarq; sequat
Qua fugimus sic dura suos patientia q̄stus
Exonerat: cogit tantos tolerat labores
Summa ducis uirtus. q̄ nuda fufus arena
Excubat. atq; omni fortunam puocat hora
Oibus unus adest fatis quocunq; uocatus
Aduolat: atq; ingēs meritū manusq; salute.
Contulit iā lethū uires puduitq; gementē
Illo teste mori quod ius habuisset in illum
Villa lues: casus alieno pectorē uincit.
Spectatorq; uetat magnos nil posse doloris
Vix miseris ser; tantis lassata piclis
Auxilium fortuna dedit. gens unica terras
Incolit a sauo serpētum innoxia morfu
Marmaride psylli par lingua potētib; herbis
Ipse cruor tutus. nullumq; admittere uirus
Vel cantu cessante potest. natura locorū
Iussit. ut immunes mistis serpentibus essent
Profuit in medijs sedem posuisse uenenis.
Paxillis cum morte data est. fiducia tanta ē
Sanguinis iā terram paruus cū decidit ifans
Ne qua sit externæ ueneris mistura timētes
Lethifica dubios explorant aspide partus

plorant dubios partus: discernunt incertos filios aspide huius moris Solinus etiam meminit.

COMNIBO. In aduerso: axes: ad antipodas: quia si sphaera cœli: octaua: quā alii cœlū: alii firmamentū uocant: circuit oēm orbem terrarū. axes hemisperii nostri q̄ superiores sunt: & hemisperii inferioris sunt: q̄ bus subiacent antipodes. Aduersos: nobis oppositos. Euoluimur: ex hoc orbe ad orbem antipodā. Terga damus noto: q̄ flat a meridie: nūc quidem in oppositū spirat: at uero cum ad antipodas descendemus ipsum notum post terga relinquemus. Sub pedibus meis: ad antipodas fortasse descendimus. ut iam sub pedibus nostris posita sit roma. Solacia. unum est solatium huius molestiæ si dii fecerint: ut nos Cæsar hac uia sequatur ut & hostes experiant hæc pericula. Sic dura suos: his q̄relis non nihil leuare uidebant mala sua milites. Cogit: tantos: sed cato uirtutis exēpla faciebat: ut mala q̄uis extrema essent: leuiora uiderent nā q̄ ipse fortiter calorē ferebat & picula milites ipsius exēplo fortiores erāt. Prouocat: quasi ad certamē. q̄ n̄ timet ullo fortunæ impetu superari. Oibus sa. i. mortibus omniū miliū aderat ipse: & consolabāt nūc adhortādo nūc seipsum periculis exponēdo. Maiusq; sa. q̄ ipsi maioris faciebāt meritū catonis: quā suā salutē. Cōtulit in lethū uires: hoc ē dedit militibus iā moriētib; uires. ut faceret eos fortiores ad mortē. Puduitq; gemētē turpe militibus fuit i morte et gemere p̄nte Catone. Quod ius habuisset in ipm si ipse Cato cā erat: ut cæteri oēs

SVLPI. In aduersos axes: ad antipodes qui sunt sub axe suppositio regioni nostræ. Orbe: per orbem. Noto: ultra cuius ortum iam inclinam? sic. n. sub alio flat hemispherio ut supra hoc. Est quæ hæc opinio superiori contraria quum dixit. Coeunt ignes stridentibus unda. Dura patientia: metonymia durus & patientes miles. Exonerat: deponit & abiicit leuatur enim dolor emissa querela nuda: non strata aut ueste aut fronde aut culmis. Prouocat fortunam: exponit se periculis. Atq; ingens: & firmabat morientū animos quod erat beneficiū sūmum & maius salute. Vi res: fortem animū morte interitum. Ingens: meritum appositio est mori gementē perire cū gemitu & querela: quod morfu serpentis occumberet: sed sapientia Catonis imbutus dolorem mortemq; contemnebat. Vincit casus. Superat moriens aduersam fortunā nō modo suo pectore & cōstantia animi sed etiam Catonis a quo instituebatur. Spectator: Cato. Nil posse: contra uirtutem quæ dolori nō cedit non pturbatur & in omni cruciatu est foelix. Lassata: defessa uexare eos. Innoxia: illela & noue dixit cū noxius sit qui nocet. Psylli: Psylli a psyllo rege dicti cuius sepulchrum in parte syrtium maiorū est ut ait plinius. Horum corpori ingentiū fuit uirus exitiale serpētibus & cui? odore sopirent eas: mos uero liberos genitos ptinus obiciendi seuissimis earū eo que genere pudicitia conuigium experiendi: nō profugietib; adulterino sanguine natos serpentibus hæc gens ipsa q̄dem ppe internectione sublata a Nasamonibus qui nūc tenent eas sedes: hic plini? quē etiā de maris lege. vii. & xxviii. libro. Marmaride: populi a pheredoni ferme regione ad syrtium usq; maiorem porrecti plinius ait. Par lingua: excantatio ipsorū inquit habet uim parē herbis uenena fugantibus: & sanguis eorū uenena nō recipit etiam sine cantu. Immunes: illesi. Profuit. non modo nō nocuit sed utile fuit. Cum morte: ueneno mortifero. Sanguinis: stirpis. Eternæ: adulterinæ. Ex

fortunam aduersam contēneret: quāto ipse fortius facere potuerat. Lues: pestis. Spectatorq; docet: & dū spē
ctat pericula: & labores & militū suorū: facit ut æquo animo omnia sustineant. Nil posse: scilicet contra uir
tutē. Vix miseris ferū: postquā diu uexati fuerunt milites serpentibus: calore & media: tandem auxiliū post
longum tps affuit: nā peruenerunt ad psyllos populos aphricæ q; sūt intacti ueneno serpentū imo carni
bus & solo aspectu abigunt serpētes: ut nō ipsis: sed nec aliis quidem p̄sentibus ipsis detrimentū aliquod in
ferant: ipsi ēt hospitales sunt: & rectissime medentur serpentibus si q̄s uenecat⁹ fuerit: dicti a psyllo rege: ut
scribit plinius supra garamantes psylli fuerunt: teste solino: contra noxiū uirus muniti incredib. li corporis
firmitate. soli morsibus angulū nō interibant: & quīs dente lethali ap̄titi incorrupta durabāt. sanitate recē
tes etiā editos serpētibus offerebāt: si essent partus adulterini: matrū crimina plectebant̄ interi paruulorū: si
pudici: probe ortos a morte paterni sanguinis priuilegiū tuebantur: psylli uerō: ut refert Strabo apud cyre
naicam regionē naturalem quandā uim habent cōtra serpentes: sic & Tentyrite cōtra crocodilos. Lingue
par. i. carmina eorū quibus ita serpentes attonis reddunt ut nocere nō possint. Potentibus herbis: q̄bus etiā
mosibus serpentū medeatur. Ipse cruor tutus: neq; enim sanguis ipsorū infici poterat ueneno. Vel: pro etiā.
Cantu: incantatiōe. Natura locorū: dicit ita naturā locorū tulisse: ut ubi nati & geniti sunt: ibi uim nullā ser
pentes habeāt. Pax illis. fiducia ipsorū tāta est ut etiā cū morte pacē habere confidant: q̄a nunq̄ uenenant̄.

Sanguinis. i. generis ipsorū. In terrā paruus. & ne forte uxores cōtra fidem aliquid cōmiserint. simul ac na
ti sunt filii eos ad serpētes deserunt si sui fuerint serpentes nocerē nō possunt. si alienigenæ. a serpētibus mor
dentur. In terrā. quia nō habent toros q̄bus incūbant. Externæ ueneris. ne fidē m̄imonii uolauerit uxores

CSVLPI. Vtq; iouis uolucer: Plinius ubi de aqlis
inquit Halietus: tantū: implumes etiā numpulos suos
p̄cutiens subinde cogit aduersos intueri solis radios:
& si cōnuētē flentēq; animaduertit p̄cipitat e nido
uelut adulterinum & degenerem. Illum cuius acies fir
ma contra steterit educat. Diem cœli: solis claritatem
Iacent: obiiciunt. Pignora: filios Excubat hospitis
inuigilat peregrinis. Tunc: eo die cuniam plures pe
teriissent. Ductor: cato. Expurgat. psyllus. Verbis sū
gantibus. idest exantationibus adhibitis circum ca
stra facti sunt nidores uenena fugantes. Ignis: suffit⁹
ex igne. Ebulum herba ramo Sambuci similis. Galba
na: galbanū dat Syria in monte Amano ut ait plini⁹
& ferulam quam eiusdem nominis resinæ modo sta
gonitin appellant. Sudant: soluuntur sunt enim ut
gummi siue resina: Tamarix: quæ similis ē scopis
amerinis quæ & mirice dicit̄: efficax est. contra serpē
tium ictus præterq; aspidum ut ait plinius. Non læta
coma. exigua raraq; fronde. Costus. Radix costi gu
stu feruens odore eximio frutice alias iutili. Panacea:
quæ & panace dicitur quod omnibus morbis medeāt
a pan quod est omne & medeor & ideo pli
nius inquit panace leso nomine omniū morborum re
media pmittit numerosum & diis inuētoribus ascrip
tum. Centaurea. Quartum genus panacens ab eodē
chyronē repertum Centaurion cognominatur. Peu
cedanum. herba amara cuius caulis longus feniculo similis bibit̄ cōtra serpentes & oleo peruncta tueēt.
Tapsos erycina. herba qua abundat eryx Siciliae mons. Est autem ea quam plinius Verbascum appellat.

COMNIBO. Vtq; iouis uolu. per similitudinē ostēdit quō psylli filios suos experiant: quēadmodum in
quit aquila pulos simulatq; ex ouis ptulit statim ad radios solis conuertit: & q̄ acie oculorū: lumen solis susti
nere poterūt eos conseruat: reliquos autem abiicit quasi nothos protulit: eduxit ex ouis. Calido ouo: quod
fouerit antea. Lumine recto: intentis oculis. Diem. i. solē a præcedente quod sequit̄. In usus cœ. ad usum
aeris. Qui phœbo cessere. i. q̄ uicti sunt nimio splēdore solis. Iacent: q̄a aquila detrudit eos ex nido. Nec so
lum gens: non satis est q̄ ipsi sint incolumes a serpentibus: immo etiā saluti hospitem diligentissime consu
lunt. Hospitibus. ad salutem hospitem. Populis. s. aduenis qui ad regiones suas applicuerūt. Secutus signa.
quia cum militibus sequebantur catonem. Verbis: incantationibus. Vltima: extremitatem castrorū suffu
migabant. Hic ebulum stridet: hæc genera arborum Mycander in pharmacia sua ponit quæ sunt optima
ad repellenda uenena: quibus nunc utebatur psyllus ut castra romanorum militum tutiora redderet. Ebulū
comburebat has herbas: ut nidore fugaretur angues inter quas ebulum fuit. est autem species herbæ q̄ uul
go nascitur in ripis fluuialibus. Virg. sanguineis ebuli baccis. Galbana: galbanū genus fructificis est cuius
nidore fugant serpentes: Virg. galbanoq; agitauere graues nidore chelydros: Peregrina: quia apud eos
nō nascuntur. Tamarix: est arbor non admodum foliosa. infesta anguib; fugare dicitur etiam pedicu

Vtq; iouis uolucer calido quum ptulit ouo
Implumes uatos solis conuertit ad ortus

Qui potuerit pati radios & lumine recto
Sustinerit diem cœli seruant in usus

Qui phœbo cessere iacet sic pignora gētis
Psyll⁹ habet: si quis tactos nō horruit angues

Siquis donatis lusit serpentibus infans
Nec solum gens illa sua contenta salute

Excubat hospitis cōtraq; nocētia mōstra
Psyllus adest populis. q̄ tūc romana secut⁹

Signa. simul iussit statui tentoria ductor
Primū quas ualli spatium comprēdit arenas

Expurgat cantu. uerbisq; fugātib⁹ angues
Vltima castrorū medicatus circuit ignis

Hic ebulū stridet pegrinaq; galbana sudāt.
Et tamarix non læta. comas eoq; costos.

Et panacea potens. & thessala centaurea
Peucedanūq; sonat flāmīs. erycinaq; tapsos

los. Non lata. nam rara & angusta sunt folia. Eoq; custos: radix & eximii odoris: in india nascens: foditur q; in petale insula. Panacea: herba e (ut inquit plinius) qua nomine ipso omniu morboru remedia pmittit: a omne & medela. Huius varia genera sunt apud eundem auctorem. Centaurea: hac aliqui chironiu uocant quonia ea sanatus chiron dicit: quum tractanti arma herculis: sagitta cecidisset in pede: auctor e plinius: quauis ouidius scribat nono post uulnus die interuisse. Centaurea: folia sunt lata & oblonga: serrata ambitu: densa ab radice: caules ternu cubitoru geniculati: radix rubicunda & amara: qua i uino albo pota serpētum moribus medetur. Thessala: qua in thessalia abundat: & in arcadia. Peucedamū: herba est amarissima ad multos usus efficax: quos plinius exponit dicta a amarus. Tapsus: plurima nascitur in cryce monte siciliae.

Et larices. fumoq; grauem serpētibus urūt
 Abrotonum: & lōge nascētis cornua ceruī
 Sic nox tuta uiris. at si quis peste diurna
 Fata tulit tūc sunt magicæ miracula gentis
 Psyllorūq; ingens & rapti pugna ueneni.
 Nam primū tactaq; designat mēbra salua
 Quæ cohibet uir⁹ retinetq; i uulne⁹ pestē
 Plurima tū uoluit spumātī carmina lingua
 Murmur cōtinuo nec dant suspiria cursus
 Vulneris haud minimū patiūtur fata tace⁹
 Sæpe quidem pestis nigris inserta medullis
 Excantata pit: sed si quod tardius audit
 Virus. & elicitum iulsumq; exi⁹ repugnat
 Tunc semp incumbēs pallētia uulnera labit
 Ore uenena trahēs & siccāt dentibus artus
 Extractanq; tenēs gelido de corpore mortē
 Expuit. & cuius morsus supauerit anguis
 Iam p̄mptū psyllis uel gestu nosse uenenū
 Hoc igit melior tandem romana iuuent⁹
 Auxilio. late squalentibus errat in aruis
 Bis positis phœbe flāmis bis luce recepta
 Vidit areniuagū surgens fugiensq; catonē
 Iamq; illis magis atq; magis durescēt puluis
 Cœpit: in terram libyæ spissata redi⁹
 Iamq; p̄cul raræ nemo⁹ se attollere frōdes
 Surgere congesto nō culta mapalia culmo

COMNIBO. Larices: latrrix arbor est odoris grauissimi: ea præsertim quā græci uocant: plinius. Funoq; præterea urunt abrotonum: cuius fumus quonia amarissimus est: infestat serpētes. Abrotoni duo sunt genera campestre & montanū. Absynthii amaritudo in utroq; plinius. Lōge: p̄cul ab aphyrica nascētis. Sic nox tuta uiris: psylli faciebant ut ro. tuto quiescerent superueniente nocte at si q; peste diurna: sed si quis forte interdū tactus esset morsu tum uero uideres uim: maiorem horum psyllorū: nec. n. quenquā perire pmittunt & cum cætera omnia expert: essent: tandem etiam sugebant uenena si forte penitus inessent & sugendo. Intelligūt cuius serpentis uenenum sit. Fata trahit: idest uenenum quod est causa mortis. Psyllorumq; ingens: nam psylli cum uenenis decertant donec nec uenena superauerint. Nam primum salua sua circuit uulnus illius quem momorderit serpens & uis tanta est saluæ ut uenenum in suo loco coercitum teneat: ne reliquum corpus maculare possit. Pestem: uenenū. Spumātī lingua. significat eos celeritate & uolubilitate linguæ carmina sine intermissione dicere. Nec dāt suspiria. i. nec respirāt quidem interdendum carmina: ne si respirauerint & intermiserint fortasse uenenum interea. penetret interius. Cursus uulneris: idest celeritatem ueneni. Suspiria: idest respirationem. Haud mi. tacere: quia si tacerent statim uenenū in ualesceret. Sæpe quidem pestis & tantam uim habent carmina: ut sæpenumero uenenum expellant ex ossibus. Sed si tar. sed si uenenum fuerit aliquāto uæhemētius q̄ ut carminibus cedat tum ueto illi recumbunt

CSVLPI. Et larices: lingua & laricum arborū resina. Abrotonū: herba nota iocundi odoris & grauis floret æstate floribus coloris aurei Serpentes fugat. Contra ictus earū bibitur cū uino illiniturq;: auctor est plinius. Longe nascētis: non. n. in aphyrica cerui nascuntur: & si Virgilius in aeneidos primo aliter putauit. Accensorum cornuū nidore serpentes fugantur & comitiales morbi depræhēduntur. Peste diurna: morsu die illato. Fata trahit: contrahit mortē. Pugna reluctatio. Rapti: rapiendi & eliciendi. Tacta: qua digitum tingit. Est enim omniū in primis præsidio cōtra serpentium morsum leiuni hominis Salua. Designat membra: locū qui morsus est circumscribit. Retinet: ne se effundat in alia membra. Cursus cōcitatio loquendi suspirio nō interruptitur. Suspiria: respirationē. Vulneris haud: periculū uulneris uel minimā taciturnitatem nō patitur. Minimū tacere paulisper respirare: nā uenenū inualuisset. Nigris: uenenatis. Audit tardius: hoc est nō statim extinguit. Elicitum: euocatū. Repugnat: resistit. Siccāt dentibus: enī morsu & suctu. Mortem: uenenū mortiferū. Et cuius: & quis anguis momorderit & ueneni gustu cognoscūt. Morsus: uenenū. Superauerit: uicerit & strauerit militem. Squalentibus: serpentibus arenisq; horridis. Bis positis phœbe flammis: duobus inquit mensibus Catonē illas errasse. Sed Strabo de berenice loquens inquit. Ex hac urbe. M. Cato terrestri itinere fyrtim peragrauit in dieb⁹. xxx. ducto decemimiliū hominū exercituq; in partes diuiso aquarū gratia: profectus aut est pedibus per æstum & pfundam arenam. Phœbe: luna bis coniuncta soli & bis opposita. Areniuagum: nouatio uerbi sic & omniuagū. dicimus & montiuagū. Surgens fugiensq;: oriens & occidens. Iamq; illis: iam delinebant arenæ & terra solidior continue inueniebatur. Reuertit: occurrere priori similis. Tolle: tollebat. Surgere. surgebat. Mapalia: pastorū casae q̄ & magalia dicunt. Culmo: stipulis enī recta erant.

uulneribus & lingua labetes: atq; haurientes ore: non ore: nō prius desinūt: q̄ tota uenenū eduxerūt audit scilicet carmina. Elicitum: id est cum elicitur. & educitur: participium præteriti temporis passiuū posuit pro participio præsentis temporis: q̄ apud latinos passiuū nō inuenitur participium præsentis temporis: quod græci habent: & ideo poetæ sæpe abutuntur: ut qua uectus Abas. i. qua uacuebatur. Iussūq; dum iubetur exire. Repugnat. s. exire. Superincubens. s. uulneri. Exiccet dētibus: usq; adeo haurit: ut inter dētes uenenū trahat. Extractamq; & cum eduxerit uenenū de corpore iam moriente expuit ipsum. Vel pro etiam. Gustu ipso gustu cognoscet uenenum serpētis cuiuscunq; fuerit. Hoc igitur: tandem ergo tali auxilio leuata ē perniciēs romanorū cum diu laborassent: & ex his multi etiam ueneno periissent. Bis positus phœbe: nunc tempus describit quo p libyam arentem cum exercitu cato ambulauit anteq̄ iter illud molestum expedire posset dicit. n. suos menses perpetuos transisse & tandem desertis harenis in stabiliorem terram uenisse. Positis flāmis decrescens. Luce recepta: crescens significat transactos duos menses nam singulis mēsis iam firmiorem terram romani reperierant. Durescere puluis: id est terra firmior esse cœpit ambulantibus. Redire terrā ante enim erat harena. Raræ frons. cœperunt apparere frondes: quæ in terra frugifera uirent. Non culta: nō artificiose ædificata. Congesto culmo: quia ex culmis & arundinibus mapalia teguntur.

ESVLPI. Quanta dedit: libyæ ipsa quantum letitia iniecit romanis quum p̄spexer̄ crucifixos leones. Mos est. n. a phrorum leones crucifigere procul ab urbibus ut alii absterreātur nam solent in senecta hominē appetere ut plinius tradit. Sæuos: magnos & feroces. Leptis: uidelicet minor quod oppidū dixi supra esse i libyphenicū regione apud minorem syrtim. Nam est altera leptis quæ maior cognominat̄ apud syrtim maiore. Nymbis flammisq; carentem temperatam & sine nimio frigore & æstu supraque tepidā esse dixit. Cæsar ut æmathia. Cæsar post adeptam uictoriā biduum in pharsalo cōmoratus est sacris intendens exercitiūq; e prælio defessum recreans. Ibi thessalos qui cū eo depugnauerant liberos esse iussit. Atheniensibus ueniā petentibus concessit. Tertia die orientem uersus castra mouens sidem pompeianæ fugæ p̄sequitur. Cum ad hellepontū peruenisset triremium inopia scaphis exercitum traducere cōpulso & ad nauigantē Cassius cū parte triremiū comitatus occurrit & q̄q̄ is tuto depugnare posset tamen eius sceleritate cōterritus a trireme in scaphā ad eū p̄ manus descendit

& uenia impetrata oēs illi triremes tradidit ut scribit appianus. Satiatas. biduo enim ibi p̄māserat. Proiecit p̄dere curarū nam omnibus rebus relictis pompeiū sibi p̄sequēdum existimauit ne rursus copias comparare alias & bellū renouare posset. Frustra: quia iā nauigans longe aberat. Legens: p̄sequens. Tendit in undas mare ingreditur. Treiicias fauces: helleponti angustias quæ sunt cōtra troada. Notatū. celebre uel infame illic enim periit leander. Et eroas turres: id est erus puellæ ad quam ex abydo asiæ in sexton europe oppidū Leander natabat. nota est fabula. Eros sic fit ab ero ut Inous ab ino. Lachrimoso: quia mersum iuuenē fluctus in puellæ littus deflendum impulit. Helle nephelias: hoc ē nepheles athamatisq; filia & soror phryxi. Abstulit: nam cū prius uocaretur p̄pontidis hostium ab ipsa, submersa hellepontos uocatum est. Non asiam: inter asiam & europam nullibi est angustius mare: quāuis ad bizantium sit angustum. vii. stadiorum interuallo. Fluctus: mare. Bizantion: op. in thracia contra quod est calcedon in asia ostreorum ferax.

COMNIBO. Quanta dedit miseris: quod aliis terrori fuisset id gaudium fuit romanis militibus: uidere leones aliis terrorē attulisset: ipsis uero gaudiū fuit: quia leones ipsis mitiores uidebant̄ q̄ serpētes. Cōtra. s. ire id est occurrere ipsis. Melioris: terræ: quā meliorem hoc ē fecundiorē & stabiliore reperierāt. Proxima leptis: & prima urbs quæ illis occurrerit fuit leptis q̄ est tripolitana Libyæ: hæc ciuitas ē iuxta obrotonū urbem & ut refert Strabo dicta ē neapolis. Cuius statione: & ibi hyemarūt romani milites. Nymbis flammisq; carēte. i. frigore & ardore. Cæsar ut æmathia: expeditis piculis p̄ quæ libyā arātem p̄fessus fuerat romanus exercitus nūc reddit ad cæsare describēs qd ipse fecerit post uictoriā pharsaliæ: dicit. n. nihil prius habuisse cæs. q̄ ut sequerēt Pompeiū qua illū iter egisse didicerat: uenit igit̄ in ægyptū ubi tandē cognouit iussu ptolemæi occisum & p̄sto occurrerūt ministri regis: qui caput pom. aduenienti cæsari offerrent. Cætera curarum: oibus posthabitis ad illud unū animū intēdit cæsar: ut sequerēt pompeiū. Aemathia. i. postq̄ satis cædē æmathiā contemplatus est. Frustra: q̄ iam occisus erat regis iussu. Fama duce: nā q̄ fama ipm̄ p̄fectum esse: ea iter intēdebat. Legēs: nauigās. Treiicias fa. qua nauigauerat pompeius. Legit: trāsit. Amore na. æquor amore heronis & Leandri: significat hellepontū. Natatū. s. a leandro. qd de abydo natabat ad Sextō ad angustias helleponti maris ut ad amicā heronē uenit &. Heroas. i. heronis turres: quæ declinant̄ p̄ cō in nominatiuo apud græcos apud nos accipiūt nis i genitiuo ut

hæc didonis ino inonis: deinde efficiuntur possessiuum inons inoa uidelicet ita herous heroa uidelicet. Hellene. i. nepheles filia: nā cū fugeret no

uercales insidias & ipsa cū phiso tandē uenisset ad angustias huius maris precib⁹ petiit a diis: ut sui miserentur nam instabat pater insequens eos: affuit mars & statim affuerunt duo arietes & intellexerunt opē diuinā sibi prāstitā esse: tergo eorū infederunt: & angustias maris natate cœperunt: sed responsum acceperunt: ne retroas: dum ad ulteriorē ripā uenirent. phrixus secutus responsi iussa. helle (ut natura mulieris solet esse leuior) respexit: & statim e tergo arietis excussa: nomen mari dedit. nā antea pontus dicebat. sed ab helle submersa dictus est hellepontus. Non asi. bre. dicit nulla parte angustius dirempā esse Asiā ab Europa: nā maris helleponti angustia diuidunt Asiā ab Europa septē stadiorū latitudine abydos est in Asia: sexto Europa. Quāuis by. quibus byzantiū hoc est bosphorus tracios diuidat chalcedona ab Europa. breui & angusto sinu: tñ breuior est hic sinus hellepondus. Byzātion: accusatiuus græcus. est at byzantiū oppidū thraciæ: iō sunt bosphori. s. cimerius & thracius: qua darius deduxit exercitū. de quo hic loquit: ubi nūc est Constantinopolis. Chalcedona: chalcedon est dextrorsum intransibus euxinū qua dirimit pont⁹ helleponto. Hæc ciuitas ædificata fuit a megarensibus. Strabo. Ostriferam: quia ibi nascuntur ostrea.

Euxinūq; ferēs paruo ruat ore p̄pontis
Sigæasq; petit famæ mirator arenas
Et symoētes aquas: & graio nobile busto
Rethon & multū debētes uatib⁹ umbras
Circuit exultæ nomē memorabile troiæ
Magnaq; phœbei quærit uestigia muri
Iam siluæ steriles & putres roboꝝ trunci
Assaraci p̄sser domos & templa deoꝝ
Iam lassa radice tenent ac tota tegunt
Pergama dumetis et iam pierē ruina.
Aspicit hesiones scopulos syluasq; patentes
Anchisæ thalamos quo iudex sederit antro

¶ SVLPL. Propontis ferens euxinū. i. angustus fluxus maris inter euxinū & hellepontū: cis aq̄ pontici maris in q̄ nunq̄ refluit. Mirator famæ: admirans famā rerū troianorū & suæ p̄sapiæ. Sigæas arenas: troianū littus. Signæū. n. p̄montoriū est in troade sepulchro achillis insigne ibi & Sigeum urbs lege Strabonem Simoentis: fluminis troiani. Rethion: orbē in colle sitā. Rœtheū p̄montoriū. est ubi aiacis telæoniū sepulchrū spectabat. Umbras debētes uatibus: sepulchra a poetis celebrata. Vestigia muri phœbei: signa & ambitū muri troiani neptunus & phœbus ædificabūt pacti certū cū laœdunte mercedē sed ab eo delusi habuit at in ambitu. Pures. roboꝝ corrupti ligni. Assaraci: pau eneæ. Lassa. ueteri & consumpta & sic oñdit euerfionis antiquitatē. Perire: nā ne uestigia quidam ruinarū apparebant. Hesiones scopulos: hi duo sunt e regione troiæ in quibus hesionē laœduntis filiā cete marino monstro expositā hercules liberauit. illud aut

neptunus pfidie laœdontis iratus in troianos immiserat: & post multos absumptos fors puellæ obtigerat. Latentes: semotas undam symoentis in quib⁹ Anchises cum uenere dea coiuit. Quo iudex sederit antro. i. antrum q̄ habitauit paris q̄ denarium denarum forma iudicauit.

¶ OMNIBO. Euxinūq; se. primū rudi terra & truci incolatū Barbarie dictus est quasi inhospitalis postea cū mores aduenarū cōmercio molliri cœperunt paulatim dici cœpt⁹ est .i. hospitalis. Paruo ruat ore p̄pontis. hellepontus incipit a rhœteo littore: q̄ nobile est tomba achillis & aiacis tēplo & statua. q̄ ab An. ablatā & in ægyptū asportatā. Augustus Cæ. ilienfib⁹ restituit: teste Strabone: tenuis at hellepōti euripus (ut refert Solinus) porrigit ad asiæ urbem priapū: qua magnus Alexander potiundi orbis amor transcendit. & potius est: inde diffulus æquore patentissimo rursus stringit in p̄pontidē: mox in quingētos passus coarctat: sit bosphorus thracius: qua Darius copias transportauit Strabo at dicit a Cyzicena regiōe & locis e sapo & granico uicinis usq; abydam & Sestum p̄pontidis oram esse in pontū itaq; euxinū a p̄pontide nauigantibus a leua iacent ea quæ Byzantio sunt contigua & a thracibus habitata a dextris sunt calcedonii. p̄xima Bithiniorū sunt: sequentia marandinorū. Sigæasq; petit fa. & cum ad hæc loca puenisset tandem Cæ. cupidus cognoscendi atq; uisendi ea quæ sæpe audiuerat. secundū habuit ex incolis unum qui rerum illius loci peritissim⁹ erat. & ex eo accuratissime interrogabat de sepulchro Achillis Aiacis & heroum de quib⁹ monumenta tradita sunt apud poetas atq; scriptores. Sigæas: sigæi p̄montorii troiæ in quo patroclus & antilocus sepulti sunt: Et simoentis. flu. est troiæ qui cum scamandro iungit pli. Rhœteon: in rhœteo monte achillis sepulchrū extructū est. Umbras. s. græcorū & troianorū. Debentes ua. quia carminib⁹ uatum noīa heroū p̄petuo durant. Nomen. m. t. nam immortalis est fama illi. quæ tandiu durabit. quandiu carmina Homeri erunt. Magna ue. reliquias. Muri. p. i. troiani qui auxilio phœbi atq; neptuni conditus est nam (ut in fabulis est) neptunus & phœbus auxilio fuerunt laomedonti urbem iliō ædificati. Iam syl. iā ibi inquit innotæ sunt arbores & syluæ inter ruinas illi. Putres trū. quia iam annosa uetustate putrefactæ erant arbores. Pressere do. quia innate erant syluæ. Tñ æui longi qua ualet muta uetustas. Lassa iam porrecta radice Periere ru. non solū mœnia urbis illi euerfa sunt: sed et parua admodū uestigia ruinae superant: ut nec uestigia quidē urbis ulla apparerēt. Aspici: utpote diligens scrutator antiquitatis Cæ. Hæsiones seu ubi hesione exposita olim fuit ceto. cū laomedon ædificaturus esset & petisset a Neptuno & phœbo. ut sibi auxilio esset cōdēdā urbē pactus magnā pecūiæ q̄ritatē post illi benigne auferūt condita urbe p̄tiū q̄ diis pmiserat laomedon negauit. iratus neptunus ceto n̄ immisit qui carnibus humanis uescebat: & cū primo a nobilibus quisq; plæbeus mitteret ceto deuorandus plæbs cognouit nullū extirpe sua remansurū esse itaq; seditione facta nō uidebant hoc esse passuri. pactus est laomedon sorte p̄mittere. qui nā deuoradi mitteret ceto. fors cecidit in hesionē filiā laomedontis: & cū exposita esset ceto deuoranda. supueniens hercules liberauit eam tūc quū iter argonautas nauigaret. Syluasq; pa. ubi cū uenere cōcubuit anchises. & ea genuit æneā. nā apud

undas simoentis sylua fuit ubi cū uenere concumbere solebat anchises: ut apud Vir. Tu ne ille aeneas quem dardanio anchisæ Alma uen^o phrygii genuit simoentis ad undā. Quo iu. se. an. aspicit et quo iudex paris federat: nā sicut fabulæ uel historiæ narrant. accepto somno hecubæ priamus: quia uiderat in somnis se periturā cū utero gestaret paridē facē qua uniuersa mœnia troie cōburerent rñsum est ab haruspibus nasciturū esse ex hecuba qui cā excidii troiani. consilio igit̃ haruspis priamus mandauit: ut quicquid ex ea nasceret alitibus & feris deuorādū exponere: natus est qui pulchritudine sua aīum matris pietate cōmouit. ip̃mq; pastori demandauit alendū: cū igit̃ grandior factus esset: & ludi in urbe troiana fierent. iussit ipsum uenire priamus: ut cū æqualibus certaret ubi cæteros oēs superauit ludo agonali. saepe ipsum hectore pcutiebat. adeo iratus est hector & in furorē conuersus. ut ipsum occidere uoluerit: nisi iussus esset abstinere. tunc priamus optauit illum quisquis esset suū filiū esse. tunc hecuba capta occasione quod præcaris inquit consecutus es: nā filius est tuus. sed dum adhuc esset in sylua paris nuptiæ celebratæ sunt inter pelem & thetidē. quib^o interfuerunt dii. deæq; oēs præter discordiā: indignata aureū pomū fabricauit. & super inscripsit. pulchrioris potentioris ac sapientioris esto: & ad mesam ubi accumbebant deæ pomū illud coniecit: quod ad manus primū puenit iunonis quæ cū legisset potentiori detur pomū suū esse dixit qm̃ potentior esset oibus aliis legens deinde pallas sapientiori detur imo meæ esse debet. At uero Venus pulchriori legens sibi uedicauit & ita exorta est contentio inter eas. cū igit̃ ad iouē uenissent & orarent. ut hanc litē inter eas cōponeret. excusauit se iuppiter quia iudiciū illud afferre nō posset quin rē molestā faceret. uel sorori & uxori. iunoni: uel filia: palladi uel filia: itē Veneri. ergo misit illas ad paridē qui t̃pibus illis æquissimus hēbat (cū paris dictus est quod par esset inter oēs) ille eas nudas uidere uoluit: & acquieuit ueneri. quæ pmiserat se daturū operā. ut pulcherrimā oīum mulierū in matrimoniū acciperet. scilicet. Helenā dicit ergo Cæ. antrū hoc fuisse cōtēptū in quo paris iudex confederat. tunc cū inter deas iudicauit. Et (ut ait Strabo) Alexandria mons est imminens antandro. ubi dicūt paridē adiudicasse deas.

¶ SVLPI. Puer raptus: ganymedes ab aliqua raptus in cœlū. Quo uertice: quo mōte. Oenone nais: nympha q̃ paris amauit. Lusit: paridi se indulserit. Saxum. mons: Serpentē: labentē. In alto graminæ in terræ tumulo herbofo. Securus: sine religionis respectu. erat. n. illic sepulchrum hectoris. Sacri: sepulchri omne enim sepulchrū sacrū est. Hereas aras. i. herei iouis templū. Hereum antiquū sanum & ædes iuxta Imbrunsum amnē est ut inquit Strabo. Festus uero ait hereum iouē deū esse penetralē. qui intra conspectu domus cuiusq; colebat. O focer: horū locorū memoriā ob homeri poemata celebrē ætatēq; esse mirat Cæ. q̃ idem eucturū ex suo carmine pollicet. O focer & magnus o inuolabile & magnificū carmen: Omnia fato eripis. nihil perine finis sic oratus Virtus & fauor & lingua potentiū natū diuitib^o confecerat insulis. Diognū laude uirū musa uetat mori cœlo musa beat Nec tāgere inuidia sacræ famæ: nili inuidere alicui de perpetua & incorruptibili fama. Smyrnei uatis homeri. qui ex smyrna ī minori asia oppido fuit quāquā ut tradit Gellius Septē urbes certant de laude Insignis homeri smyrna rhodos colophon Salamī Chir^o Agros athenæ. Pharsalia: hoc opus. Cespitis: terræ cū herbis euulsæ. Non irrita: sed grata diis. Dii: oratio sacrificantis Cæ. qua successum in reliquis præcat & troiam instauraturū se pollicet: per deos at̃ Cinerū & æneæ intelligit genios & penates qui loca ipsa & mortuorū cineres seruant quosq; æneas in italiam uexit & Lucani & albæ colebantur.

¶ OMNIBO. Cœle in cœlum. Puer: ganymedes: cuius amore captus iuppiter rapiuit eum in ida Aquila quæ iouis armiger dicit̃. Nais: naiades dicunt̃ fontium nympha. Lusit: scilicet cum paride. hæc amica fuit paridis quam perditē aliquo tempore amauit de qua mentionem fecit Oui. cum paris Oenone poterit spirare relicta ad fontem xanthi uersa recurreret aqua. Nullum est si no. sa. sed alicuius magnæ rei monumētum habet. Incisus in sic. cum lustraret omnia loca Cæsar ubi troia fuerat & heroum græcorum pariter ac troianorum monumenta diligenter exquireret. forte quidam per loca transibat. ubi hectoris sepulchrum fuerat & cum incautus transiret. monstrator qui ducebat eum admonuit: caueret ne sepulchrum hectoris calcaret. Hectori. lucus est iuxta peteleum lacum in ophrunio loco conspicuo (ut refert Strabo). Nescius. gnarus Cæ. ibi consecratos esse cineres hectoris. Xantus: flu. troianus cuius aqua epota flauū facit pecus. inde nomen traxit. nā flauū significat. Securus: sine cura religionis ullius. Incola: habitator & indigena: Discussa ia. & mirū nouerat si ibi nulla sepulchra fuisse nouerat Cæ. nā uix uestigia sepulchri appebāt

Vnde puer raptus cœlo quo uertice nais
Luserit oenōe: nullum est sine nomine saxū
Inscius ī sicco serpentem puluere riuum
Trāsierat: qui xantus erat: securus in alto
Grāine pōebat gressus: phrix icola mæc
Hectoreos calcare uetat. discussa iacebāt
Saxa: nec ullius faciem seruantia sacri
Hæctoreas mōstrator ait nō respicis aras?
O sacer & magnus uatū labor omnia fato
Eripis: & populis donas mortalibus æuū
Inuidia sacræ cæsar ne tangere famæ
Nam siquid latius fas est pmittere musis
Quantū smyrneī durabunt uatis honores
Venturū me teq; legēt pharsalia nostra
Viuet & a nullo tenebris damnabit æuo
Ut ducis impleuit uisus uenerāda uetustas
Erexit subitas cōgestu cespitis aras
Votaq; turiferos non irrita fudit in ignes
Dii cinerū phrygias collitis quicūq; ruinas
Aeneæq; mei quos nūc lauinia sedes

tametsi saxa quaedam auulsa passim constiterant. Non re. a. q. d. pedibus calcando piaculum committis. O socer prumpit in exclamatione hoc loco Lucanus ostendens uim magnam esse poetarum: quae faciunt mortalia immortalia esse carminibus suis & si sepulchri illius uestigia uix apparebant: tamen quia memoriae perditae erant carminibus homeri: ideo adhuc non exciderant ex animo incolarum. Fato est. liberata omnia a morte. Aeuum: diuturnam & perpetuam uitam donas. Inuidia sa. cae. sicut enim heroum troianorum atque graecorum nomina carminibus homeri illustrantur. ita tu quoque o Caesare. nostris carminibus illustrabere. si modo musae latinae aliquid ualent. Nec tamen per ne tangaris inuidia. id est nulla te moueat inuidia achillis & hectoris quod fama eorum perpetuo maneat. Legentibus: sed non tamen cum magna laude Caesaris smyrnaei: id est homeri honores. nam de smyrna oppido Homeri fuisse prohibent licet chii & colophonii: & alii complures populi quasi suum ciuem uelint sicut est apud Ci. in oratione per archia: & ut inquit gellius de insignis Honeri stirpe certant septem urbes. Smyrna. rhodus. colophon salami ius argos Athenae Aristoteles uero tradit ex insula ionarum. Pharsalia. id est carmina nostra quibus pharsalica pugna describitur perpetuo manebant. Et pharsalia inscriptio est operis: si sicut ilias homeri. Tenebris dam. q. d. non tardet obliuioni. Ut du. imp. nunc dicit quid egerit Caesare. postquam omnia per uoluntate sua diligenter inspicxit. nam aras ibi erigi iussit & diis iliacis sacrificia exhibuit obtestans: ut sibi ad ea quae supererant peragenda uellent prosperos successus dare. Veneranda uero. quae semper in honore haberi solet quia melior est. Congestu ce. cespit struxit aram ubi sacrificia diis iliacis fecit. Non ir. quia dii semper Caesare. fauerunt donec ad exitum ciuilia bella perduxit. Dii ci. ordo est. o dii cinerum. deique mei: o Alba. date faelices cursus. Dii ci. id est dii iliaci. Vir. iliaci cineres & flamma. Aeneaeque mei: dii penates quos secum in italia detulit aeneas. Lauinia se. nam primam condidit oppidum de nomine uxoris lauinae ubi deos penates consecrauit in templo.

Seruat & alba lares: & quorum lucet in aris
Ignis adhuc phrygi nullique aspecta uiros
Pallas in abstruso pignus memorabile templo
Gentis iuleae: uestris clarissimus aris
Dat pia thura nepos: & uos in sede priori
Rite uocat: date faelices in caetera cursus
Restituam populos grata uice moenia reddet
Aufoida phrygibus romanaque pugnata surgent
Sic fatus repetit classes & tota secundis
Vela dedit uentis auibusque urgente procella:
Iliacas pensare moras asiamque potentem.
Prouehit pelagoque rhodon spumante reliquit

Tribus diebus alexandriam puenit Appianus auctor est in Caesare. commetariis est eum accepisse decem naues longas rhodiorum. Potentes sunt. n. illic latissima & potentissima regna Pelago spumante: saxa. n. illisa fluctibus spumam emittunt

COMNIBO. Et alba: albam condidit Ascanius aeneae filius. quam a situ porrecto in dorso urbis longam appellauit: albam autem a sue quam albam cum. xxx. porculis in littore inuenit. Ig. a. p. nam adhuc albae in templo uestae perpetuus seruabatur ignis de quo iuuenalis. ignem troianam & uestam colit alba minorem ad cuius similitudinem romae conditum est templum uestae & uirgines consecratae perpetuam uirginitatem conseruabant aeternum ignem in templo custodientes. Nullique as. ui. pal. nam sicut est aequum Homerum & Virgillum commemorat Diomedes & ulixes Caesaris custodibus arcis surripuerunt palladem. Ulixes autem dum domum rediret & multa perpeffus esset admonitus tandem oraculo est. ut palladium reddere aeneae quid esset fecit Aeneas igitur secum palladium attulit in italia est autem palladium simulacrum palladis quod deinde seruatur romae in templo palladis sicut in arce troiana seruabatur & erat quoddam quasi pignus imperii sui nam quoadiu seruaretur tam diu etiam imperium duraturum acceperat. Nulli aspe quia nulli uiro aspicere liceat palladem seruabatur in adyto templi in aliud tantummodo sacerdos uirgo intrabat. Gentis iul. quia gens iulia se ab iulio aetate originem ducere uolebat. Vir. Nascetur pulchra troianus origine Caesar iulius a magno demissum nomen iulo. In se. pri. scilicet existens ipse in qua prius habitare solebatur: quos nunc uocat secundum ritum antiquum Caesar nepos gentis iuleae. In caetera. ad reliqua. quae mihi peragenda supersunt. Restituam potest dicit se nouam troiam instauraturum. ut illi moenia renouentur. & quemadmodum troiani romae in italia condiderunt. ita ipse in Asiam urbem ilion restaurabit quae in animo habuerat Caesare. fecisset nisi fati fuerat puentus fuisset. Aufonidae. itali. Grata uico: qui grati erant & memores. sicut illi condidere urbem romae. ita nunc renouabunt ilion Pergama roma a roma condita. Sic fa. & his sacrificiis peractis Caesare. nauigare coepit quae maxima celeritate potuit. ut tarditatem quae alio fecerat celeritate compensaret nam inter caeteras Caesare. uirtutes maxima fuit conficiendi celeritas. Urgente pro. i. u. uentorum. nam procella uis uentorum dicitur ab eo quod omnia procellat. id est percutiat quaecumque obuia facta fuerint: Moras ilii. id est tarditatem quae fecerant in contemplandis ilii urbis monumentis. Asiamque potest quae multas puin

SVLPI. Quos lares: quos penates. E quorum lucet: uestam dicit quae igne inextincto collitur adhuc durante illo quem aeneas in latinum intulit. Pallas: palladium quod aeneas siue nautes a diomede ad salentinos perteriens accepit seruatum id fuit lauinae uide albae ut imperii pignus. postremo roma. translatum est & in uestae templo seruabatur quo incensio. L. Metellus potest max. uix cum sui periculo eripuit. Abstruso. secreto: In sede priori: in antiqua urbe uestra. Grata uice. grato officio. ita. n. ut phryges urbes in latio aedificarunt sic latini in phrygia instaurabunt Romana: roma. manu erecta. Coris. uentis. Urgente procella: impellente uiuenti. Iliacas pensare moras: redimere moram quae apud ilium fecerat. nam superato helesponte ionis & eoliis & caeteris nationibus minorem asiam incolentibus cum audisset pom. in aegyptum pertransisse rhodum puenit & rhodiorum triremibus sumptis sub uesperam cursum mouit. nulli inter aperiens. Inde alexandriam: uersus uelis expositis

eas sub se cōtiet Bythiniā Phrygiā Galaciā lydiā Catiā pāphiliā Liciā Isauriā deniq; ipsa ē dimidiū terrarū
 SVLPI. Septima. ex quo troia discesserat nā rho
 do Alexandriam triduo puenit. Laxante. letante sed
 continue impellente. Flammis phariis: igne nocturno
 qui nautis apparet e pharo Alexādrīa. Texit lam
 pada: obscurauit ignem phari. Aquas tuas: portū Ale
 xandriæ in cuius littore cum esset ingens tumultus.
 & clamor ad terram noluit puenire donec a ministris
 regis benigne susceptus est cum rex moram circa ca
 sium adhuc ageret. Satelles: uidelicet Theodor⁹ rhe
 torchius qui præceptor ptolemæi fuit quēq; postea
 Cassius in cruce suspendit. ut ait appianus. Dona re
 gis: caput pō. Prouectus: cymba. Cōmendat crimina
 laudat scelus patratū Terratū: satelles aperiens Cæsa
 ri mortē pō. & multos labores militiæ ægyptum ca
 put pompeii & pretiū quod p eo psoluisset donare se
 dicens: & multa confutans siue pbet cedem siue ipro
 bet omnino Cæsare ptolemæo debere concludit. Se
 cure: tue: nam securus est qui rei curam nō habet. Tu
 tus q ledi non pōt. Exhibet. liberaliter erogat: Absen
 ti: tibi. Emimus conciliamus. Hoc totum fœdus: hæc
 tota amicitia & concordia firmata est morte pompeii.
 Cruore uulneribus & cede militū. Regna phari. alex
 xādrīam. Ius gurgitis niliaci. ptātem uniuersi ægypti
 quæ nilo abluitur. Quicqd dares. omne pretiū quod
 psolueres. Dignūq; clientē. crede te dignū ducem &
 patronū eius cui tm iuris fortuna in tuum dederit ini
 micum. Nec uile. littore. immo non aduersa rei facili
 tate plurimi facere debes quia hospitiū & benemeritū
 interemimus: Ferā: dicā. Nomina: an pietate in te an
 beneficium an officiū appellare uelis: uel uide quo no
 mine id mundus appellat. Si scelus est. si scelus appel
 labis. Quod scelus hoc nō ipse facis: quia tibi id præ
 ripuimus. Caput pompeii. Habitū: qualitatē.
 OMNIBO. Septima nox dicit septem dies toti
 demq; noctes usum fuisse uentis secundis: cū iam pha
 ros apparere cœpit. Nunq; la. sed intendente ruden
 tes. quia uela inflata rudentes intendunt. Aegæptia
 idest portū ægyptium. Phariis fla: quia fax nocturna
 semper ardebat. ut signū esset nauigantibus. quo na
 ues in portū dirigerent & inde nomē ēt accepit locus
 nam significat turrē i qua lux nocturna sem
 per ardet. nam (ut refert Solinus) in portubus machi
 nas ad prælucendi ministeriū pharos dominat. Sed
 prius or. di. anteq; ingredi posset portū satis tutū sup
 uenit lux diei quæ lucē nocturnā obtēbraret. Texit
 obscurauit. Tutus: sine tumultu. nam supueniente die. cū iam fama Alexandriā uenisset aduentare Cæsare
 ingens turba uirorū obuiā pdierat: ut Cæsare exciperet & tumulus ingens erat in littore adeo ut Cæsarem
 terruerit. dubitabat enim quo animo essent: & quidā sibi fremitus uellet. Ibi ple. tu. non tutū uidebat ingre
 di portū: ubi omnia fremitu & clamore plena erant: incertus ergo quid nam consilii agitaret subsistit aliquā
 diu Cæ. In certo murmure. quia satis scire non poterat quid illi consulerent. Credere cōmittere se: ut auis
 se credere cœlo. Abstiniuit. idest continuit a portu. Sed dita satel. & ecce cū dubitaret Cæsar portū intraret
 aderat regia puppis cum satellibus. qui caput pompeii offerre uiderent Cæsari satelletes latini dicunt. quos
 graeci appellant. idest qui latera regum armati stipant. Terrarū do. nondū didicerant
 Cæsar occisum esse pompeii. ergo hic dicit se nunc uenisse. ut rem aperiret Cæsari quam ipse magno pre
 tio emptam uelit. uidelicet ipsum esse securū generi sui quod munere ptolemæi ciuilia bella per acta sunt.
 Romæ ma. idest dux nulli romanorum conferende: Pellæus. idest alexandrinus: Terræ. p. q. l. donat. idest
 ipse te liberat laboribus belli terrestribus atq; maritimi nam adhuc pompeii sicut & ipse Lucanus cōmemora
 uit classem maximā habebat: & uniuersum ppe mare suis nauib⁹ obtinebat. Et æmathiis. quod in acie phar
 salia nondum consecutus fueras: hic tibi peractum reddidit. Thessalicas quærens. narrare incipit quomo
 do ptolemæus interfici iusserit dicit. n. cū pōpeius quæreret ciuile bellū opib⁹ regis renouare eū occidimus

Septima nox zephyro nūq; laxante rudētes
 Ostendit phariis ægyptia littora flammis
 Sed prius orta. dies nocturnam lāpada texit
 Quā tutas intraret aquas ubi plena tūultu
 Littora: & incerto turbatas murmur uoces
 Accipit. ac dubiis ueritus se credei muris
 Abstiniuit tellur rates sed dira satelles
 Regis dona ferens mediū puect⁹ iæquor
 Colla gerit magni phario uelamine tecta
 Ac prius infanda cōmendat crimina uoce
 Terrarū domitor romana maxime gentis
 Et qd adhuc nescis genero securæ perēpto.
 Rex tibi pelleus terræ pelagiq; labores
 Dōat: & æmathiis quod solum defuit aruis
 Exhibet: absenti bellum ciuile paratum est.
 Thessalicas quærens magnum reparat ruinas
 Ense iacet nostro tanto te pignori cæsar
 Emimus: hoc tutū pculsū ē sanguine fœd⁹
 Accipe regna phari nullo quæsitā cruor
 Accipe niliaci ius gurgitis accipe qcquid
 Pro magni ceruice dares dignūq; clientem
 Castris crede tuis cui tātum fata licere
 In genex uoluerē tuū nec uile putaris
 Hoc meritū facili nobis q; cede pactū est.
 Hospes auit⁹ erat depuilo sceptrā parēti
 Reddiderat quid plura ferā tu nomia tanto
 Inuenies opi uel famam cōsule mundi
 Si scelus est plus te nobis debei fateris.
 Quod scel⁹ hoc nō ipse facis sic fatus aptū
 Detexit tenuitq; caput iā lāguida morte
 Effigies habitum noti mutauerat oris

Tanto pi. tanta mercede. Hoc sanguine. s. pō. fœdus ictū est nobis tecū. Nullo cru. incruenta tibi uictoria cōcedit: & in deditōne tuā nos cū regno nostro uenimus. Niliaci gur. i. ius uniuersi ægypti. Accipe quic. pretiū omne q̄ p capite pō. dedisses: id nunc tibi remittimus. Dignūq; cli. dignar patrociniō tuo suscipere ptolemæū. nā patronus & cliens correlatiua sunt. Cui tm̄ fata li. qñ dii pprii fuerunt ptolemæo: ut iam ipse maximā consecutus fuerit gloriam. ut potissimū ipsum occideret pō. debes & tu illum amicitia tua non indignum putare. Nec uile pa. quia occurrebat illud quid nam magnū fuit occidere pō. qui spoliatus exercitu & omni auxilio in manus uestras confisus uobis puenerat. dicit non ob esse rem uilius meritū suū putari debere. nā multa intercedebant iura & amicitia & beneficii ut a cæde pō. ptolemæus desisteret. sed tm̄ illū oia post habuisse uoluntati Cæ. Facili cæde: & facilitas occidendi pō. non debet afficere ut meritū nostrū contemnas. Hospes: aui e. nā iura hospitii erant inter pō. & ptolemæū seniorē. Depulso sce. pa. nā ipso pō. intercedente & auctore restitutus est in regnū pater huius ptolemæi. qui ab alexandrinis pulsus fuerat immo & gabinius per quē in regnū restitutus est milite pō. usus est. qui nunc in syria hybernaret. Ferā: quid plura dicam. Tu no. tā. tibi pmittimus: ut hoc q̄ fecimus cā tui noie quo cū uolueris appelles. q. d. nos tm̄ beneficiū nostrū quo noie appellemus non satis intelligim⁹: tu p arbitrio tuo noiabis. Vel: p et. Famā cō. mū. q̄a uniuersus mundus: ita sentit de cæde pō. q̄ scelus sit appellandū hoc ipso debes existimare magnū esse q̄ fecimus. q̄a te tanto crimine liberauimus. Plus te. fateris hoc ipso debere nobis. Q d se. q̄a nos p te hoc scel⁹ suscepim⁹. Tenuit: ut uideri posset a Cæ. Iā. iā mor. & q̄a iā multi dies intercesserāt. ex quo pō. caput obrūcatū erat dignosci n̄ poterat a Cæ. pō. ne caput eēt an nō. Notioris. i. uult⁹ q̄ ātea dū uiueret & cæ. cognouerat.

CSVLPI. Non damnauit: nō detestatus est. Aueritq; oculos: sed libenter aspexit. Hæsit. firmavit se. Fidem. ueritatē & credulitatē. Iam bonus esse focer. iam bonū focerū imitari. Nō sponte: sed cū conatu & arte quanquā Valerius maximus ait. Vt enī Cæ. aspexit oblitus hosti focerū uultū induit. Ac pō. tū pprias tum et filia lachrymas reddidit. Caput et plurimis ac preciosis odoribus cremandū curauit. Destruit meritum immare: & oñdit se offensum non p meritū a ptolemeo: q̄ debere q̄ obligatus esse ptolemæo. Qui duro. a repugnanti & a maiori eum ficti dolori: arguit. Duro. crudeli & immoto ad cōmiserationē. Membra senatus: senatores. Vni tibi cum illi q̄ plurimi fuerint & est ironia. Hunc cæ. a repugnati argumentat: nā si deflere uolebat cur oppugnauit. si oppugnauit iniuste cur deflet. Scelerato Marte. impio Marte. Nō misti fœdera tangunt te generis. non moueris causa affinitatis. Mœrere. uere dolere. Neposq;: fœtum immaturam intelligit quē. iulia coacta est ceruice. uisa pō. ueste cruenta ut diximus li. i. Castris: exercitui. Tanageris. inuidia tyranni inuides ptolemæo malles: enī ut pō. occidisse. In uiscera q̄ corp⁹. Perisse uidiētā. q̄ ulcisci nō potes. Raptūq; ex iure subtractū ex pte.

COMNIBO. Non primo Cæ. uult. Lucanus probare mœrorē Cæ. simulatū fuisse simulatasq; lachrymas: ideo utitur his cōiecturis. ex eo cognosci pōt q̄ anteq̄ cognosceret pō. caput esset an nō. nulla signa mœroris ac lachrymarum dedit: sed postq̄ cognouit esse pō. quia talis uideri uolebat. ut bonus esset focer:

Non primo cæsar damnauit munera uisu:
Auertitq; oculos: uult⁹ dū crederet hæsit.
Vtq; fidem uidit sceleris tutūq; putauit
Iā bōus esse focer: lachryas nō spōte cadētes
Effudit: gemitusq; exp̄ssit pectore lato.
Non aliter manifesta putās abscondere mētis
Gaudia q̄ lachrimis: meritūq; imane tyrāni
Destruit: & generi mauult lugerē reuulsū
Quā debet caput: qui duro mēbra senatus
Calcarat uultu: qui sicco lumine campos
Viderat æmathios: unī tibi magne negare
Non audet gemitus o fors durissima fati
Hunc cæ. tu cæsar scelerato Marte petisti
Qui tibi flend⁹ erat: nō misti fœdera tāgūt
Te generis nec nata iubet mœrerē neposq;
Credis apud populos pōpeii nomē amātes
Hoc castris pdesse tuis fortasse tyranni
Tangeris inuidia captiq; in uiscera magni
Hoc calli licuisse doles quærerisq; pisse
Vindictam belli raptumq; ex iure supbi

tunc demū lachrymas dedit. Hæsit: dubitauit: Dum. i. donec. Vtq; si. ui. sed postq̄ cognouit uerū esse pō. caput: tunc deniq; simulauit se bonū focerū esse: & quasi grauit̄ dolens gemitus & lachrymas dedit. Tutū pu. hoc uerbū. sum es est adeo est similiū copulatiuū: ut si infinitus addatur uerbo q̄ requirat suppositū nōminatiui & ipsum uerbū cum nominatiuo retinet & oēm aliū casum. Non sponte: sed coactis lachrymas dedit. Expressit. quasi nolens & coegerit gemitus a pectore erumpere: Non aliter: non poterat inquit alio pacto læticiam occultare q̄ aio conceperat. nisi lachrymas dedisset. Meritūq;: nā cum se dolere simulat meritū ptolemæi diminuit q̄ & si maximū erat. tm̄ Cæ. paruū uideri uolebat imo nullū nihil ei obligatus esset. Destruit eleuat minuit oñdendo mœrorē: Immane. immensum. Quā debere. i. q̄ obligatus esse ptolemæo Lugere reuulsū. nā dum luget. displicere sibi oñdit q̄ magnopere placebat. & ob eam rem nolebat uideri obligatus tyranno imo uero ipsum uehementer dānabat. Qui duro multis rōnibus oñdit non ueras fuisse lachrymas Cæ. dicit. n. qui in minori clade lætus fuerat in maiori certe non doluisset. nā occisos esse alios in æmathia minus erat. quā nunc occisum esse pom. ipse. n. totius belli & summa & caput erat: ergo si lætus fuerat clade æmathia quanto nunc lætior fuit tibi pom. cædem cognouit. qui solus superat quem opprimere cupiebat. Duro uultu. rigido & non soluto in lachrymas. Scio: sine lachrymis. O fors du. in hanc

exclamationē prumpit dicens fati fortē durissimū esse: quæ Cæ. flere cōegit & inuitū placet inquit ei præ cæteris oibus occisum esse pō. & tñ cogit et inuitus flere: ne in inuidiā populorū incurrat a quibus mirifice pō. diligebat. Non mixti: scædera mixti generis appellauit affinitatē qua cū pō. Cæ. per iuliam coniunctus erat. Neptosq; abhortiuus: neq; enim ex iulia filium ullū susceperat pō. nisi abhortiuū. Iubet: cogit Credis apud pō. ideo doles uel dolere simulas: quia hanc opinionē doloris tui existimabas tibi p̄ futura esse apud populos: qui pō. uehementer amabant. Hoc. scilicet mœrorē præ te ferre. Fortasse tyranus est fortasse alia ratio quia inuides ptolemæo quod tibi præripuerit occasionē occidendi pō. nā maluisses illum tuis manibus occidisse. Aliis: ptolemæo. Capiti. qui quasi in captiuitatē uenerat. Vindictā. qd̄ nō potueris ulcisci in iuriā. q̄ a pō. bellū tibi inferēte accepas. E iur: de ptate.

SVLPI. Impetus: stimulus. A uera longe pietate recessit: non fuit pietas & gratiæ. Scilicet: instat & urget eum confirmando quod dixit. nam nō ideo persequitur pompeū terra & mari ut ipsum seruet. Rapta arbitrio erepta ptati tuæ ne aut eam inferre aut ignoscere posses. Quā magna remisit quā magnā dedecoris culpā remouit fortuna a senatu: atq; pōpeo quibus fuisset summū dedecus si pompeū Cæsar uita donasset. Tristis: aduersa. Perfida quæ in hoc fuit tibi infida & fallax. Fronte: apparētia. Aufer ab aspectu plutarchus inquit Cæsare per summū fastidiū auertisse Theodorū cū caput pōpeii ferret. Acceptor: at anulo multas lachrymas effudisse. Funestra. funere maculata. Peius de Cæsare uestrum meruit scelus: magis Cæsarem quā pompeū hoc scelere offendistis nam dare salutem cui nō possumus. Vnica præmia: solum munus. Victis donare salutē: apositio est. Quod si phario: sed si sororē odio non hret sororis caput p̄ pōpeii capite reddere potuissim: uerum quia odit afficerem gaudio. Quo meruit: aptū merium. Tali. tam ingrato. Secreta priuat fecimus ius pelleo gladio. dedim⁹ potentiā ptolemæi crudelitati nostra uictoria & ut liceret hoc in pompeū effecimus. Non tulerā. a maioribus argumentat. qui enim pompeū sociū non patiebatur minus ferret ptolemæum. Miscuimus gentes cōmissimus & certauimus. Duorū. diuersorū dominorū.

OMNIBO. Victoris. idest tui: Quisquis te flere. post multas rationes quib⁹ oñditur simulatū fuisse dolorem Cæsaris. cōcludit dicens. siue hæ causæ siue aliæ fuerint. certa nulla te pietas uera flere cogit. Recessit alienus fuit a pietate. Scilicet hoc animo. cū ironia legendū. credendū est inquit te. ideo tot labores: tot pericula perpetui & circuire orbem terrarū ne uidelicet aliqua uis inferat pompeio. Lustras circuis. Suppressus. p̄ oppressus præpositio p̄ præpositōe. O bene rapta per exclamationem o bene factum inquit quod dii uoluerunt. ut arbitrio tuo pompeius interficeretur: Quā magna remisit magnū crimen fortuna donauit romano pudori. i. dedecori: ne uidelicet in tuas manus pompeius ueniret siue illum crudeliter occidi iussurus eras: siue et ipsi ueniam datur⁹. Tristis. aduersa. Nec non his post simulatas lachrymas addidit & uerba Cæsar quibus eam cædem se grauer tulisse ostēdebat. Fallere. scilicet præsentis. Acquirisq; si idest uerbis ac oratione fidem simulati doloris augere uolueris. Funesta: crudelia dona. quā de pompeio. mihi maiorē iniuriā fecistis occidendo pompeium quā ipsi pōpeio & reddit rationē. Vnica belli præmia ciuilibus hæc uerba non erant aliena a natura Cæsaris uel certe a beneficis eius. sicuti postea re ipsa declarauit quicquid loquat Lucanus. oēs enim qui bellis ciuilibus superant saluos esse uoluit quod si phario. unū est quod grauer fero Cleopatram iussam esse ptolemæo. nā dissensio erat inter ptolemæū & sororē. & factione potētiori ptolemæ⁹ e regno Cleopatram eiecerat quæ tñ & ipsa cū suis exercitū habebat. haud pcul a pharo. Secreta quid arma quid sibi uult ptolemæus. ut arma quæ a bellis ciuilibus remota fuerant nunc demū & ipse immisceat. Secreta idest seorsum remota. Ergo in thessalicis. ergo uictoria nra cā fuit ut plus iuris hret ptolemæus: anteq̄ uincerē non ausus fuisset occidē pō. sed post uictoriam nostram plus sibi audaciæ sumpsit. Ius: id est licentiam ac potestatem dedimus. Nō tuleram ma. bene res se hret nā qui antea non tuli pōpeū mihi parē. nūc ego serā te parē o ptolemæe. Frustra ciuibus armis: frustra inquit totum terrarū orbem bello pturbauimus: si alius est qui regnet præter: Cæsarem. Miscuimus:

Victoris generis quisq; te flere coegit.

Impetus a uera longe pietate recessit.

Scilicet hoc aio terras atq; æquora lustras

Nec ubi suppressus peat gener o bene rapta.

Arbitrio mors ista tuo quam magna remisit

Crimina romano tristis fortuna pudori.

Quod te nō passa est misereri p̄ fide magni

Viuentis nec non his fallere uocib⁹ audes

Acquirisq; fidem simulati fronte doloris

Aufer ab aspectu nro funestra fatelles.

Regis dona. tui peius de cæsare uestre

Quā de pompeio meruit scelus unica belli

Præmia ciuilibus uictis donat salutem

Perdidim⁹ quod si phario germana tyrano

Non inuisa foret potuissim reddere regi

Quod meruit fratriq; tuū p̄ munerē tali

Misissim cleopatra caput secreta qd̄ arma.

Mouit & inseruit nostro sua tela labori.

Ergo in thessalicis pelleo fecimus armis

Ius gladio uestris quæ sita licentia regnis?

Nō tuleram magnū mecum romana regētē

Te ptolemæe feram frustra ciuilibus armis

Miscuimus gētes si qua ē hoc orbe potestas

Alterā quā cæsare si tellus ulla deorū est.

perturbauimus. Si tellus: & si ulla regio usquam inuenitur quæ deorum sit non unius Cæsaris.

Vertissem latias a uestro littoꝝ pras:

Famæ cura uetat ne nō damnasse cruentam

Sed uidear timuisse pharō nec faller̄ uos me

Credite uictorem nobis quoq; tale paratū

Littoris hospitium ne sic mea colla geratur

Thessaliæ fortuna facit maior̄ pfecto

Quā metui poterat discrimie gessimꝝ arma

Exilium: generiq; minas romamq; timebā

Pœna fuge ptolemæꝝ erat sed parcimꝝ anis

Donamusq; nefas sciat hac p cæde tyrānus

Nil uenia plus posse dari uos condite busto

Tanti colla ducis. sed nō ut crimina tantum

Vra tegat tellꝝ iusto date thura sepulchro

Et placare caput cineresq; in littoꝝ fusos

Colligite atq; unā sparsit date maibus urnā.

Sentiat aduentū soceri uocesq; querentis

Audiat umbra pias dū nobis oia præfert

Dum uitam phario mauult debet̄ clienti

Lata dies rapta est populis cōcordia mūdo

Nostra pit: caruer̄ deis mea uota secūdis:

Vt te complexus positis fœlicibus armis

Affectus a te ueteres uitamq; rogarem

Magne tuam: dignaq; fatis mercede laborꝝ

Contentus par esse tibi tunc pace fideli

Fecissem ut uictus posses ignoscer̄ diuis.

Fecisses ut roma mihi. nec talia fatus

Inuenit flexus comitum: nec turba querētī

Credidit: abscondunt gemitꝝ & pectora læta

Fronte tegūt: illaresq; nefas spectat̄ cruētū

O bona libertas cum cæsar lugeat. audent

lemæus. si ad illum me recepisse. Arma. i. bella. Quā metui a nobis. Exilium generq; m. timebā illos q for-
tasse minus mihi nocuissent. hunc uero qui me capitali odio psequēbat̄ non timebam. Exilium. scilicet si ui-
ctus fuisset. Pœna fugæ: quia si fugissem ad illum mihi parata erat cædes ex eo q in pō. fecere: conuicio qd
in me facturi fuissent. Sed parcimus annis ætas ptolemæi tenera & puerilis facit ut ipsi ignoscā: alioquin
ondissem quā mihi hoc facinus displicuisset. Sciat hac. nullū igit̄ præmiū sceleris quærāt ptolemæus præ-
ter ueniā potius. n. magnū supplicium mereret̄. Vos cōdite busto. q ad uos attinet date operā ut honore se-
pulchri decoris pō. reliqas. Sed nō: nō ob hāc cām ut hoc scelus uestrū occultet̄. honorari sepulchro uelim
reliqas pō. uerū ēt iuxta exhibeatis manibꝝ eius. Iusto: p iustathura date sepulchro pō. Iusta appellan̄t in fe-
ria: quæ exhibeant̄ mortuis. Placa. s. sepeliendo caput eius. & sicut iperavit ita sc̄m est nā si in casio sepultæ
sunt pō. reliquiæ. q mons est sepulchro pō. nobilis. Sentiat aduentū soceri me adueniente sepulchrū conse-
quat̄ quo aliter caruisset. Quærentis. cōquæretis de morte pō. Umbra aia pō. Pias uoces. p uoces pii Cæ.
Dum uobis ipse. n. pō. dum creder̄ mauult huic clienti ptolemæo in discrimen salutis uenit. nā si mihi se cō-
mittere uoluisset benigne illū suscepissem. & fatis mihi fuisset ut pari ptate cū illo in urbe uiuerē. Læta dies.
dies ingt eū populi magna læticia celebraturi fuissent nobis adempta est statuerā. n. pō. cōplēcti. aliq & pa-
cem cū eo iūgere: ut orbis terrarū cōcordia nra lætarē. Præfert: æteponit oia nobis. quasi fideliora. Phario
clienti. quia cliens pō. ptolemæus erat. Concordia mundi. quia pace duorū totius orbis terrarū status cōpo-
nebat̄: Perit: scilicet dum mihi fidē præstare nō uult: Caruere deis. i. uota mea deos non habuere propitios

CSVLPI. Vertissem pras: fugissem hinc iquit ho-
rore sceleris sed ne uidear timuisse prohibeor. Nobis
quoq; me ēt non aliter truncassetis nisi uicissem. For-
tuna. uictoria. Maiore. pfecto maius periculum nobis
imminuit quā putarem. Nam nō tm̄ exilium & pō.
& ro. timenda erat. sed ēt ptolemæus. Pœna fuge. erat
puniturus fugam. Annis. adolescentiæ eius. Dona-
mus nefas. ignoscimus. Nil uenia plus posse dari: nul-
lum maius præmiū accipere posse quā ueniā: Sed nō
ut crimina. sed non solum ut monumenta scelerum
obruatis sed ēt ut ipsum honore afficiatis. Iusto. cōue-
nienti. Sparsis manibꝝ. diuiso corpori. Dum præfert
dum mihi non confidit. Læta dies: qua exultassent de
concordia nostra: Perit mundo. in mundi damnū ex-
tincta est. Felicibus. uictoricibus. Affectus: amorē pri-
stinum. Vitā tuā: ut uelles meo munere uiuere. Par-
paris ptatis. Ignoscere diuis posses deis non imputa-
re: & eis non irasci q uinci te sinerint: Vt ro. mihi ui-
delicet opera tua ignosceret. Comitē fletꝝ. sociū flen-
di nā ipsum simulare aduertebant. Abscundunt. dissi-
mulant. Pectore mentis dolorē. O bona libertas. iro-
nia quasi dicat o misera seruitus & assentatrix quæ nō
suis affectibus sed tyranni obtēperas. quanquā dissen-
tire ab eius uultu uidearis.

COMNIBO. Vertissem lati. adeo inquit Cæ. de-
testor hoc scelus uestrū ut statim fuerim naues a litto-
re uestro auersurus. nisi uererer ne hoc me hoies dice-
rent timoris cā fuisse. Vertissem: p euertissem. Famæ
cura. i. cura nois mei. nā mihi curæ est q in partē po-
puli accepturi sint si discessero ideo hic pmanere con-
stitui ne mihi uitio timoris detur. Damnasse. tanquā
scelestā & abhominabilē. Nec fallere uos me. ad illud
respicit. q benigne regnū ptolemæi Cæ. polliceban-
tur. uos inquit hac pollicitatione uestra me fallere cre-
ditis. sed nunc uideo inquit quid passurus fuerim. nisi
in thessalia uicissem nā si me uictā huc recepissem itis-
dem in me fecissetis sicut in pō. mea me igit̄ uictoria
conseruat non pollicitatio uestra. Nobis quoq; idest
non mitiores fuissetis in me quā in pō. Maiore. pfecto
maiori inquit periculo bellum ciuile gessimus quam
quisquā credere potuerit si: si enim uictus essem nō tā
mihi timendus erat pō. non ro. non senatus: quā pro-

Affectus ne. amores antiquos. ut quemadmodum inter nos amicitia. iuncti fuimus superiori tempore ita nunc quoque iungeremur. Vitaeque romanae rogassent. ut mecum pari potestate uiuere uelles in urbe romana. nec tibi aliquid grauius consuleres. Dignaque scilicet quia hoc satis magni uictoriae praemium uideri potuit: ut tibi par essem in urbe romana. Tunc patris scilicet. & ita uicissim ego tibi: & tu mihi profuisses: profuissent tibi: qui te mihi parem mecum uolebam: & tu mihi: qui fecisses: ut senatus populisque romana. mihi ignosceret si quid sorte contra tempus. fecissem. Victus. scilicet. ut mihi par esses. Ut romana. mihi. scilicet. ignosceret. Nec talia scilicet. Lucanus dicit ita quidem locutum fuisse Caesarem. & uerba ipsius plena humanitatis fuisse. sed neminem ex omnibus qui aderant credidisse. Querenti. sed existimauit tentare animos & si quem uidisset fientem: obseruare eum diligenter & existimabat sibi iniuriam esse Abscondunt gemitus et si dolerent quanto miserabilior uidebantur oratione Caesaris. tanto magis ipsi specie uultu simulabant. Pectora. scilicet. plena mœroris. Tegunt: occultant. Laeta fronte. laeto uultu. Hilares. scilicet. uultu. sed pectore mœsto. Nefas: ptolemei. O bona li. quasi dicat ista non est dicenda libertas Caesaris. luget. & ceteri lugere non audet: quia existimabant dolos late sub illis lachrymis. ut obseruaret eos quod morte potest. lachrymarent. Audent hilaresque spectare nefas. id est. non audet lugere metu Caesaris.

Clo. Sulpitii Verulani in Lucani
Decimum Interpretatio.

T primū: Caesar iam nihil nec a pompeio nec a ptolemaeo metuens Theodotum regis nuntium consecutus: quum primū e nauis egressus est Clamorem militum audit quos rex in oppido praesidii causa reliquerat: concursum ad se fieri uidet quod fasces ante ferrentur. nam omnis multitudo maiestatem regiam minui praedicabat. Hoc se dato tumultu continuis diebus. cum ex concursu multitudinis complures milites interficerentur legiones sibi alias ex asia adduci iussit dissimulatoque metu deorum tempora & Alexandri & regum conitorium uisit. Iterum controuersia regum ad se ut ad consulem pertinere existimans ptolemaeum & Cleopatram exercitus quos habebant dimittere iussit: & de controuersus iure apud se discutere. Terras: littus adhuc enim in mari se continuarat. Colla: caput quod praeserebat Theodotus. Pugnavit fortuna ducis: certamen exortum est inter Caesarem & aegyptios sicutque in dubio an Caesar eos subiugaret an ipsi Caesarem obruncarent. Victoris. Caesaris. Tua umbra: nam tuae mortis exemplo deterritus est. cavitque ne idem sibi accideret. A sanguine. a cede. Manes. mors interpretatio est. Nec populus post te nec uniuersus tecum exercitus perimeret. Urbem parethoniam Alexandriam aegyptiacam: sed cacozyon est parethonium enim ciuitas est & portus ingens in aegypto quadraginta fere stadiorum quam alii armoniam uocant auctore strabone. Securus. nihil iam metuens & occisus. Nam ut ait Appianus ociositatem quandam ob assistentium paucitatem simulare coepit & ad se accedentes per humane recipiebat: & urbem circumuectus pulchritudinem admirari uisus est & disputantibus philosophis astitit. Sua signa: fasces. Pignus re sceleris. capite pom.

T primum terras pompeii colla secutus: hic decimus & ultimus continet haec breuiter primum quomodo Caesar accuratissime contemplatus fuit pyramides aegyptorum regum deinde quomodo luxuriosam coenam Cleopatra Caesari praeparauerit: postea uero in ipso conuiuio de fonte nili diligenter ab Achoreo sacerdote quesierit postremo quo pacto photinus cum achilla qui praerant exercitui regis consilia agitauerit interficiendi. Caesarem: & Caesar se ab ipsorum manibus eripuerit. Diras. appellauit a cede potest. Pugnavit fortuna: in discrimen uenit utrum Caesar uinceret aegyptios: an aegyptii Caesarem. Nocentis: respicit ad caedem potest. An regnum. id est. nunquam fata aegyptiorum superiora essent fortuna Caesaris: Regnum lagi. id est. aegypti nam lagi primus rex aegyptiorum fuit. Memphis: aegypti a methi ciuitate aegypti. Memphis: ut refert Strabo aegyptiorum regia fuit urbs magna: & populosa. & secunda post Alexandria. Tua profuit umbra. hoc omne attribuit ubi potest. quod non fuerit aegyptiorum armis subacti romani: nam potest. pati noluit ut Romana arma aegyptii

Clo. Sulpitii argumentum in
Decimum Lucani.

N decimo itrepide uictor per templa
uagatus.

Admittit regem cleopatraque supplicat

ipsi

Pax fit & immenso celebrant conuiuia sumptu.
Ostentant opes consultus achoreus ortus.
Nile tuos aperit cursusque: photinus achillam
Ductorem in latium mittit. qui pugnat ab alta
Obsessus: cum rege domo noctuque per aequor
Classe pharō uectus metuens se imitit in uidas

M. Annei Lucani pharsaliae
Liber Decimus

T primū terras pompeii colla secutus
U Attigit & diras calcavit caesar arenas
Pugnauit fortuna ducis fatumque no
Aegypti. regnumque lagi romana sub arma ceteris
Iret an eriperet mundo memphiticus ensis
Victoris uictique caput tua profuit umbra
Magne tui socer rapuerit a sanguine menses
Nec populus post te nilum romanus haberet
Inde parethoniam fert securus in urbem
Pignus tam saui sceleris sua signa secutus

armis cederet: quo factū est: ut etiā ro. ægyptū amarēt: ubi manes pō. sepulti erāt. Post te: post mortē tuam. Tui focerū: ideo ubi tuæ reliquiæ sunt o pō. eū locū populus ro. amauit. Inde paretoniā: cū in terrā primo descēdisset cæ. se cōtulit alexandriā: nā sperabat se ibi tuū fore præcipue hoc ipso: q̄ pō. occiderat ptolemæ? nā etsi simulauerat ægre tulisse: tñ crederē nō poterat quin ibi tutus esset ubi pō. fuerat occisus. Inde postquā incōtinentem terrā descēdit. Paretoniā ur. i. alexandriā: quæ metropolis est ægypti: quā a seipso alexander alexandriā appellauit: cū illā auxisset: paretoniū uero ut inquit Strabo: urbs est & portus ingēs. xl. fere stadiorū: hāc alii paretoniū: alii. Ammonia uocāt. Pig. s. sc. i. pignore capitis & cædis pō. Signa. i. uictoria.

Sed fremitu uulgi fasces & iura querentis
Inferi romana suis discordia sensit
Pectora: & ancipites aios magnumq; pisse
Nō sibi. tum uultu semp celante pauores
Intrepidus super se des & templa uetusti
Numinis. antiquas macedū testantia uires
Circuit. & nulla captus dulcedine regē
Nō auro. cultuq; deum. nō nocēibus urbis
Effossū tumulis cupide descendit in antæ
Illic pellæi ples uesana philippi
Felix prædo iacet terrarū uindice fato
Raptus. sacratis totū spargenda p orbem
Membra uiri posuerit adytis. fortuna pepercit
Manibus & regni durauit ad ultima regni
Nam sibi libertas unquam si redderet orbē
Ludibrio seruatus erat: non utile mundo
Aeditus exemplū. terras tot posse sub uno
Esse uiro. macedum fines latebrasq; suorū
Deseruit: uictasq; patri despexit athenas
Perq; asiæ populos fatis urgentibus actus

seruatus illæsus. Si redderet orbē sibi: si mūdus liberaret. Ludibrio: in ridiculū ludū nā sparsus fuisset. Orbē: magnā orbis ptem. Nō utile mūdo editus exēplū: natus ad homines suo exēplo ambitōe & superbia inficiēdos & regni cupiditate. Latebras: secessus in q̄bus illustris nō erat. Patri: philippo qui superauit atheniēses. **OMNIBO.** Sed fremitu: securus q̄dem pfectus est alexandriā uerūtāme dum icrederet per urbē pcedētib; licitoribus q̄ fasces gerebāt more ro. sensit fremitū uulgi dedignabant. n. q̄ in regia urbe alia potestas esset maior rege suo. Suis: q̄ sua iura. lura: prātem ro. Magnūq; p sensit nō in gratia cæ. sed occisū esse potius ad utilitatē ægyptiorū. Tū uul. cæ. racti nō sibi placeret fremitus uulgi tñ spē uultu simulat pmit altū corde dolorem & uultu intrepido (sicut cōsueuerat) noluit cōtemplari uetusta ægyptiorū regū ædificia. Et tēplane. nu. isidis: cuius tēplū uetustissimū erat iuxta ueneris sanū: ut inquit Strabo. Testantia uires ma. ea. n. illic cōdita fuerāt ab alexandro rege macedonū. Circuit: cōtemplat. Et nulla: & alia omnia tametsi p̄tiosa erāt ut pote auro argentoq; ornata: tñ pro nihilo habebat cōparatione pyramidū: ubi corpus alexandri sepultū fuerat. Illic pe. in hac piramide q̄ cæ. cōtemplabat: conditū erat alexandri corpus. Vesana pro. quia pnus erat in iracundiā Alexander: iō ipm uesanū appellauit quod ita esse testat clytus amicus & familiaris patern? hasta traiectus: & Lysimachus leoni obiectus & Callistenes philosophus i cauea mori iussus. ita egit ut deo genitus crederet: peragrauit orbē rectoribus Aristotile & Callistene usus forma fuit supra hominē angustiore: ut refert Solinus. ceruice cæssa: lætis oculis & illustribus malis ad gratiā rubescētibus: reliquis liniamētis corporis nō sine maiestate quadam decoris: uictor oium uino & ira uictus. sic morbo uinolētiae apud babilonē humiliore q̄ uixerat fortuna exēptus est alexandri corpus (ut inqt Strabo) perdicæ ereptū ptolemeus alexandriā detulit: eiq; parētauit: q̄ adhuc ibi iacet. sed nequaquā in eodē alueolo: nā q̄ nunc uitreus est prius aureus erat. Felix prædo. q̄ aliena diripiēdo sibi regnū cōparauit. Vindice fa. quia mors fuit ultrix terrarū: tunc. n. cū rapuit alexandrū ultra est iniurias quas innumeras populis Alexander intulerat. Sacratis to. & in hac piramide cineres alexandri reposuerāt: qui ueto potius fuerāt spargēdi. Per orbē: ubicūq; aliqd detrimēti fecit mēbra spargēda erāt. Fortuna pe. nā fecit ut regnū suū ppetuo duraret usq; ad eā etatē. q̄ si populi in libertatē aliqñ uenissent: nō dubiū erat quin corpus alexandri dilaceraturi fuerit memores iniuriarū quas ab eo acceperāt. Durauit ad ul. i. usq; ad ultimū tps ut obliuiscerent iniuriarū po. nā regnū diuisum est i princi

SVLPI. Discordia sensit: pectora putabant. n. regiam maiestatem iminui nihilq; sibi cōferre pō. mortē uetusti numinis: hoc est isidis cuius templū uetustis simū esse Strabo tradit. Nulla capit dulcedine: nam alia mēte agitabat. In antrū effossū tumulis .i. in cōditoriū alexandri & regū ægyptiorū. Erat. n. circuit? quidā: q̄ auctore Strabone corpus appellabat. Nam ptolemæus lagi filius alexandri corpus per dice abstulit: cū id ex babilone deferret: atq; huc diuerteret avaritia tractus ut ægyptū sibi uendicaret: sed perit a militibus interēptus in insula deserta prius a ptolemæo inclusus qui corp? alexandri alexandriā detulit eiq; parētauit adhucq; ibi iacet: sed nequaquā in eodem alueolo. Nā qui nūc uitreus est prius aureus erat ptolemæus. n. Coccus illū rapuit. Vesana proles philippi alexander insanus: nā Ammonis se filiū finxerat: seq; inebrians furebat: & plures mūdōs expugnare optabat. Prædo: p̄donem appellat quia populis iniuste bella mouit subiugauitq; eos. Fato uindice terrarū morte ultrice subacti orbis Mortuus ē. n. babilone ueneno ei i poculo sub ministrato a Casandro filio antipatri metuentis ne mortē sibi machinaret. idq; factum est conscio Thesalo medico apud quē Alexander commessabatur Vis uennei q̄ stygis appellat tanta fuit ut nō ære non ferro: nō telta cōtineretur: nec aliter ferri nisi in equi ungula potuerit ut scribit Iustinus plinius uero li. xxx. inquit mula. Totū spargenda p orbem quia toti bellū ferens iniurius fuit. Pepercit: quia ei? cuius nō est dissipatus: sed ad ultimos ægypti reges ē

pes alexandrū cōitati fuerant. Si red. or. i. unq̄ orbis terrarū essent sui iuris: nō dubitū erat qn̄ fauituri fuisset in reliquias alexādrī. Non utile mūdo. q̄ ipse docuit orbē terrarū sub unius pt̄ate eē posse nunq̄ ante alexādrum q̄ inuētus fuerat: q̄ uniuerso ppe orbi terrarū īperaret. Exemplū: q̄ exēplo Alexandri Cæ. & multi alii dñi orbis terrarū esse uoluerūt. Esse sub. i. posse seruire uni uiro. Macedū fines: nā alexander nō cōtentus regno paterno exercitū traduxit in asiā. & eam oēm uicto Dario īperio suo subiecit. Latebrasq̄: q̄ macedonia erāt ferme latebræ q̄dā cōparatione reliq̄ orbis quē ipse armis subiecit: Patri. i. a philippo. Popu. as. q̄ bis Dariū alexāder superauit: & ipm̄ tertia uictoria p̄lugauit: cū in captiuitatē duxisset uxorem eius & filias. tñ hoc modestiæ documentū dedit eximium: quia q̄ ille pulcherrimæ essent tñ intactas seruauit.

CSVLPI. Miscuit: turbauit. Flumē: uāhemens impetus cui nil resistit. Fatale: uel mortiferū uel fato immissū. Sidus: pestilentia ui sideris orta & cælestis q̄dā potentia. Parabat: ut quereret alios mundos. Flāma: æstus torridæ zonæ. Sterilis: desertæ & serpentibus squalidæ. Mundi deuexa: decliuū mundū. Ambisset polos: iuisset septētrionali polo antarcticū & antipodas & ultimā æthiopiā ubi nilus nascit̄ pagrasset sed uitæ secundo & trecessimo mortuus est. Hunc finem hanc quietē nā uiuus nunq̄ ulli fini acq̄uisset. Qui secū: qui eodē odio quo sibi mundi imperiū cōparaue rat ipm̄ abstulit: nā nullū heredē totius reliq̄ imperii sed suis p̄fectis tradidit diuidendū. quippe p̄dica cui Alexander moriens tradiderat anulū: queq̄ p̄cerum consensus sedatis seditionibus ducē elegerat. quāquā Arideus alexandri frater creat̄ rex esset. & portio regni posthumo alexandri seruata: & Antipater macedoniae & græciæ p̄positus esset tñ inter. xxiiii. principes diuisit puincias primaq̄ ptolemæo ægyptus obtigit. Totius fati uniuersi regni & felicitatis iuæ. Lacerandas: suis p̄fectis diuidendas. Babylone sua: ubi regiā cōstituerat a parthis formidatus quorū bailō metropolis est. Proh pudor: indignat̄ poeta q̄ plus alexandrū parthis timuerunt q̄ Ro. Sarias: macedonū tela methonimia ē. Terrasq̄ p̄mamus flagrātis post terga noti hoc est dominamur terris q̄ sunt ad circulum æquinoctiale ubi notus est calidissimus & post quem tepidiorē. Aracidū domino parthorū regi. Non felix: p̄niciofa. Pella: urbis in macedonia.

COMNIBO. Humana strage. i. cum ruina & magna cæde hoīum. Exegit: exercuit. Amnes euphratē & gangē: q̄ euphrates flu. est q̄ totā intra se capadociam cōprehendit & Comagenā: & amanū & islicum sinū magnā & paruā armeniā p̄currit: mesopotaniam determinat: ex euphrate ferebat̄ aqua in hortos pensiles babylonis. Ganges flu. ē indiæ dicit̄ at̄ hos fluuios miscuisse sanguine humano eorū quos uincendo occiderat. Terrarū fa. ma. in aīo habuit alexander: ut oīa īpt̄atem suā redigeret nisi morte p̄uentus esset. Malū fa. destinātū malū terris & lethiferū. Flumē: q̄ uno eodē tpe oīa p̄tereret quasi flumē. Et sidus in. aduersum sicut aduersa sidera inducūt pestilentia. Parabat postquā maiorē p̄tem orbis terrarū domuerit. Exteriore mari. q̄ oceano sphaera terræ circundat̄. Nō illi fl. & usq̄ ad torridā zonā penetrauit: nil illi obstare potuit. Flāma. s. seruentis zonæ. Vñ. s. oceani obstiterunt Sterilis: quis sterilis: tñ nō obstitit quo minus duceret exercitū. Ammō. i. templū iouis ammonis q̄ positū ē inter syrtes: de hoc satis sup̄ius. In occasū: iā p̄perabat ire in ultimū occidentē ad æthiopas. Deuexa: decliua uidelicet meridiē q̄ polus antarcticus humilis est. Pol. s. arcticū & antarcticū. A fonte: quē nullus unq̄ iuenire potuit in hoc etiā multi reges elaborarunt inter quos Cambyzes rex p̄sarum misit: qui diligēter scrutarēt: hi uero nauigarunt ex aduerso nili quo ad ripas quasdā puenerūt inauigabiles. nec tñ referre potuerūt ubi nilus originem habuerit. Occurrit su. di. his cogitatis mors interuenit. Na. q̄ so. & nihil fuit q̄ potuisset cupiditati alexandri modū īponere p̄ter naturā: q̄ mortalis natus erat. Vesano re. īsatiabili q̄ īsanā quadā ferebat̄: ut nihil unq̄ aiūm eius explere potuisset. Qui se. i. inuidia fecit ut dominorū oīum sup̄ior eēt itē inuidia fecit ut post mortē curaret ne q̄s uniuerso orbi terrarū p̄fesset: sicut ipse nā duodeci p̄cipibus regnū suū diuisit: q̄ ergo inuidiā īperio orbis acceperat: eandē moriēs abstulit nullo h̄rde: q̄ duodeci p̄cipib⁹ regnū p̄titus est. Totius fati. i. totius fortunæ suæ. Cecidit: mortu⁹ est. Bab. su. q̄ ipse subegerat bello & in ea regiā posuerat quis haruspices monerent caueret sibi ab ea urbe: tñ cupiditate eius impulsus ē ut ad eā ueniret: & ibi a cassandro Antipatri filio q̄ p̄ncerna eius erat ueneno necatus ē. Parthisq̄ ue. q̄ p̄thi & ipm̄ in honore habuerūt cui⁹ orbē ipse cæpat nā ī parthia est babylō & metropolis ē regionis illius. Proh pu. indignat̄ hoc loco Lucanus q̄ populi parthorū timere alexandrū & macedones cū ausi sint & romanis inferre bellū et

Humana cum strage ruit: gladiumq̄ p̄ oēs
Exegit gentes ignotos miscuit amnes
Perlasq̄ euphratem. indosq̄ sanguine gangē
Terrasq̄ fatale malū fulmenq̄ quod omnes.
Percuteret pariter populos & sid⁹ iniquū
Gentibus oceano classes inferi parabat
Exteriori mari non illi flamma nec unde
Nō sterilis libyæ nec syrtic⁹ obstulit ammō
Iisset in occasum mundi deuexa secutus
Ambissetq̄ polos nilumq̄ a fonte bibisset
Occurrit sup̄ma dies naturaq̄ solum
Hunc potuit finem uesano ponere regi:
Qui secum inuidia qua totum possidet orbē
Abstulit impium nulloq̄ herede relicto
Totius fati lacerandas præbuit urbes:
Sed cecidit babylone sua parthisq̄ uerend⁹
Proh pudor eoi⁹ p̄pius timere farissas (ctō
Quā nūc pila timet populi licet usq̄ sub ar
Regnem⁹ zephiriq̄ domos terrasq̄ p̄ma⁹
Flagrantis post terga noti: cedamus in ort⁹
Aracidum domio non felix parthia crassis.
Exigua securā fuit prouincia pella

go plus uiriū inquit habuit Alexander populus ro. nā crassum cū maiori parte exercitus parthi occiderunt Sarissas. i. tela macedonica & sarissas pro ipsis macedo ubus posuit. Pila. i. ro. nā pilū ro. est telū. Propius q̄a ro. imperiū suū nō porrexerant: tam prope parthos sicut fecere macedones. Licet usq; sub ar. quāuis in occidente meridie & septentrione maiore simus dñi: q̄ nunquā fuerit Alexander: tñ q̄ orientē ptinet: ipse nos ī perio superauit. Sub ar. septentrione. Zephyriq; do. i. occidentē. Noti: meridiē. Cedamus in or. tñ uicti sumus in oriente potentia Alexandri macedonis. Arfacidū: a dño parthorū: arfacide. n. reges parthorū dicti sunt: sicut ptolomei ægypti. & cæ. ro. Non felix: q̄ indignū fuit hoc: ut ex oibus prouinciis parthia exigua fuerit Alexandro: quæ nunc est formidolosa ro. cū in ea Crassus cū exercitu perierit. Crassis: patri & filio. Secura pel. quia in ea nihil timuerit Alexander: imo uero obsequentiā sibi habuit.

Iam pelusiaco ueniens a gurgite nili
 Rex puer imbellis populi sedauerat iras
 Obside quo pacis pellea tutus. in aula
 Cæsar erat. cum se parua cleopatra biremi
 Corrupto custode phari laxare catenas
 Intulit æmathiis ignar cæsar tectis
 Dedecus ægypti latii feralis erymnis
 Romano nō casta malo q̄tum ipulit agros
 Iliacasq; domos facie sparthana nocenti
 Hesprios auxit tantum cleopatra furores
 Terruit illa suo si fas capitolia sistro
 Et romana petit imbelli signa canopo
 Cæsar captiuo pharios ductura triūphos
 Leucadioq; fuit dubius sub gurgite casus
 An mundū ne nra quidē matrona teneret

Virg. de eadē loquens ait patrio uocat agmīa sistro. Petit: sineope: aduexit. n. cū Antonio ægyptio & exercitū ī augustū octauū. Canopo: ægyptiis cæ. captiuo: de capto augusto triūphatura & sedē iperii ī ægypto cōstituta Gurgite laucadio: ī sinu ābracio apud leucadiā peninsulā q̄ uerit? ē appellata ut plini? ait. Casus dubi?: periculosus euentus an mundus a barbara scemina possideret. Ne quidē nra: etiā nō ro. q̄ esset tollerabilis.

COMNIBO. Iam pe. nunc redit ad cæ. & ptolemeū. dicit aut postq̄ rex tandē fremitū populi sedauit: uenit ipse ad cæ. & se in eius ptātem futurū dixit. rege ergo q̄si obside securius cæ. cœpit deinde diligētius cōtemplare sitū ægypti: & se et dedere regi: cū paulopost Cleopatra supauit q̄ blandiciis suis pellexit cæsarem. Pelusiaco. ibi. n. castra habebat ad pelusiū. In a pe. in aula Alexandriæ q̄ pelleus alexāder condiderat. Obside tanq̄ obside pacis. Cū: cū exclusa esset cleopatra extra pharū: & ipsa quoq; exercitū habebat contra frem illa muneribus corrupit custodes phari q̄ catenas soluerent q̄bus illa extra portam exclusa erat: & pua biremi ingressa sefellit ptolemeū & ad cæ. puenit. Biremi: nauis q̄ duobus ordinibus remorū uteret. Custode q̄ sperat portui. Catenas: portus q̄b? excluderet. Tectis æma. longe repetitū est epithetō. i. tectis cæ. uictoris æmathiæ. Dedecus æ: cū ipsa esset ipudica: luxuriosa: auara dedecus erat ægypti. Feralis he. furia lethifera. Latii: italiæ q̄tas clades itulerit italiæ historia docet prio. n. cā fuit: ut multi e ro. occiderent cū cæ. deinde cū cleopatra se cōiunxisset cū Antonio cā fuit: ut bellū ciuile iterū cōflaret iter. Octauū & M. Antoniū: & ad leucadē pmontoriū bello nauali uicta est cleopatra cū Antonio. ibiq; multa milia ro. periere. Non castra. i. ipudica ad malū ro. q̄ blandiciis duces ro. pellexit. Quantū im. ar. dicit nō min? ppe exitū itulisse ro. cleopatrá q̄ itulit helena troianis. Spartana: helena: q̄ bello irritauit graciā & asiā pulchritudine sua rapta ex oppido sparta. Virgi. Me duce dardanus spartā expugnauit adulter. Argos europā in qua est gracia. Iliacasq; do. asiā nā ilion in asia est. Facie no. nā forma sua tantū mali intulit: quantū helena. Terruit: parū inquit abfuit quin cleopatra imperiū orbis terrarū terreret. Sistro: sistrū est genus tubæ incuruæ quo utebant sacerdotes tunc cū ad inquisitionē osiridis populū conuocabant ut imiterent isidis plangores quæ osirim uix suū diu quæsitū tandē inuenit. Capitolia: imperiū ro. Si fas: ita dixit quemadmodū dicit solemus: si diis placet. Petit: inuadit contra octauū duxit exercitū. M. Antonio coniuncta. Canopo: populo ægypti. Canopos centum ac uiginti stadiis distat ab Alexandria: pedestri itinere uadentibus: dicta de nomine canopi: qui menelai classem gubernabat. & ibi mortuus est (ut refert Strabo) in ea est Serapidis templū & cultu & religione excellens. Imbelli: molli: ut supra emollit gentes clāmentia cœli. Dictura triumphos: quia in amorem suū pellexit cæ. ut parum abfuerit: quin amore uictus se crederet ægyptiis occidendū: nā dum ille amori operā daret & luxu captus cōiuiis indulgere pene a photino & achilla est oppressus. Leucadioq; fuit postea apud leucadē promontoriū in magno discrimine fuit imperiū ro. An mundū: duplici ratione indignum fuisset

CSVLPI. Rex ptolemæus quem cæ. accluerat ut exercitus dimitteret & cū sorore corā se disceptaret. A gurgite nili pelusiaci: a pelusio nili hostio. Populi sedauerat iras: nā photinus nutrit? & eunuchus regis indignās eū ad dicendā cām euocari: adiutores quos dā noctus exercitā a pelusio clā Alexandriā euocarat eiq; achillam p̄fecerat cæ. paruis cū copiis extra urbē dimicare diffidens milites in armis esse iussit regēq; hortatus ut ad achillā legatos mitteret: illos cū primū ociosos accepit regē ut in suā ptātem haberet effecit. & iō eū pacis obsidē dicit poeta. Videbant igitur oīa iam tranquilla cū Cleopatra q̄ euocauerat cæ. clā ī regīā est inuecta. Custode p̄fecto. Laxare: hoc est latendum nā ut ait plutarchus lembū ingressa cū solo Apollodoro sub primis tenebris regīā ad nauigauit: cū q̄ alio occultari pacto nequiret: se intra culcitā prendit in longū q̄ loro circunligans appollodorus intulit ad cæ. Tectis æmathiis: domo cæ. uictoris in æmathia. Feralis erymnis: pestifera furia. Malo ro. multā. n. intulit calamitatē & cæ. & Antonii tēpore. Agros: graciā per synecdochē. Sparthana. helena. Furores: bella. Si fas: si licet dicere. Sistro tympano.

romanis: si cleopatra regnasset & q̄ indigna mulier erat: & nō n romana: Nec nostra. i. nec romana quidē.
CSVLPI. Hoc animi: hanc audaciā. Ptolemæida: cleopatrá rectus est ptolemæis. Quis tibi: argumen-
tum a maiori ad minus. Antoni: qui iunior & mollior
eras. Hauferit ignes: captū fuerit amore. Habitata: in
qua uersari uidebat̄ umbra pō. Admisit uenerē curis:
deliniuit curas lasciuiā. Partus. filios ut cæ. nam ultra
nouē menses illic est cōmoratus ut tradit Appianus
Magni: cuius uxor fuisti. Coalescere: crescere: & colli-
gi. Dependit: cōsumit. Donare: cleopatrá. Non sibi:
sed cleopatrá. Quē formæ confisa suæ cæ. astu culci-
træ primū illectus inde splendore formæ & sermonis
gratia uinctus est. Cōpta dolorē: cōptū habens & cū
ornatu gerēs. Dispersa: synecdoche. Quā decu. quā
decens & pulchra fuit. Si qua est. cleopatra a fratre eie-
cta supplicat cæ. ut in regnū restituat nā ex testamen-
to patris ex æquo cū fratre est herēs coniunxq; fratris
atq; ut regiā in qua photinus: nō ptolemæus regnat
tāto de decore liberet obsecrat. principio igit̄ si bene-
ficiū acceperit gratam fore se pollicet̄ exorditurq; a
beniuolentia & attentōe. Est aut̄ ordo o maxime cæ.
ego regina proles clarissima lagi pharis si qua est no-
bilitas exul in æternū depulsa sceptris paternis cōple-
ctar pedes si tua & reliqua. Si qua est nobilitas: si ē ali-
cuius nobilitatis & gloriæ inde ortā esse. Fato: fortu-
næ & dignitati. Aequū sidus: celestis iustitia & poten-
tia. Non urbes: occurrit his quæ obicit possent. Fœ-
minā populi regnare nō patiēter. imo inquit cōsueue-
re parere fœminæ cū ptolemæū patrē eiecissent. So-
rorem meā natu maiorē reginā constituerunt. Sūma
uerba: testamentum. Parenti: nō cesi dicit sed morbo
assumpti. Et thalami: coniugii. Puer ipse sororem pro-
sequatur me fratris nō mariti affectu si est liber & licet
per photinum cui paret.
COMNIBO. Illa nox: qua cōsuetudinē cū cæ. iniit
Animi. s. cleopatrá. Incestā pto. impudicā cleopatrá
ptolemei filiā. Nostris du. cū cæ. prius deinde cū .M.
Anto. Quis ti. ue. nūc cæ. reprehēdit qui cū ductor
esset fortissimus & in medio flagrante bello ciuili uer-
saretur: tñ amore mulieris corruptus fuerit: p̄pterea ignoscendū sit Antonio: qui cū mollioris esset ingenii
amoribus huius capi potuerit: a maiori ad minus: si uincere potuit animū cæ. durū & nō facile credentē blā-
diciis mulierū: quanto. M. Ant. fecit qui natura mollior erat. Auferit: cōprenderit. Ignēs: pro amore ponit̄
Virgi. & cæco carpit̄ igni. Et in media rabie: cū bello ciuili adhuc esset occupatus: magnus enī adhuc labor
superat nā uincenda erat classis pō. uincendæ reliquie belli ciuilis: quas secū duxerat Cato & ad iubā regem
libye puenerat. Aula cū ante oculos obseruaret̄ pō. cædes & in ipsa aula ptolemæi regis eēt cuius iussu pō.
occisus fuerat cæ. operā amorib; dedit. Sanguine: nōdū inquit abstersus erat cruor in thessalia sparsus cū tñ
cleopatrá blanditiis molliri potuit. Illicitosq; toros: utpote expellice ex hoc cōpressu cæ. grauida facta est
cleopatra & puerum peperit cui postea nomē imposuit cæ. Coniuge calphurnia. Proh. pu. p̄ exclamationē
exaggerat adulterium cæ. dedecus ingens fuit: ut fratres iuliæ ex pellice cleopatra generaret: quā ex matri-
monio legitimo cōceptam in matrimoniu pō. dederat. Obscæ. detestabili & execrabili. Matre. idest pellice
Partesq; su. & præter facinus quod admisit: minime ignoscendū accessit quod iterea ptibus pōpeianis spem
dedit: qua possent ciuile bellū reparare: nā ille dum operam dat amoribus: in terra Cato ad iugam puenit &
ope illius exercitum iustā renouauit. Coalescere: simul crescere augeri. Regnis libyæ: i regno iubæ. Depren-
dit: tradidit. Tempora: quæ cōsumenda erant ad perficiendū ciuile bellū. Turpis: adulter. Niliaco amorī. i.
cleopatrá quæ regina fuit ægypti. Donare: scilicet cleopatrá: Nō sibi: sed cleopatrá uincere cuius amori-
bus correptus erat Quæ formæ con. nunc dixit quomodo cleopatra cæsarem in suum amorem pelexerit.
cū corruptis custodibus ad regiam uenisset in Alexandriā: ad cæsarem ingressa est: & cæsaris pedibus pstra-
ta opem rogauit dum cæsar esset in regia: & epulis ac regifico luxui intentus delegit ergo tempus & locū ut
posset sibi obsequentem facere cæsarem. Tristis: idest merorem simulans. Compta: idest ornata habens do-
lorem simulatum: quia se ornauit quantū simulanti dolorem conueniebat. Quam decuit. q. d. non decuit.
Veluti: tanquam dispersa sit in illa nihilo segnius: q̄ si sparsis capillis prouoluta esset gentibus cæ. ausa est in

Hoc animi nox illa dedit. quæ prima cubili.
Miscuit incestā ducibus ptolemæida nostris
Quis tibi uexani ueniam nō donet amoris
Antoni. duꝝ cum cæsaris hauferit ignes
Pectus & in media rabie medioq; furor
Et pompeianis habitata manibus aula.
Sanguine thessalicæ cladis pfusus adulter.
Admisit uenerem curis. & miscuit armis
Illicitosq; toros & non ex coniuge partus
Proh pudor oblitus magni tibi iulia fratres.
Obscena de matre dedit partesq; fugatas:
Passus in extremis libyes coalescere regnis
Tempora niliaco turpis dependit amorī
Dū dōare pharō dū nō sibi uincere mauult
Quē formæ cōfixa suæ cleopatra sine ullis
Tristis adit lachrimis. simulatū cōpta dolorē
Quā decuit ueluti laceros dispersa capillos
Et sic orsa loqui. si qua est o maxime cæsar
Nobilitas pharii ples clarissima lagi
Exul in æternum sceptris depulsa paternis
Si tua restituat ueteri me dextera fato
Complectar regina pedes tu gentib; æquū
Sidus ades nostris non urbes prima tenebo
Fœmina niliacas nō nullo discrimine sex;
Reginā scit ferri pharos lege summa pēpti
Verba patris: qui iura mihi cōmunia regni
Et thalamos cū fratī dedit. puer ipse sororē

hunc modū loq. Dispersa: scissa ac inornata capillos. Si qua est cōfusa loquit & pturbate: ut foemina & pturbata solet ordo ē ego foemina nō prima tenebo urbes niliacas si tua dextra restituat me ueteri fato deinde p parenthesim lege: & cū superioribus iunge. ego regina clarissima ples lagi pharii cōplector pedes si qua est nobilitas o maxime caesar: & ego exul in aeternū delapsa a regnis paternis: tu aequū sy dus ades nris getibus Proles lagi. i. q̄ a lago rege egyptiorū originē duco. i. cui p̄ ptolemæus Auletes. de lagidarū successione satis superius est de Strabone repetita historia. Exul in aeter. nisi tua ope ī regnū restituar. Veteri fa. i. antique fortunæ meæ. Sy dus aequū: tanq̄ sy dus p̄ sperū. Foemina: q̄a occurrebat illud foemina es: & regnare non potes dicit ipsa nō ita esse hāc. n. cōsuetudine eē in aegypto: ut foemina regnēt. Discrimine: nulla differētia sexus. Lege sum. & utiū testamēto q̄ ipsa cū fr̄e pariter heres regni aegipti relicta fuerit. Sūma: ultima. Qui iu. moriēs pater iussit: ut matrimonio iūgeret ptolemeo fr̄i: & una cū illo regnarē. Puer ipse so. si quæris caesar cur me regno depulerit: nō ipse fuit: sed satellites ipsius. s. photinus & achillas quorum cōsilio regit. Puer puerum appellauit: ut mitum uideri nō possit: si imperio ac cōsilio satellitum suorum subiectus est.

Si mō liber amat. sed habet sub iura photini
Affectus ensesq; suos: nil ipsa paterni
Iuris haberi peto culpa tantoq; pudor
Solue domū remoue funesta satellitis arma
Et regem regnar iube: quātos ne tumores
Mēte gerit famulus magni ceruice reuulsa
Iam tibi: sed p̄cul hoc auertāt fata minatur
Sat fuit indignum caesar mundoq; tibiq;
Pompeium facinus meritūq; fuisse photini
Nec quicquā duras tentasset caesaris aures
Vultus adest p̄cibus: faciesq; incesta porat.
Exigit infandam corrupto caesar noctem.
Pax ubi parta duci: donisq; igētibus empta ē
Excepe epulæ tantarū gaudia regē
Explicuitq; suos magno cleopatra tumultu
Nondum trāslatos romana in sæcula luxus.
Ipse locus templi quod uix corruptior ætas
Extuat instar erat laqueataq; tecta ferebant
Diuitias crassumq; trabes absconderat aurę
Nec summis crustata dom⁹ sectisq; nitebat
Marmoribus. Stabatq; sibi nō segnis achates

CSVLPI. Photini: nutritii quē in odiū & in contēptū adducit. Affectus: uoluntates. Enses: potētiā. Nil ipsa paterni: regnet solus modo regia tāto dedecore liberet. Funesta: morte pompeii maculata. Tumores: supbiam. Minatur: inferendo in te arma. Mūdo: q̄a alterius iussu perire debuerat. Tibi: q̄a ab illo meritum accepisti & tibi in eū p̄repta potestas est. Facinus: audax factum & scelus. Meritum: beneficiū ī te. Nec q̄c quā tentasset: frustra orasset: nō. n. fuisse cōmotus. Vultus: uenustas & forma q̄bus plus effecit q̄ uerbis. Perorat: noue dixit pro psuasit. Exigit noctem: petit cōem lectulū noctis. Infandam: obscenā. Iudice: caesare q̄ iudex erat inter ipsam & fr̄em. Pax ubi: facta pace conuiuū est institutū. Duci: ptolemæo. Donis: quæ caesari dedit. Epulæ: conuiuia: Luxus: nimia rerum affluentia & copia. Tumultu: strepitu & murmurē ministrorū. In sæcula romana in ānos romanorum nam multa secula sine talis luxus notitia p̄terierunt. Ipse locus: Regia inquit erat ornatior q̄ nūc sint tēpla romana: q̄ quāto ætas erit corruptior tanto nitidiora ædificabit. Quod quale. Laqueaq; te. laquearia tectorum. Diuitias: p̄ciū magnū qd̄ declarat. Aurū cra. laminæ aureæ. Nec sūmis. Parietes inquit interiore s nō marmoreis laminis sed gēmeis incrustati erāt. Incrustare aut̄ & crustare ē sic laminas marmoreas in pariete affigere ut totus esse marmoreus uideat. Opus uerum tectoriū d̄r quū densa calce obducit leuigaturq; paries. Sūmus: nam in summa parietis parte ponunt. Stabat nō segnis: erecta erat ad sustentandū pondera. Achates: gemma sub alba: diuersorū colorum zonis distin-

eta a quibus nomina plurima accipit primū in siciliæ sui nominis fluuio reperta est. auctore plinio.
COMNIBO. Si modo li. si mō sit sui iuris. Affectus: uolūtates. Suos enses. i. ptatē & nō audet discedere a uoluntate satellitū. Nil ipsa paterni: q̄so id agas: ne regnū aegipti sit sub potestate satellitū regis: nā hoc de decus pati nō pōssum. Solue: libera. Regē id. n. quod rogo est: ut frater meus rex sit & nō photinus. Quanto ue ti. & quāta inquit supbia credis inflatū esse photinū postq̄ p̄peiū obrūcauit: idē quoq; in te facere auderet: & aio concepit si fortuna fauerit. Minat. s. auellere & tibi ceruicē. Sat fuit in. nā de cæde pom. meritū cōsecutus est photinus quasi id tua cā fecerit. Pōpe. faci. ut cū facinus admiserit quasi de te bene meruerit nō est hoc tolerandū. Ne quicq̄ du. Obtinuit cleopatra qd̄ optabat nō precibus: sed forma q̄ caesaris animū cōmouit. Vultus: forma oris. Adest: cōiuncta est cū p̄cibus. Perorat. i. obtinet qd̄ uolebat. Exigit. s. p̄cibus suis. Corrupto cæ. s. amore eius. Pax ubi parta: cleopatra nō tam p̄cibus q̄ forma obtinuit a caesare in gratiā cum fratre conciliaret: quo facto tūc conuiuia parat: sunt sumptuosissima q̄bus caesar cū rege atq; regina iterfuit & ipsa deinde suos ornatus apparuit oēs: ut caesari placeret describit igit̄ ædes q̄bus paratum est conuiuū. deinde sumptuosas epulas. Duci: a caesare. Empta: ab ipso duce: q̄a multa munera caesari dederūt. Excepere epu. postq̄ in grām rex cū regina rediisset. Gaudia re. q̄a structa lūt cōiuiuia regifico luxu. Explicuitq;. Aperuit sup̄abundant iā rerū omnium & sumptuosos apparatus cleopatra. Tumultu. tumultum uocat famulorum ac famularū pompā q̄ p̄gressa est in cōiuiuū. Nondū trāslatos: q̄a luxus nōdum ad romanos puenerat. Ipse locus: primū describit locus: q̄ adeo paratus erat pretiosis rebus: ut nec tēpla qd̄ deorū: q̄ postea ætas corruptior ædificauit tam ornata esse cōsueuerint: & oñdit priscis illis fuisse templa q̄ illi pie magis colebāt. q̄ p̄ciosis muneribus. Aetas. s. postera q̄ corruptior futura erit. Quod: pro quale templū. Laqueataq; tecta: laquearia p̄prie d̄nr trabes q̄bus sustinet tectum: dicit & trabes fuisse auro ornatas: ut uix pondus auri susti-

neret. Diuitias: aurū: argentū: & lapides pretiosos. Crassum: solidū. Nec sumis cru. & domus non erat crustata marmore: sed tota erat marmorea: crustati dñr pietes marmore tecti i superficie tm dria e inter crustū & crusta crustū e esculetū: crusta de aliis rebus dr. Stabatq; non se. a. & non erat inutilis achates: q lapis tantūmodo positus eēt ad ornatū: imo uero achaticae colūnae & diū arcus sustinebāt: iō n̄ segnis: achates e pretiosus lapis: quē qui gestauerit in annulo efficit amabilior. Achatē: lapidē Sicilia primū dedit in achatis flu. reptū n̄ uillem cū ibi tm̄ repiret q̄ppe iter scribētes eū uenae naturalibus sic notāt formis: ut cū oetimū e uarias rerū pferat imagines nūc in diuersis in locis apparet: teste Solino dat creta: dat idia: achates sanguineis maculis irrube scit sed q maxime pbat uitrea habet pspicuitatē ut cyprius. nā q e facie cerea abūdās triualiter negligitur.

CSVLPI. Purpureusq; lapis. Sardā itelligit q̄ e gē ma rubicūda in similitudinē carnis hęc onyxi iuncta sardonice efficit. Onyx gēma e i q̄ cadōr e unguis hu mani similitudine: Onyx. n. unguis est. Hebebus: ar bor idica & aethiops quā aethiopes regibus p̄sidis tri buti uice p̄dūt: materia e nigri coloris & odoris iucū di. Maretoica: aegyptia a Mareotide palude. Non ope rit postes: nō ornat hostia nec in puas tessellas diuisa attenuata q̄ e. Auxiliū: trabs tabula tibicen. Non for ma: nō ornamentū. Atria: aedificia circa impluuiū. Et suffixa: ex tegmine testitudinis uario & pretioso hostia & fores erant ornatae ita ut in meis maculis haberent smaragdōs q̄ sunt gēmae uiridis eximii oculisq; iucū diffimi Testudinū putaminibus in laminas sectis ho stia & lectos discubitorios ornabant: quod primū aemi lius pollio Neronis t̄pibus inuenisse li. viiii. pl. scribit Gemma: uariarū gemmarū gēna. Toris: mensis. Iaspide: iaspis uiret & translucet: estq; purpurei & cerulei & uarii generis. Torus: mensa ibi accubituri. Succo a syrio: purpura sericea. Strata: lecti ubi recubituri. Ty rio: lana tincta apud tyrū q̄ color est ardētor. Duxit

lentum colorem. Non uno aeno: purpuram bis tinctam intelligit quae auctore plinio dibapha appellatur. Plumata: in modū plumarum contexta. Ignea cocco: splendida est colore coccineo qui e densior purpura. Coccum. n. est Gallaciae rubens gramen nitorem purpureum reddens. Est & granum ilicis eiusdem uirtutis quod & in gallacia & alibi nascitur ut plinius li. xvi. tradit. Miscendilicia: filia diuersi coloris q̄ polimita di cuntur plinius ait Colores diuersae picturae intexere babylon maxie celebrauit & nomē imposuit plurimis uero licis texere quae polimita appellantur Alexandria instituit. Turbae familiae numerus: idest famuli mul ti nitent. Discolor: hos: a colore aetate forma & fortuna diuersitatem ostendit.

COMNIBO. Purpureusq; la. atq; purpureis lapidibus stratū erat pauimentū ipsarū aediū. Purpureus: por phyreus: sicut. n. appellat porphira petra: nā porphira graeci dicūt nos purpura. Effusus. stratus. Calcabat f. a cōiuiatibus. Onix lapis e nitidus color unguis: unde etiā denominatiōem habuit. nā significat unguē. Hebebus q̄ alibi pretiosa habetur: ibi erat pro uilissimo ligno. Sola idia hebenū mittit: nec uniuersa: uerū exigua sui parte syluis hoc genus edit arbor e plerūq; tenuis: sed frequentior uimine raro in crassitu dine cadicis exuberata: hiulco cortice & admodū reticulato: de hiscētibus uenis adeo: ut p ipsos sinus ps iti ma uix tenui libro cōtegat: lignū oē atq; mediale: eadē ferme & facie & nitore q̄ est i lapide gagate: teste. So lino: indi reges ex eo scepra sumūt & quascūq; deorū imagines nō nisi ex hebeno hnt: idē ferūt materiā ista liquore nō cōtineri & q̄cqd maleficū fuerit: tactu ei⁹ auerti: hac gratia pocula ex hebeno hnt hebenum ex i dia mithridatico triūpho romae primū pō. magn⁹ exhibuit. Mareotica: q̄ nascit apud paludē mareoti. Nō opit po. nō i superficie hostii ponebat hebeus: ut eēt ad ornatū. Sed stat p ro. qa hebenae colūnae structae erāt qbus sustētare dom⁹. Vili: iō dixit: qa superi⁹ achaticas colūnas habuisse dr: cōpatiōe ergo achatis uilis est hebebus. Auxiliū: ad sustētādum domum. Nō forma: n̄ pro ornatu dom⁹. Ebur: crusta eburnea. Et suffixa. Testudo idica q̄ solet eē i pretio: nūc erat tegmē postiiū testudo e aial aquatile simul & terrestre. Stra refert ido rū legatos q̄ ad caes. augustum uenerāt: ei dono attulisse iter caetera octo seruos nudos i subligaculis aroma tibus delibutos: Mer. a puero brachia ab humeris exertum. item uipas ingētes & serpentē decē cubitorum & testudinē fluuiālē triū cubitorū. Solinus uero dicit q Taprobanē insulā colunt marinas eēt testudines capere quaz tāta e magnitudo: ut superficies earū domum faciat & numerosam familiā nō arcte recepte. Ostreum e habet. n. tegmē ostrearū. eius cortice ornabāt postes: & lecticae unde Iuuēalis. Qualis i oceani fluctu lestus do nataret Clarū tronigenis factura & nobile fulchrū. Terga coria. Suffixa. inserta foribus. Manu. f. artifi cis: nā thesselis qbusdam huius indicae testudinis distinctae erāt fores & uermiculatas fores itelligit. Sedēt f. in ipsis foribus. Maculis dist. f. habētia maculas distinctas. Smaragdo: smaragdōs scythicis tertiā iter lapi des dignitatē Theophrastus dedit. nā licet sint aegyptii & calcedonii & Medici & Lacōici p̄cipuus e honor scythicis nihil his iucūdi⁹: nihil utili⁹ uidēt oculi: nā uisus quos alteri⁹ gemmae fulgor retuderit: smaragdi recreāt. Fulcit: sustinet fulcra ex gemma dicit habuisse toros: nam fulcire est sustineri. Gēma to. i. tori habēt fulcra gemmata. Iapidem. iaspidis plinius lib. xxxvii. naturalis historiae dicit iaspidem uiridem & cras

Purpureusq; lapis. totaq; effusus in aula
Calcabit onyx hebenus mareotica uastos
Non opit postes. sed stat p robor uili
Auxiliū. non forma domus. eburatria uestit
Et suffixa manu foribus testudinis inda do
Terga sedēt c̄bra maculas distincta smarag
Fulget gēma toris: & iaspide fulua supellex
Hic torus. assyrio cuius pars maxima succo
Strata micāt tyrio. quorū pars maxima lētū
Cocta diu uirus non uno duxit aeno
Pars auro plumata nitet. pars ignea cocco.
Ut mos est phariis miscendilicia telis.
Tūc famulae nūer⁹ turbae populusq; mister
Discolor hos sanguis: alios distinxerat aetas

si coloris esse. Fulua fu. i. tori uestis & aluea iaspide ornata erant per supellectilē intelligo uestes quibus tori ornant. Assyrio fuco. i. purpureo color qui in assyria tingit. Cuius pars erat ornata purpura assyria pars aetia: nā in assyria & tyro purpura tingit pretiosa tyros ē oppidū phoeniciæ ubi piscis nascit cuius sanguine tingit purpura. Cocta diu. nā quāto diutius coquit purpura: tanto etiā melior ac tenacior reddit iō uir? appellauit succū purpuræ. Lentū: tenax. Nō duxit. i. traxit. Vno ahe. i. sapius cocta. Plumata. i. in plumarū modū squamata auro. Ignea co. nā coccineus color igne? est. Vt mos est p. i. ægyptiis: nā hoc texēdi genus distinctū diuersis colorib? in ægypto est. Lilia: sunt quibus tela textit. Tunc facta. talis inquit erat aula: talis ornat? aula: sed ingēs numerus erat famulorū ac famularū quæ mini strabāt epulis eiusmodi sumptuosas erant dissoni linguis: dissoni moribus facie atque colore. Famula: tur. pro turbæ famulantis. Populusque m. i. multitudo seruorū. Sanguis genus quæ diuersi generis erant. Distinxerat æ. quia alii iuuenes: alii grauioris ætatis erant.

Hæc libycos pars tã flauos gerit altera crief
 Vt nullis cæsar rheui se dicat in aruis
 Tã rutilas uidisse cōas pars sanguinis usti
 Torta caput refugosque gerēs a frōte capillos
 Nec non infelix ferro mollita iuuentus
 Atque execta uir? stat cōtra fortior atas
 Vix ulla fuscante tamen lanugine malas
 Discubuer? toris reges maiorque potestas
 Cæsar & immodicæ formā fucata nocentē
 Nec sceptris cōtenta suis nec fratre marito
 Plena maris rubri spoliis colloque comisque
 Diuitias cleopatra gerit cultuque laborat
 Candida sydonio placent pectora filo
 Quod nilotis acus compilsum pector? ser?e
 Soluit & extenso laxauit stamina uelo
 Dentibus hinc niueis sectos atlantide silua
 Imposuere orbis quales ad cæsaris ora
 Nec capto uenere iuba phæceus & amēs
 Ambitione furor? ciuilia bella gerenti
 Diuitias apire suas incendere mentem
 Hospitis armati nō sit licet ille nefando
 Marte paratus opes mundi quæsisse ruina

Torta c. i. capillos: habent. n. umbri capillos crispis & retortidos. Befug. retro fugientes a fronte: quia torti sunt. Nec nō inf. quia uirilitatē amiserat. erant. n. eunuchi complures: nā sicut apud Trecentiū legit in domibus regnū sunt eunuchi quibus regine delectant. Ferro mo. i. mollior effecta cū genitalia essent abscissa. Execta u. i. habens amputatā uirilitatē. Vix ul. fu. ostēdit hanc partem famulorū fuisse in ipsa pubertate. Lanugine: primis barba: pilis: qui adeo tenues sunt & candidi: ut uix discerni possint. Discubere to. nūc describit cōuiuas: nō indignos tāto apparatu. Reges: ptolemæus & cleopatra. Immodice: immoderate sed p̄cipue immoratur in describēda pulchritudine cleopæ. & ornatu eius superfluo. nā gemis & auro onusta erat: ut uix suum ipsa sustinere posset ornatum. Fucus: falso colore. nam fucus propriæ dicitur color: qui puellis colorem iducit etiā pallidis. Cōtenta. s. quæ maiora etiā regna cōcupisceret. Nec fr. m. quia iam in complex? suos pellicere uolebat Cæ. Maris r. in mari rubro nascitur margaritæ quibus ipsa ornata erat: dat & india: dat etiam litus britanicum margaritas: sicut iulius thoracem quem ueneri genitrici in templo eius dicauit ex britanicis margaritis factum subiecta inscriptiōe intelligi uoluit. Colloque momilla colli gestabat plena gemis. Cultu. l. i. uix sustinet ornatum suū. Candi. dicit cleo. pectori suo superimposuisse tenuissimum uelū quod plucebat nō ut redderet pectus: sed ut decētius tegeret. Sido. sidō post barutum est: ut refert Stra. quæ drigentis fere stadiis ab ea distans situm habet in pulcherrimo cōtinentis portu poetæ adeo sidonem celebrant: ut Home. nō meminit tyri: quæ cum illa & magnitudine & antiquitate cōtēdit. Quod nil. a. i. ægyptia nā in ægypto hoc extendi genus fieri solet Mar. quando eques: & p̄cti tunica nilotide ma. sensus est quod pectem texendo densauerat acus distinguendo laxabat. Pecti. nam te. fila filis cōiungūt. Ordo est. & nilotis acus soluit & laxauit stamina quæ stamē. Serū: gētis ē. seres. n. sunt populi apud æthyopiā orientalem & indiam ubi bombyx nascitur in arboribus: de quo fila huiusmodi tenuia deducuntur Virgi. Velleraque ut so. depe

SVLPI. Libycos: subnigros. In aruis rheri: i germania. Sanguinis usti: nigri coloris. Torta caput: in tortos habes capillos duplex synecdoche. Refugos: fusū iuuenes. Iuuentus mollita ferro. i. eunuchi castrati & effeminati. Execta uirū: amputata genitalia. Fortior atas: nō castrata iuuentus tñ imberbis ut sunt eunuchi. Reges: ptolemæus & p̄ceres propinqui eius. Maior potestas: maioris potestatis: Immodice fucata nimitū fuco illita. Fucus autē est linimentū quod mangoni zat & decipit nitore occultans uita corporis. Spoliis: gemmis & margaritis. Laborat: nā ei sunt oneri ornamenta & uix illa sustinet. Perlucent filo sydonio translucent serico tenui quod prius dense textū acu rarefactū erat intelligitque sydonē hoc est tenuē illam purpurā de qua Martialis Cult? sydone nō quotidiana. Quod nilotis acus. quod acus ægyptia distinguēdo dissoluit pectem apud seres texēdo densauerat. Laxauit: lentauit rarefecit: Dentibus hic niueis: illic mēsæ citreæ eburneis pedibus sustinebātur: fit autē eburex dentibus elephantū. Orbis: mēsas citreæ. Ora: aspectū. Iuba: qui erat rex mauritaniæ: ex qua mēsæ citreæ siue cedrinæ pulcherrimæ aduehūtur. Proh cæcus: cleopatram imprudentiæ increpat quod Cæ. cui ad bella peregrāda pecunia opus erat diuitias ostentauit. Incendere mentē ad inflāmādā eius cupiditatē qui uim posset inferre. Non sit licet: ut profecto est.

COMNIBO. Libycos: nigros. Tam: adeo flauos: ut Cæ. ipse fatere se in regionē germaniæ nō uidisse crines nitidiores nā germani habent crines flauos ac nitidos. Cæsar: qui galliā & germaniā bello subegerat. Vsti sanguinis. i. æthiopū uel maurorū pars erat. æthiops. n. dicit ab .i. comburo: & uultus.

tē. se. a quibus sericum appellatur: & teste Stra. iam longae dominatur uitae ut ducentissimum annum excedant Sol. ait hos aquarum aspergine inundatis frondibus uellera arborum adminiculo depectore liquoris: & languinis teneram subtilitatem. Compressum: densatum. Soluit: distinxit. Laxa. i. ratiorem fecit stamina. Exteso: cum parat ratiorem redere fila. Denti: ni. dicit ibi fuisse mensas rotundas ex ebore: adeo candido: ut nec in regno quidem iuba tam candidum Caesari inuenerit: tunc cum illum duxit in triumphum. Denti. nam in aethiopia nascuntur & elephantibus praesertim in atlante monte ut plinius. sed maiores in india. Hic: in aula. Orb. rotundas mensas. Niue. eburneis. Atlanti. sy. elephanti. quae in sylua nascuntur iuxta atlantem. Atlas mons est libyae ut Soli. e. media harenarum consurgens uastitate: & eductus in uicinia Innarum circuli ultra nubilia caput condidit atlantem mauri noiaat addirim hunc montem & prouincias mauritanias tingitana quae solstitium plage obuia est quae porrigit ad internum mare exurgit montibus y. quae a similitudine frons appellati freto imminent. Sectos: quae secant uelut tabulae: Proh: caecus reprehendit stultitiam cleopatrae & prolemaei quae ostenderunt Caesari diuitias suas atque thesauros: ut nisi ipse sua sponte incensus esset praesertim tantarum rerum scio irritari potuit. Ambitione. nam luxus omnis ad ambitionem pertinet. Armatae Caesari. bella gerentis. Licet: argumentum a minori ad maius: nam si non esset patrus ad praedam totius mundi (nam ob hanc causam bellum suscipat ut uniuersum orbem terrarum in praedam suam redigeret) nunc res tanti praecii animus eius incederent.

SVLPI. Pone duces praesicos non modo Caesari. sed etiam ueteres illi continentissimi corruperent & cuperent tantum praedam ro. iuehere. Recubat: inhereat corrupat Consul sordidus. i. quoniam nuntius ei afferent dictaturam nudum & arantem trans tyberim offendit de quo praesertim: Quae trepida ante boues dictaturam induxit uxor. Aureis uasis. Non mandante fama: sed ad delicias. Deos: quas aegyptus per dios colit. Christalus: gucturum christallinum. Gemmae: pocula gemmae. Mareothidos: quae nascitur in mareothide regione aegypti libyci quae Virgili. in Georgi. celebrat. Sed paucis: sed natum apud Meroem insulam nili in qua uinum in optimum saporis intra paucos annos decoquitur. Senium saporis & nitoris ueteris uini. Coegens: spumare phalernum indomitum: coegens feruere uinum potens: nam maximo solis aestu & una & uinum decoquitur. Indomitum: cuius uis aqua plurius non extinguitur. Sertas: hoc est pectus nam sunt & sutiles & quae ex solo ramulo fiunt. Nardo: nardus frutex est principalis in unguentis graui & crassa radice folio puerdensi. Cacumina ut ait plinius in aristas se spargunt ideo gemina dote nardi spicas ac folia celebrant. Nunquam fugiente: semper florente: toto. n. anno seruari intra arundinem in suo stipite: potest uel nunquam fugiente dixit: quae nunquam odorem amittit. Madenti: unguetatae. Quod nondum euauit aura. i. recens & quae nihil odoris amisit tractatione & coeli mutatione. Cymnamo: cymnamum idemque cymnamomum frutex duorum cubitorum altitudine nascitur in aethiopia nec metitur nisi deo placato. Aera

odorem. Externae terrae. nam in ea natum est & indicat in aethiopia nasci. Amonum: frutex uitis labruscae simul in palmi altitudinem foliis mali punici unum producit. Vicinae messis: carpitur enim in assiria quae non longe distat ab aethiopia. Recens: recenter nomen pro aduerbio. Perdere: in uanum luxum consumere.

OMNIBO. Pone du. pri. perstat in hac argumentatione potuissent impelli non tantum animus Caesari. sed cuius cuique parcissimi ac moderatissimi uiri. Fabri. & c. fuerunt exactissima norma Romae. frugalitatis: quorum uirtus bellica & continentia latissime patet: tum etiam superius commemorata. Hic il. in hoc conuiuio si adesset consul ille qui ab aratro ad consulatum accitus fuit. Atilius. s. qui a seredo ferranus est appellatus se diuitiarum tetarum cupiditate abstinere non potuisset. Triumphum. i. regnum cum huiusmodi diuitiis. Auro aureis uasis. Quod terra: ut lepores: apri: caprae: nam domestica uilia fuissent. Quod aer: ut phasiani: pedices: phoenicopteri: turdi: pelagorum piscium omne genus lautissimum. Nilusque: nam nilus alios pisces generat ut alabenas: coracinos: siluros. Inani. am. ambitio quamuis proprie sit honorum & magistratum tamen pro omni cupiditate ponitur: ut hic pro cupiditate superflua ciborum. Non ma. non ad necessitatem: sed ad uoluptatem. Feras. appo. deos: nam aegypti: boues: canes: felis coluntur ex uolatilibus accipitem atque ibi Ex piscibus lepidotum oxirinchum ut asseruit Stra. rationem cur diuersa genera animalium colleret aegypti hanc fuisse perhibet: cum pharao ingenti exercitu moysen cum populo persequeretur: & ad mare rubrum peruenisset diuina potentia statim mare cessit fugientibus hebreis: cum in alueum ingressus fuisset pharao cum suis mare quae utrinque sublatum erat: simul rediit: & omnes oppressit cum curribus armis quae uero coacti non sunt praesertim aliqua necessitate impediti: alii dum pascerent equos alii dum nutrerent suos nonnulli dum suos hortos colerent: ea denique animalia & res: cum quibus detenti fuerunt domi per dios coluerunt. Christallus i. uasa ex christallo fabrefacta. Gemmaeque: ca. non dicit gemmata pocula: sed gemma hoc est gemmas tantae magnitudinis fuisse: ut ex his cauarent pocula. Non nobile uinum quod esset expressum exigua mareothide colunt

Pone duces praesicos & nomina pauperum aui
Fabricios curiosque graues hic ille recumbat
Sordidus etruscis abductus consul aratris
Optabit patriam talem duxisse triumphos
Infuder epulas auro quod terra quod aer
Quod pelagus nilusque dedit quae luxus inani
Ambitione furens toto quaesuit in orbe
Non mandate fame multos uolucresque ferasque
Aegypti posuer deos manibusque ministrat
Niliacas chrystallus aquas gemmaeque capaces
Exceper meum sed non mareothidos uuae:
Nobile sed paucis senium cui contulit anis
Indomitum ineroe cogens spumam falernum
Accipiunt sertas nar do florente coronas
Et nunquam fugiente rosa multumque madenti
Infuder comae quod nondum euauit aura
Cynamom. externae nec perdidit aera terrae
Aduectumque recens uicinae messis amomum
Discit opes caesar spoliati perdes mundi

Mareotis est lacus ægypti apud quē nascit̄ præciosissimū uinū. Vir. sunt & mareotides albæ. Merōe: est in sula q̄ in medio sui facit nilus cū sol fuerit in cancro: tantus ibi calor est: ut uinū paucis mensibus decoquat̄: adeo ut liquidius & purius sc̄m uetustissimi uini sapore referat. uinū. n. quāto uetustius est tanto liquidius & suauius est. Paucis annis: quīs non multis ante annis natū esset: tñ quia in meroe in uasis detentū fuerat: calor ipsius isulæ reddiderat uinū liquidius & purius: adeo ut uetustissimi uini sapore redderet. Accipiunt ser. moris erat apud antiquos: ut primo se balneis lauarent: deinde unguētis ungerent̄: sed capita in primis postea ferta superimponerent. & ita uncti epulabant̄. quē mortē dicit hic fuisse seruatū Sic & Horati⁹ Canos odorati capillos Dū lice: assyriaq; nardo potemus uncti. Nar. nardus est flos odoris maximi ex quo corona ti erant. Nar. flo. p nardi florentis. De nardo at pli. in. xii. Nunq̄ fugiente: q̄a ibi aura clāmentior est iō semper rosæ inueniunt̄. Madenti. i. unguentata. Cinnamō: est genus fruticis aromatici: q̄ in oriente nascit̄: & q̄a paulopost dicit amomū uidendū ē q̄ intersit iter amomū & cinamū cinamū dī arōatis genus q̄ de terra ī terrā sapi transferri solet. & cū primū colligit̄ appellat̄ amomū deinde cū in diuersas orbis terrarū ptes trāsferē uendendi grā appellat̄ cinamomū: un̄ & nomen consequit̄ nā significat moueo: quia a mercatoribus transferē. dicit̄ quīs cinamomū esset: tñ ita seruatū. fuerat in uasæ: ut nihilo segnius odorē redderet q̄ si nouū esset q̄a q̄to magis trāsferē de loco ad locū: t̄ato magis pdit odorē. plura de amomo leges apud pliniū naturalis historiæ li. xii. Nō euāuit: q̄a recōditio seruabat̄. Nec pdidit: quīs uas esset & aliena terra: & cinamomū esset: tñ sapore suū & odorē præstabat. nā sapor est exhalatio quædā quæ capiē ex speciebus fractis un̄ dicimus fragrare odorē reddere. Aera. i. odorē suū. Aduectūq;: quīs de terra ubi nascit̄ in aliā trāslatū esset: tñ nō pdiderat odorē suū. Recēs: q̄a nōdū editū fuerat: sed magnū in suo uase seruabat odorē. Vicine: qui nascit̄ in india & media a quo ægyptus haud pcul abest. Discit opes Cæ. si antea non nouerat dissipare opes: nūc primū factus est doctior. Spoliari: ut cū mūdo uincēdo spoliauerit rebus nō uti solū: sed et abuti sciat.

Et gessisse pudet genero cum paupe bellū
Et causas martis phariis cum gētibus optat
Postq̄ epulis bachoq; modū lassata uoluptas
Imposuit longis cæsar pduceē noctem
Inchoat alloquiis summaq; in sede iacentem
Linigeræ placidis compellat achorea dictis
Osacris deuote senex quodq; arguit atas
Non neglecte deis phariæ primordia gentis
Terrarq; situs uulgicq; edisserē mores
Et ritus formasq; deum quodcunq; uetustis
Insculptum est adytis pfer nosciq; uolentes
Prode deos si cecropium sua sacra platonē
Maiores docuere tui quis dignior unq̄
Hoc fuit auditu mundi q; capacior hospes
Fama qdē gēri pharias me duxit ad urbes
Sed tamen & uestri media inter prælia seper
Stellarq; cœliq; plagis sup̄isq; uacauī

SVLPI. Optat: ut iure diripere uideat̄. Lassata: fatiata. Achorea linigerū: sacerdotē linea ueste inditū Sacerdotes. n. ægyptii uestes ex lino xylino gerunt q̄ bus nullæ sunt in candore mollitieue præferendæ: auctor est plinius. Osacris Cæ. captata beniuolentia orat Achorem: ut quæcunq; digna cognitu sunt in ægypto pateat & se astrologiæ & philosophiæ studiosum p̄fessus ut primū de ortu nili quid sentiat explicet Deuotæ: deputate: quia sacerdos. Arguit: indicat & demonstrat: nā non t̄a diu uixisset nisi sup̄is eēs gratus. Non neglecte. chare. Primordia: originē ægyptiorū. Edissere: eloquere. Ritus: sacrorū morē. Prode: manifesta. Volentes cupidos: nā gloria sua gaudēt Cecropiū: atheniēsem a cecrope rega plato inter plurimas natōes quas discēdi gratia adiit ægyptū petiit ubi a sacerdotibus mēphiticisq; uatibus siderū ort⁹ cursus obit⁹ uariasq; ptates ac rerū diuinarū occulta numerorūq; isup̄ & mensurarū ratōes accepit. Dignior tum quia consul & dñs rerū tum quia studiosus. Capacior hospes: docilior contemplator. Generi: pō. Vestē: ut uos uiderem & alloquerer. Plagis: regionibus. Vacauī: intentus fui.

OMNIBO. Et gessisse pu. quasi seipsum repræhendit q̄ tñ laborē suscepit Cæ. & bellū cōtra pō. gesserit q̄ cōparatōe ptolemæi pauper erat. cū hunc minori labore ante q̄ discederet uincē potuerit. Pau-

per ge. ex quo non multū prædæ conseq̄ potuerit. Et cau. & optat sibi dari cām ut bellū iuste inferre possit ægyptiis. Postq̄ epu. postq̄ non ad satietatē mō: sed et ad uoluptatē epulæ sumptæ sunt: longiori sermone noctē pducere cœpit Cæ. & sacerdotē quēdā achoreū qui cōuiuio intererat interrogauit de uetustate ægypti: de moribus eius da nili fonte de rōne syderū quorū oīum peritissimi sunt ægyptii. Producere: porro ducere trāsire. Sūma: sublimi. Lāigerū: sacerdotē a filo lanæ q̄ in apice pilei sacerdotes gestabāt: un̄ & flāines dicti sunt quasi filāines a filo q̄ gestabāt in uertice siue pileo: q̄a sacerdoti nō licebat esse apto capite: iō tpe æstatis cū feruentissimus calor esset lanæ filū tñmō gestabant Cōpellat interrogat. Deuote: destinate sacrificiis. Senex: nā ex eo q̄ seniores dignoscitur te diis carū esse. Non negle. immo accepte. Arguit: oñdit. Aetas: nā cū longiorē uitā deus dedit hunc et sibi carū esse demonstrat. Edissere: disputa doce. Virg. mihi hæc edissere uera roganti. Sitū: statū regiōis. Et ritus. iter mores & ritus interest: q̄a mores hoīum sunt: ritus uero sacrorū. Formas: diuersas species. i. qua specie & imagie pingunt̄. nā alio mō illic pingebant̄ dii q̄ alibi. nā mercurius in forma cāis pingit̄ ut Monstra & latrator anubis. Uetustis ad: antiq; tēplis a pte totū intelligit. Si cecropiū: & pbat a minori ad minus Cæ. nā si inq; inferiores Cæ. digni habiti sunt: q̄bus sacra deorū ægyptiorū reuelarent̄: q̄to dignior est Cæ. & se sup̄iorē dicit esse platōe: nā in uita platōis legit̄: quō diuersas orbis regiōes lustra uerit discendi cupiditate ductus: sed p̄cipue oēm ægyptū diligenter circuit: & antiq; sacra & ritus deorū a sacerdotibus ægyptis. xiii. annis eudoxo didicerit. Cecropi. atheniēsem a cecrope q

atheniensium rex fuit. Dignior. f. q. Cæ. Mundi ca. i. rerū cælestiū. nā mundo p cælo posuit. Fama quidē ge-
ne. q. rumor erat huc aduenisse pō. secutus sum: sed libēter ēt accessi: q. me huc forma uestri rapiabat. cupie-
bam. n. uidere: quæ fama audiuerā de ægypto. Media inter præ. & ita re uera fuit nā inter cæteras uirtutes
Cæ. hoc quoq. legiit: q. nunquā adeo impeditus fuit & occupatus ēt in medio belli ciuili ar dore quin semp
aliquot horas legedo cōsumeret nec hoc qdē arrogātis est: q. uera dicit. Plagis regiōib. cæli. i. dū obit. or-
tusq. stellarū ingro. Supis: cælestib. & sacris deorū.

¶ SVLPI. Eudoxi ordinationi anni q̄ instituit Eu-
doxus mathematicus gnidius qui hymeralogiam. i.
deorū rationē accuratissime scripsit: & ānū in græcia
ægyptiorū reformauit. Meus ānus: quē ipse apud ro.
constituā reformauit āt annū Sosigine astrologo ad-
hibito mare ægyptiorū ex. CCCLx. diebus & q̄dran-
te qui quinto quoq. anno incipiente perficit unū diē:
& tollendī erroris cā intercalationē iniiecit. Virt. for-
titudō militaris. Amor ueri: cupido philosophandi.
Fluuii cās latentes: idē nili fontes ignotos q̄q. ut pli-
nius Solinusq. tradunt in libris punicis esse inuētū &
scribere iubā eos oriri in mōte inferioris mauritaniæ.
De nili ortu late ēt Vitruuius scribit. Relinquā: ma-
gnā eius noscēdi cupiditatē oñdit. Fas mihi: achore.
prætermittis cæteris quæ Cæ. rogauit de uisiderum
pauca præmittens de nilo quid sentiat dicit. Edere:
manifestare. Profanis: nostris sacris non initiatis Pie-
tas: religio. Silere: nō pandere & uulgare. Hoc opus:
hanc editionem. Notescere: notas fieri. Sideribus Sol
Luna inquit & quinq. errantes quæ contra mundi mo-
tum mouent: & ei. tēperāt cæleritatē diuersas habēt
ptātes. Sideribus planetis. Moderantē fugā tēperant
cursum. Occurrūt: nā contra motū octauæ spheræ fe-
runt. Tpa anni: quæ ægyptios ut diodorus meminit
erant tria uer æstas hyemes. Radiisq. potentibus astra ire uetat: Solē cæteri planete uenerari uidentē ut regē
& quū ppius accessere sunt in statōe & fiunt retrogradi. Vnde sol moderator reliquorū dī lūinū ut est apud
Ci. in sexto de rep. quia ipse cursus eorū recursusq. moderat certa definitōe. Nā spatii certa: definitio est ad
quā cū una quæq. erratica stella recedens a sole puenerit tanq. ultra phibeat accedere: agi retro uideat & rur-
sus cū certā partē recedendo contigerit ad directi cursus consueta reuocat ita solis uis & ptās mot. reliquo-
rum luminū constituta dimensione moderat de hoc ēt Vitruuius libro nono disputat.

¶ OMNIBO. Eudoxi: eudoxus mathematicus peritissimus fuit: qui himerologia .i. rationē dierū accu-
ratissime scripsit nunc ergo dicit annū quē ipse Cæ. distinxit: nō cedere fastis eudoxi. hic (ut inqt Strabo)
Egnido fuit platonis sodalis cum quo pfectus est in ægyptū: & ambo cū sacerdotibus hoibus philosophiæ
& astronomiæ deditis annis. xiii. uersati sunt (ut quidā uolunt): nam cum sacerdotes illi & in rerū cælestiū
scientia præstarent: essent qui mystici & incōmunicabiles tñ in tpe & in obsequio exorati: non nulla præce-
pta cōmostrarunt plurima. n. barbari occultabant ii exurentes dici ac noctis particulas. CCCLxv. dieb. in
anni cōplementū tradiderunt ignorabat annus eo tpe apud græcos quæadmodū & alia p multa quousq. iu-
niores astrologi ab iis ea acceperunt: qui sacerdotū monumenta in græcā linguā transtulerunt adhuc cum
ab illis cum a chaldeis acceperūt. Festibus: grāmatici hic repræhenderūt Lucanū q. dixerit fastibus p fastis
nam fastus quartæ significat superbā fasti fastorū libros significant in quibus cōtinebat rō dierū ac tempo-
rum & dies fasti ac nefasti: & in quibus noīa magistratuū inscribebant. Meus annus Cæ. hoc iō de se dicit q.
cū esset pontifex maximus suo tertio & M. æmilii consulatu fastos correxit. iam pridē uitio pontificū p iter
calandi licentiā adeo turbatos: ut neq. messiū seriat æstati neq. uideiarū autūno cōpeterent. Annūq. ad cur-
sum solis accōmodauit ut trecentorū saxaginta quinq. dierū & sex horarū esset ut intercalari mense unus dies
quarto quoq. anno intercalaret quo ante magis in posterū ex calendis ianuari nobis temporū rō congruet
inter nouēbris decēbris mensem interiecit duos alios: fuit āt is annus cōstituebant quindecim mensium cū
intercalatio mense qui in eum annū inciderat numero dierū quadringētorū quadragintatriū āt intercalare
macedoniū uocatū. Plutarchus in uita Cæ. scribit sed de anni constōne q̄ Cæ. publicauit leges plura apud
Macro. in saturnalibus. Tanta uirtus: non est repræhendēdus Cæ. q. se laudet præcipue inter ignotos: qui
non nouerant quātū ingenio ualere nā & æneas inter aduenas se laudauit. Sum pius æneas itē fama super
a thera notus. hoc ēt Vlyxes homericus in regno Alcinoi. Ignotūq. ca. f. fontis nili. Spes mihi sit: si sperare
inuenire posse fontē nili postponere bella ciuilia huic cognitiōi: ut se oñdat cupidū sciendi at discendi. Fas
mihi magno: morē gerā uoluntati tuæ Cæ. tametsi maiores nostri hæc occulta uoluerit: Fas. f. sit. Profanis:
non sacris: pfanus & sacer contraria sunt. Pietas aliis: alii pietatē seruauerunt: ut occulta sacra deorū tacerent.
Hoc opus: quod ptinet ad pietatē. Gratū reor esse diis: si edidero sacra quæ ad hāc usq. ætatē occulta fuere.
Syderibus: incipit nunc de syderibus loqui: & primū de planetis. Occurruntq. polo. contra cælum ferunt

Nec meus eudoxi uincet fastibus ānus
Sed cum tanta meo uiuat sub pectorē uirtus
Tantus amor ueri nihil est q. nosce r malim
Quam fluuii causas p sacula tanta latentes
Ignotumq. caput spes sit mihi certa uide di.
Niliacos fontes bellum ciuile relinquam
Finierat contraq. sacer sic orsus achoreus
Fas mihi magnoq. cæsar secreta parentū
Prodeat ad hoc eui populis ignota pfanis
Sit pietas aliis miracula tanta sileat
Ast ego cælicolis gratū reor ire p omnes
Hoc op. & sacras populis notesceat leges
Sideribus quæ sola fugā moderant olympi
Occurruntq. polo diuersa potentia prima
Mūdi lege data est sol tempora diuidit æui.
Mutat nocte diem radiisq. potentibus astra
Ire uetat cursusq. uagos statione morat

zur planeta spærici. cælū. n. in octaua spæra (sic. n. uocant mathematici) ab oriēte uertit in occidentē. planetarū uero puncti quorū spæra tametsi impetu cæli rapiat: tñ tantus est impetus cæli ut quāuis contra ferant resistere non possint celeritati spærae & planetæ at licet a cælo rapiant. tñ contra nitunt: adeo ut non nihil celeritatē cæli retardent iō dixit fugā. i. celeritatē. Moderantē oly. quia in occidentē uoluit octaua spæra: & cæli uelocitatē temperat. Occurrunt: obuiā eunt. Sol tē. di. i. in uer. æstatē autūnum. & hyemē. Mutat no. di. uicissim dies nocti: & nox diei succedit. Astra ire. i. uetat oriri stellas: sed est sciendū tres esse ortus & totidem occasus uidelicet heliacum: cosmicū & chronicū: de cosmico & chronico nihil ad hunc locum: sed de heliaco tñ loquitur ortu & occasu: nā heliacus ortus. i. solaris dī alicuius syderis q̄ remotione solis uideri pōt. Occasus at heliacus dī alicuius signi q̄ p̄pinq̄uitate solis uideri non pōt. Sol. n. maiori suo splendore uetat. ut sydera appareant. Uetat. i. uidet uetare ad aspectum hoīum. Cursusq; ua. errantes unde errare dicuntur planeta. Statione: sede & ortu suo. Luna su. nunc de luna cuius inflentia marina conturbant: ut in primo: An sydere mota secundo tethyos unda uagæ lunaribus æstuet oris.

Luna suis uicibus tethym terrenaq; miscet
Frigida saturno glacies & zona nivalis
Cessit: habet uetos incerta fulmina mauros
Sub ioue tempies & nunq̄ turbidus aer
At fecunda uenus cunctarum samina rerū
Possidet: immesæ cylenius arbiter undæ est
Hunc ubi pars cæli tenuit: qua mixta leonis
Sidera sunt cancro. rapidos qua sirius ignes
Exerit. & uarii mutator circulus anni

SVLPI. Vicibus: crescendo & decrescendo. Tethym terrenarū miscet. i. mare & animalia & plantas turbat & moderat. Frigida saturno: saturni frigori & zona glaciati p̄est mars in uetos & fortuita fulmina habet imperiū. Iuppiter temperiē affert. Venus generationis est dea. Mercurius totius humiditatis est dominus: qui cum puenit ad Cancrī ultimū gradū & uicinus est syrio siue Caniculæ & qñ est in circulo meridiano qui a septentrione in meridiem Capricornū & Cancrū intefecat sub quo sunt fontes nili quibus quā Mercurius imminet. nilus inundat nec ante æquinoctium decrescere desinit. Hunc: mercuriū. Syrius: stella in capite Cais maioris qui oriē cum cancro ut docet hyginus. Circulus mutator anni: hoc ē meridianus i

quo fit solis cōuerso nā p̄ sūmū cæli a septētriōe i meridiē tādēs cæcrū & capricornū q̄ sunt tropica diuidit.

OMNIBO. Vicibus: uicissitudinibus alternatōibus. s. crescendo ac decrescendo. Miscet: p̄turbat. Tethym: nā luna deficiente: humor & oceanus euanescit imo ēt uniuersa gignētia deficiente luna deserunt: ac decrescunt: humorq; naturalis quodāmodo deficere uidet: sed nusq̄ melius leges naturā planetarū q̄ apud Ci. hæc. n. silentio tanti motus incitari p̄nt. Frigi. stella saturni quæ frigidæ & rigentis naturæ est: p̄est zōa glaciali. Cessit. i. in sortē data est. Fulmina ma. sydus ardens martis incendit & fulmina tradit. sydera. n. quāto sunt feruentiora: tanto magis humorē trahunt. Sub iou. tē. iuppiter ardore martis & rigore saturni: quib; interiectus est ita temperat: ut sit salutaris: pli. Aer. quia temperatus est & salutaris iuppiter. At fœ. ue. quāuis luna faciat grauitatē ac maturitatē gignēdi: tñ hoc p̄cipue datur ueneri: q̄ sit rerum oīum genitrix: quia ipsa uenus & mercu. soli obediunt: hō ex hoīe & sole generat & ita oīa ex sole & humore gignunt cū uero uenus soli obediat & mercu. luna frigida est & humida uenus ergo quæ soli obedit: solis naturā sapit. ergo ex uenere. i. ex calore & humore oīa gignunt: iō fecunda. Cylleus. i. mercu. Arbiter unde: quō mercu. p̄est aquis nunquid Neptunus p̄est undæ & mari: sed alia rōne dī neptunus p̄esse mari: & alia mercu. id aut in sequentibus declarabit. Pars cæli. ordo est tunc nilus exit soluto fonte cū dñs aquarū p̄cussit q̄. i. illa ora. Vbi. i. post quā pars cæli tenuit hunc cylleniū. qua partē sydera leonis mixta sunt cancro: & qua parte syrius exerit rapidos ignes: & circulus mutator uarii anni tenet ægoceron & cancrū: cui cæcro ordo nili subdita latent. Pars cæli: remotis sole & luna. quorū domicilia singula sunt Cancer domiciliū est lunæ: leo solis. mercu. quidem domicilia sunt a superioribus uirginis: a sequentibus gemini. Veneris aut domicilia sunt libra & taurus. At uero iouis domicilia sunt sagitarius & piscis. saturni uero dōicilia sunt capricornus & aquarius. martis aries q̄ scorpio: s̄m at hęc rationē mer. hēt domiciliū hinc uirginis inde geminorū. sed uirgo collateralis est leoni. at uero gemini collaterales sunt cancro. Ergo hæc signa dicit inter se mixta esse. scimus ēt cum sol est in cancro: siue in leone: maximos carores esse. His. n. quā accidit mercu. ignis nilus a fonte so tollit: & uniuersam ægyptū inundat: nā nilus subiectus est cancro: cui succedit leo. ille quidem. xiiii. die iunii. hic uero. xv. die iulii & sol eū ingrediē circa meridiem: tum at oriē & syrius uel paulo post uidelicet. xvii. die iulii. Est aut sirius cāis qui ante os leonis positus est: & tunc dies ardentissimi caniculares incipiūt: qui sunt numero. xl. his cum accedit ignis mercu. inflatur nilus. His ita dictis intelligi poterit q̄ sibi uelit hoc loco poeta. Mixta quia cum duo mercu. domicilia sint: hinc uirgo: inde gemini & uirgo collateralis sit leoni: & gemini cæcro: est necesse socii mixti sint. Sunt his accedit mercu. ignis statim inflatur nilus: iō dī mercu. arbiter undæ: nō generalis: quia neptunus arbiter est sed ipse specialis est undæ. s. nili quia subiectus est cæcro. de quo supra. Rapidos. q. si sirius eadem stella est quæ & canicula dī qua ante os leonis posita oriens. xvii. iulii: sole primā leonis partem ingrediente. Exerit: aperit Et uarii mu. cir. ā. cōybus est circulus imperfectus: a Mutilus. quia mutilatus uidet non tñ q̄ imperfectus sit sed tñ dimidiū eius a nobis uidet: hoc rō orizontis facit ut dimidiū tñ a nobis uideat: duo at sunt cōybi: unus est qui solstitia distinguit: alter uero æquinoctia ille solstitia diuidit transiens per mundi polos atq; zodiacū: semp̄ maximas facit solstitiū æstiuū & alter cōybus interceptus inter solstitiū circulū: & circulū siue punctū æquinoctialē maxima dī solis declinatio: nā tūc magis sol non pōt accedere ad zēit capitis nri aut potius. Circulus mu. ua. en. ipse zodiacus p̄ quē sol transiens quatuor anni tpa desinit. nā ab ariete incipiēs uer oñdit & taurū & gēinos trāsīens idē significat. Sed iam capitibus gēinorū circulū æstiuū tāgere detur ēt per cæcrum & leonē trāsīēs & uirginē æstatem efficit: i libra at æquinoctium cōficit & autūnum facit. Deinde in capricorno: aquario: piscibus hyemē trāsīgit.

CSVLPI. Aegoceron: capricornus. Cui: circulo qui capricornū cancrūq; diuidit. Latent: iō latent dixit quia ignorant. Dominus: aquarū mercu. Igne: stel la sua. Lunaribus: a luna factis. Adest: aestuat. Non añ coarctat: non prius reprimat incrementum: non prius crescerē desinit q̄ sit æquinoctiū autūnale. Vana fides eos refutat qui niuiū solutōe nilū augeri putāt qua in snia uideēt & lucretius esse qui ait ethæsiis aquilonum illuc pluuias niuesq; pelli. Arctos regio frigida qualis subarcto. Testis: argumento est. Adde q; : præterea inquit oīs fluuius qui niue auget sub primū uere cre scere incipit: nilus uero neq; ante ortū caniculæ inci pit: neq; æquinoctiū desinit. Tabe: solutōe. Nec ripis alligat amnē. nec decrescit & intra ripas se continet. Ante cāis radios. ante ortū caniculæ qui est sole post primā partē leonis ingresso. ubi libra iudice. ad dñam uernalis ægnoctii dixit. q̄ sit sub ariete. Leges aliarū aquarū. quæ hyeme crescunt cū ipse æquus la baē. Officiis caret unda suis. quū oīs aqua ripas egre ditur. offm̄. n. eius est intra ripas se continere. Iulius. a natura & deo. Iniquo cœlo. ferentis aeris regioni. Exit. inundat. Torrete plaga. aestuanti regiōe. Ignis. incendiū: Adest. subuenit. Tomet. insurgit ad leonis uim igneam reprimēdā q̄ ore uideēt efflare. Syenē suā quæ est ei subiecta ut diximus Imploratus exoptat: Donec in autūnū phœbus declinet. usq; in æquino ctium autūnale. Extendit: pducit cū antea aut nulla in meridie aut breues habuerit. quo. n. sol magis rece dit a cācro eo umbræ i syene & Meroe sunt lōgiores.

OMNIBO. Aegoceron .i. capricornū ubi facit hyemale solstitiū & cancrū: ubi facit æstiuū solstitiū: ægoceros: capricornus dñ uerbū de uerbo ab capra cornu: Ora. i. fons. Latent: bene dixit quia nusq; inuenit: adhuc inuentus est nemo qui sciat ubi sit fons nili. Dominus a. mercurius. Aquarū: noli in telligere generaliter: sed nili tm̄. Igne lu. i. ignib; can cri superiecto igne mercurii. Tunc. n. flammeæ. n. stellæ sunt & pascunt humore quē ad se trahunt: cū igiē trahant ad se humorē necessario inflat nilus ut exeat ripas Oceanus l. quia crescente luna inflat oceanus qa ignis lunæ ad se trahit humorē oceani: & ita necessario crescit: hinc est q; mare fluxū facit atq; refluxū: cum fluit ad nos crescere uideēt: cū refuit uideēt diminui. Lunaribus in. bñ dixit respiciens ad illud dñs percussit aquarū. nā quæadmodū luna est dña oceani: ita & mercu. dñs nili. Auctus: nunc dicit quādiu inundatio nili pmaneat: Non a. e. i. finit coercet. Auctus: suas auctones. Aesti. ho. i. ante quæ sit æquinoctiū autūnale: nā nilus incipit crescere luna noua quæcūq; post solstitiū est sensim modiceq; cancrū sole transeunte: abundan t sime at leonē: & residet in uirgine iisdem qui accreuit modis. in totum at reuocat inter rupas in libra. ut tradit Hero. centesimo die: huius incrementi cāæ sunt uariæ apud pli. in. v. Aso. anteq̄ sol puenerit ad librā. nam in libra: facit æquinoctiū autūnale: in ariete æquinoctiū uernū. Vana fi. u. nunc aliorū psequit opinio nes quas et refellit atq; confutat rōnibus suis dicunt. n. æthiopia niues resolui quibus auget nilus inundat cogit: hanc opinionē uanā achoreus subiiciens oñdit. Non ar. in il. arctos. i. ura minor quæ est in septen trione nec boreas qui perflat a septentrione ibi: ut ppterea abundant niues quibus liquefatis nilus crescere possit. Testis ti. & probat non esse arcto nec boream. uis inquit intelligere ibi nō esse frigus & ppterea nec niues abundare: ut in septentrione. potissima rō est calor gentis illius qui niger est nā calor ille coloris illius regionis æthiopiæ significat & alterū dissentit ab altero ubi calor ingens est: ibi frigus esse non pōt. Vapo. au. nā auster est uentus flans a meridie non pcul a torrida zona: iō semp̄ calidus. Adde q; omne: alia rō: si ni lus cresceret liquefactis niuib; tpe uerno cresceret: quo liquefiunt niues. at uero nō ueris tpe immo in me dia crescit æstate. Omne ca. i. cuiuslibet fluuii fons. Soluta: liquefacta. Præcipi. i. curre facit cū ipetu. Tabe resolutōe niuiū. Nilus ne. su. at uero nilus non añ crescit q̄ sirius oriē: ut est antedictū. Ante parē nocti. i. an teq̄ sit æquinoctiū autūnale inundatio nili non decrescit. Alligat am. tunc. n. ripis teneēt amnis cū decreue rit. Ante phœbū pa. i. æquinoctiū Sub iudice libra: sunt autūnali æquinoctio: quia sol in ariete facit uernū æquinoctiū. in libra uero autūnale. Inde et: & hæc est cā cur nilus nō seruet cōsuetudines aliarū aquarū quæ crescunt hyeme aut uere nilus uero in media æstate. Nec tomet: crescit. Officiis unda ca. nam si tpe hyemis crescunt aquæ magis nocent agris quam æstatis: cum omnia solis ardore arefcunt: ideo nilus eo tpe maxi me tuū officiū peragit. Sole remoto: uidelicet in capricorno cū solstitium fuerit hyemale. Iussus. s. a mercu

Aegoceron cācrumq; tenet. cui subdita nili
Ora latent: q̄ quū dominus percussit aquarū
Igne superiecto. tunc nilus fonte soluto
Exit. ut oceanus lunaribus incrementis
Iussus adest. auctusq; suos nō ante coarctat
Quam nox æstiuas a sole recepit horas
Vana fides uetere. nilo quod crescat in arua
Ethiopum pdesse niues. non arctos in illis
Montibus aut boreas testis tibi sole pusti
Ipse color populi. calidiq; uaporib; austru
Adde quod oē caput fluuii quodcūq; soluta
Præcipitat glacies ingresso uere tumescit
Prima tabe niuis nilus neq; suscitatur undas
Ante canis radios: nec ripis alligat amnem.
Ante parē nocti libra sub iudice phœbū
Inde etiam leges aliarū nescit aquarū
Nec tomet ibernus: quū longe sole remoto
Officiis caret unda suis: dat iussus iniquo
Tempiem cœlo mediis æstatibus exit
Sub torrente plaga: ne terras dissipet ignis
Nilus adest mundo: contraq; incensa leonis
Ora tomet cancroq; suam torrente syenem
Imploratus adest: nec campos liberat cūdis
Donec i autūnū phœb; declinet & umbras
Extendat meroe. quis causas reddere possit
Sic iussit natura parens decurrere nilum

quæ crescunt hyeme aut uere nilus uero in media æstate. Nec tomet: crescit. Officiis unda ca. nam si tpe hyemis crescunt aquæ magis nocent agris quam æstatis: cum omnia solis ardore arefcunt: ideo nilus eo tpe maxi me tuū officiū peragit. Sole remoto: uidelicet in capricorno cū solstitium fuerit hyemale. Iussus. s. a mercu

rio. iniquo: nã media æstate: iõ uir esse iniquũ cælũ arboribus & herbis: quia nimio calore arescunt: sed tunc nilus suũ facit offm̄ arboribus & herbis: quia statim inundat ægyptũ & quæ arescunt nimio solis ardor: ipsius humore uirescunt. Iniquo: ardenti & feruenti. Ne u terras dissipet: & ne oia nimio calore solis urant: in tpe adest nilus. Ignis: ardor solis. Incensa: leonis: quia cũ in leone sol est maximi sunt calores. Suã syenẽ: nã syenã ciuitas ægypti quinq; milibus stadiorũ supra alexandriã: ut plinius subiecta cancro: quæ solstitii die medio nullã umbrã facit. Imploratus: precibus quæ situs. Suã: quæ sibi subiecta est. Nec cãpos liberat: nõ prius inquit decrescit nilus: q̄ autũnus supauerit. Meroe: insula q̄ in medio sui facit nilus: a qua sol decliuior factus porrigit umbrã ea caput est genitis æthiopũ: quinq; milibus stadiorũ a syene distans bis anno absunt ubras sol duo deicesimã tauri partẽ: & quartãdecimã leonis obtinente pli. Quis ca. dicit neminẽ posse hanc nili inundationis cãm latentẽ dignoscere: sed illud sentiendũ esse: sic deũ uoluisse dũ huic parti orbis terrarũ cõsuleret: ubi sine hac nili inundatione hoies uiuere non possent. Natura parens: deus oium rerũ artifex.

Sic op̄ ã mũdo zephyros quoq; uana uetu
His ascripsit aq; quorũ stata tpa flatus (stas
Continuĩq; dies & in aera longa potestas:
Vel quod ad occiduo depellunt nubila cælo
Trãs notõ. & fluuio cogũt icũber̄ nymbos
Vel q; aquas totiẽs rũpentes littora nili
Assiduo feriunt coguntq; resister̄ fluctu.
Ille mora cursus aduersiq; obiice ponti
Aestuat in campos sunt qui spiramina terris
Esse putãt magnosq; cauã cõpagis hyatus:
Cõmeat hac pẽitus tacitis discursibus unda
Frigor̄ ab arctoo mediũ reuocata sub axem
Quũ phœb̄ p̄ssit meroem. tellusq; pusta
Illuc duxit aquas trahit̄ gangesq; padusq;
Per tacitum mundi: tunc oia flumina nilus.
Vno fonte uomens nõ uno gurgite pfert

inundate: q̄ uidelicet resistunt cursui amnis & ipsum inflare cogunt. Vana falax. Vir. Vanũ mendacẽq; improba finget: significat hanc rationẽ non placere sibi zephyri sunt occidentales uenti qui ineunte uere dies aliquot iugiter spirant: & nubes inducunt ad nilum quibus aquis repletus exundat. Ascripsit aquis. i. zephyros cãm uoluit esse cur nilus inundet: & addit rationẽ. flatus: genitiui casus. Stata: statuta: ut apud Valeriũ maiores statas. Continui dies. quia ineunte uere zephyri aliquot dies spirant iugiter. Longa ptã: quia frequentius spirant: sed remissius. Vel q; ab occiduo: uel q; zephyris ab occasu nubes pellunt in meridiem & effusi imbres sequunt̄ quibus inflat̄ nilus uel alia rõne: q; zephyri mare pturbent cuius fluctus cursui nili resistunt: & dũ ille nõ p̄t uiribus suis in mare descendere recurrere cogat̄ & ita inundat ægyptũ: Trans notõ. in meridiẽ. Nymbos: effusos imbres. Feriunt. s. zephyri. Assidue: singulis annis. Fluctus. s. maris. Resistere s. cursui amnis. Obiice: oppositiõe ponti. quia flantib; zephyris inflat̄ mare: & obstat nilo: Sunt q; sp. aliã rõnẽ adducit terrã cauernosam esse & tpe æstatis calore solis trahi humorẽ aquarũ undiq; & p̄cipue a septẽtriõe ubi & niues & pluuiã abũdant: & cũ in meridiẽ traxerit undiq; aquas efficiunt flumen unũ ex multis fluminibus quæ illuc currũt quẽ postea nilũ appellauerunt: & simul cãs affert: quãobrem huius fluminis origo & fons adhuc ignoret̄. Stra. at̄ geographus inqt̄ antiquos cõiectura posteros et̄ uisu cognouisse: nilũ ab æstiuis imbribus augeri cũ superior æthiopia in ultimis motibus dilueret̄ imbrib; at̄ cessantib; paulatim inũdationẽ cessare nili incrementa maxia & mima & mediocria annotata ex puteo quodã in nili ripa ex integro lapidẽ cõstructo nã aqua putei cũ nilo piter crescit ac decrescit: suntq; in putei pietã notã quãdã incrementorũ oium mensura: hæc itaq; obseruantes cũ aliis notant ut incrementa cognoscãt: nã ex his signis multo añ fortunã nili excrecentis cognoscunt: idq; oibus p̄dicunt q̄res p̄fecto agricolis ad aquarũ cõseruationẽ & aggerũ & canaliũ effusionẽ principibus uero ad puentus. utilissimã est refert idem Stra. alio loco fuisse q̄ crederet̄ nili ortũ extremis mauritaniã ptibus pximũ esse. ortũ at̄ hẽt a mõte inferioris mauritaniã ut docet Solinus. Spiramina: cauernas per quas uenti spirãt. Magnosq; cauã: declarat q; dixit spiramina. Cauã cõpagis: dixit cõtinentẽ. cõtinẽs terra iõ cõpago d̄r: quia ipsa suis librata põderibus se cõtinet. Has: p̄ hos meatus terrã. Penitus: interius & in uisceribus terrã. Tacitis: occultis. Frigore ab arctoo: a septẽtriõe comeat in meridiẽ. Cũ phœbus p̄s. cũ sol est in cancro tunc. n. meroe quæ subiecta est cancro: magno solis ardore exuriẽ nã tunc sol nõ p̄t magis accedere ad zẽith capitis eorũ & quia tunc ingens calor p̄cipue est meridiẽ calor ad se undiq; trahit humores: & ex oibus fluuiis unus q̄si efficit̄ nilus. Duxit: quia naturale est ut calor humorẽ ad se trahat. Trahit̄: gangesq; pa. p̄ hos fluuios maximos itelligere etiã minores. Per tacitũ mũ. p̄ occulta terrarũ. Oia

SVLPI. Zephyros: opinionẽ aliã de eius incremento confutat. dicunt. n. zephyros cõtinue flantes ad nili fontes nubes implere & continuis pluuiis ipm̄ augere uel contra hostia nili flando & ipsius impetũ tumore pelagi ut ait Lucretius harenã cumulo retinẽdo cogere exũdare: donec cessauerint. Ascripsit: cãm incrementi imputauit. Stata: firma & certa. Trans notõ: qua nilus decurrit. Totiens rumpentes littora. i. septem hostiis exeuntes in mare. Obiice: oppositiõe. Aestuat: effluit. Sunt q; aliqui p̄ cauernas terrã aquas dicunt in meridiem e septentrione effluere quia sol quũ in cãcro est eas attrahit & tellus arida ad se rapit estq; argumento q; alibi flumina decrescunt. Spiramina: canales. Hiatus cauã compagis: cõcauã terrã cauernas. Præssit meroem. est in cancro. Duxit: traxit uis citatis. Trahitur: in meridiem una cum aliis. Omnia flumina: quæ per terrã secretos meatus illuc rapiuntur. Non uno: hoc est septẽno.

OMNIBO. Sic opus est mundo: aliter. n. in hac regione ægypti hoies uiuere nõ possent. ergo necessitate dicit factam esse hanc inundationem. Zephyros quoq; uana uetustas: quĩs hoc naturã attribuerit poeta: tñ adhuc cãs adducit secundũ diuersas opiniones. Alii inquit uoluerunt fieri flantibus zephyris nilum

flu. q̄ traxerit calore solis ab aliis regiõib⁹ illuc. Nō uno gur. hæc cā est cur ripæ nilū tenere nō p̄nt. Nō uno nā septē hostiis influit quorū noīa sunt cāopicū bolbitinū sebēiticū phaniticū mendisiū tacitū: pelisiacum. **SVLPI.** Rumor: sunt qui nilū ab oceano dicant oriri: & longo per terras cursu dulcescēt. Rumor: supple est. Exundante: in terras influente: Mitescere: dulcescere. Tractu: cursu & spacio. Nec non: sunt qui putēt ex oceani aquis a siderū siccitate uberius attractis supabundantē partē refundi in nilū. Pasci: alii & refici. Vir. conuexat polus dum sidera pascet. quō sidera humore pascantē primo libro ex Ci. docuimus. Polum: sidera: Hunc: oceanū. Rapuit: haurit. Tollit: attrahit. Digerat aer: consumat stellarū ignis & uapor aereus. Referunt: remittunt & reddunt. Quasdam aquarū inquit alia oriuntē forte: alia certo iur a deo sūt emissæ. Erumpere uenis concussis: egredis uenis & meatibus conuassatis uiuent inclusi. Compage. i. densa terra. Cum mundo cœpisse: a principio mundi fuisse. Coercet: gubernet iter has at nilum esse censet cui deus in clementi legem hanc dedit. Pharius: ut sesostri Persis ut cambysæ. Tyrannis: ut alexandro. Conferre trade re. Vincit: inueniri. n. non potuit: Adorat: diuinis honoribus uenerat. Inuidit: inuidendo inuestigauit. Lectos: certos inquisitores. Calente: in torrida zona. Sesostri: sesostri ægypti rex totā æthiopiā p̄meauit usq; ad Cynamomi regionē: & adhuc quædam monumenta extant & columnæ & epigrammata. Cambysæ quoq; occupato ægypto cū ægyptiis in Meroë usq; p̄gressus est & nomen urbi & insulæ ab illo impositū ferunt a Meroë sorori ibi mortua Alii eā uxore fuisse tradunt. Strabo est auctor.

COMNIBO. Rumor ab ocea. Alii phibēt ex oceano nasci nilū. & q̄a obicere si ab oceano nascitur qd cāe est cur nili aq̄ dulces sint: q̄a diu cursu aq̄ exercit̄ iō pugnat & amaritudinē maris relinquit. Erumpere: exire nilum. Aequoreos sales: amaritudinē aquæ maris. Mitescere: dulcescere. Tractu. i. cursu. Nec nō oceano: & uerū est: ita. n. physici putant flammeas esse stellas & nutrirī humoribus terrarū: qui ex agris & aquis sole tepefactus excitant. Phœbū: nā ut inquit macrobius ignē æthereū physici tradiderunt humore nutrirī afferentes. ideo super zona cæli perusta: quā uia solis. i. zodiacus occupauit oceanū a natura locatū: ut oīs latitudo. qua sol cū quinq; uagis ultro citroq; discurrent: habeat humoris alimoniam. Polū. i. cœlū. hoc est sidera cœli. Hunc: oceanū. Arachia cancri. i. cū in cancro est. Aer digerat: quia sidera quæ flamma sunt non p̄nt sumere uniuersam aquā: quā ad se traxerunt: iō cum remittunt inflant aquæ & præcipue nilus Hoc. f. unde: q̄ non p̄t igne siderum consumi. Referunt. reddunt. Nilūq; resum. i. in nilum ut cā sit inflati amnis. Ast ego si tanta: postq̄ multorū diuersas opiniones dixit. nunc suam tandem sniam dixit o cæ. quāq̄ id mihi non arrego ut tantā litem cōponere audeam: sed tñ existimo deum opificem rerum oīum cum primū orbē terrarū condidit quasdam aquas remisisse: quasdam at secreto tenuisse quarū originem nemo scire posset. satis caute quæstionē hanc soluit poeta. Si fas: uitat arrogantiam. Sol uere. cōponere. Tantam litem. f. diuersorum qui aliter sentiunt: Sera: longa. Non id agentem deo: sed uetustate: quia ab initio cum deus condidit orbē terrarū aquæ sub terra continebant. sed uetustate deinde longa aquæ tandem eruperunt. Compage. i. terra continenti. Cum toto: cum uniuerso. Quasdam. f. aquas: ille quidem non agente Deo sed uetustate erupunt: sed alia aquæ eiusmodi sunt: ut legem ab ipso deo semel impositā præterire non possint quarū aquarū arbitror esse nilum qui traditā legem non contempserit: sed semper media æstate inflatus inundet ægyptum. Quæ tibi noscendi: non miror inquit si hæc animi cupido aīum tuum inesserit cognoscendi originē nili: nā alii cōplures fuerunt magni principes qui hac cupiditate flagrarunt. nec tamen ipsum dignoscere potuerunt. Persis: regibus persarū. Macedum: p̄ macedonū & p̄cipue alexandro. Nullaq; nō ætas. oīs ætas uoluit hanc noticiam posteris tradere: sed nequiuit. Cōferre: tradere Sed uincit ad. i. adhuc latet origo nili: & omnium hoīum industria superauit. Summus alexander primo quidem dicit alexandrū illū domitorem orbis hac incensum cupiditate misisse uiros electos: q̄ cū ex aduerso nili diu nauigassent tādē puenere haud p̄cul a feruenti zona. nec tñ illius fontē iuenire potuerit. idē & sesostri cōcupiuit & cābyses aliiq; reges tñ cupiditati suæ satisfacere nō potuerūt. Alexander. f. magnus rex macedonū q̄ asiā totā bello subegit uicto ter dario: quē tādē occidit capta uxore cū filiab⁹. Mēphis: pars p̄ toto. i. ægypt⁹. Inuidit nilo: q̄ fontē eius iuenire nō potuit. Lectos: p̄ electos uiros: Per ultia terræ æthyopū. i. usq; et ad occasū. nā æthyopes sunt orientales

Rumor ab oceano qui terras alligat omnes
Exundante p̄cul uiolentum erumpet nilū
Aequoreo s̄q; sales longo mitescet tractu
Nec non oceano pasci phæbumq; polumq;
Credim⁹. hūc calidi tetigit cū brachia cæcri
Sol rapuit atq; unde plus q̄ q̄ digerat aer
Tollit. hoc noctes referunt niloq; refundūt
Ast ego si tantam fas est mihi soluerē litem
Quasdam cæsar aquas post mundi sera pacti
Sæcula. concussis terrarū erumpet uenis:
Nō id agente deo: quasdam cōpage sub ipsa
Cum toto cepisse reor. quas ille creator
Atq; opifex rex certo sub iur coerces.
Quæ tibi noscendi nilum rōane cupido est
Et phariis p̄lisq; fuit macedumq; tyrannis
Nullaq; non ætas uoluit conferri futuris
Noticiam sed uincit adhuc natura latendi
Summ⁹ alexāder regū quē mēphis adorat.
Inuidit nilo. nūsitq; p̄ ultima terræ
Æthyopum! lectos illos rubicunda pusti
Zona poli tenuit nilum uiderē calentem
Venit ad occasum mūdiq; extrema sesostri

& occidentales. utrobique. n. pusti nimio solis ardore hoies nigri sunt: unde æthiopes appellant. Illos rubicū da. cum declinassent meridiem uersus. Videre nilum calentem: ipsius autem fontem reperire non potuerūt Venit ad occasus. Sesostris etiā rex ægyptius hoc idem tentauit: sed frustra. Sesostris rex ægyptius fuit qui gentes omnes domuit usq; ad occidentē & cimmericū bosphorū quiq; etiā dī reges curru iuo subiecisse. hic fortissimus nō solum fuit: sed etiam prudentissimus totam æthiopiā pmeauit (ut inquit Strabo) usq; ad cinamomi regionē & adhuc quædam eius monumenta extant & columnæ & æpigrammata sacris litte ris transitū eius significat. Mundiq; extrema: usq; ad æthiopes sicut alexander miserat.

Et pharios cursus regum ceruicibus egit
Ante tamē uos annes rhodanūq; padūq;
Quam nilum de fonte bibit uesau⁹ in ort⁹
Cambyfes longi populos puenit ad æui
Defectusq; epulis & pastus cede suoz
Ignoto te Nile redit non fabula mendax
Ausu loqui de fonte tuo est ubicūq; uideris
Quæreris: & nulli contingit gloria genti
Ut nilo sit lata suo tua flumina pdam
Quæ deus undarū celator mille tuarū
Te mihi nosse dedit medio cōsurgis ab axe
Ausus in ardentem ripas attolle^r cancrū
In boreanis rectus aquis mediūq; booten.
Cursus in occasum flexus torquet & ort⁹
Nūc arabū populis libycis nūc æquus arēis
Teq; uidēt primi quærit tñ hi quoq; seres
Æthyopumq; feris alieno gurgite campos
Et te terrarū nescit cui debeat orbis:

COMNIBO. Et pharios currus: quia domuit regiones usq; ad bosphorū cimmericū & curru suo reges sub egit ut traherent. Ante tñ: prius padi rhodaniq; fontes inuenit q̄ nili. Vesanus in ortus: herodotus hoc scri bit cābysem misisse qui exquirerent nilū & simul ipse nauigauit: & dū longissime nauigationē continuasset tandē inopiarū laborauit adeo ut ex ministris suis non nullos comedere coactus fuerit nec tñ fontē uidit sed quēadmodū diximus antea nilus & plinio & Solino auctoribus originē hēt a monte inferioris Maurita niæ nō pcul ab oceano: lacu p̄tinus stagnante: quē uocant nilidē ibi pisces reperiunt alabetæ coracini silu ri crocodilus quoq; & quæ in nili alueo spectant. p̄terea obseruatū est p̄t in mauritania niues imbresue fue rint: ita nilū increfcere ex hoc lacu hoc affirmare libros punicos: hoc iubā tradidisse referunt. Vesa: quia natu ra iracundus erat: & ap̄itaurū qua magna ueneratōe collebant ægyptiū ipse stricto gladio interficit tēplum eius & aliarū deorū qui colunt ab ægyptiis euertit: misit qui templū ammonis diriperent: quo sc̄m est: ut in insaniā uertere^t & cū equū ascenderet: gradu eminenti uulnerat⁹ est in femore quo uulnere haud ita multo post prit: Cambyfes ēt sacrilegiū his uerbis oñdit Strabo. Cambyfes rex psarū templa p̄tim igni p̄tim ferro deuastabat: mutilans. excindens: amburens quēadmodū & obeliscos: quorū duo ro. delati sunt. Longi æui. po. p. i. ad æthiopas macrobios p̄fectus est: q̄ ānos centū & uiginti uiuunt a k̄gus & uita uerū ut scribit herodot⁹ nō ut nilū ingreret: sed ut macrobios subiugaret. legatos icthyophagos ut cuncta explora rent ad eos misit cū munerib⁹ uidelicet cū uasculo uini cū pane & arcu: & simul monilli aureo legati Camby sæ cū ad regē macrobiorū uenissent: rex intellexit illos exploratores esse: nō legatos: & tñ iussit eos expone re: qd uenissent a rege suo: dixerūt ut illis munerib⁹ ipm cābyssæ cōciliarēt cū obtulissent panē iterrogauit: q̄ nā cibus ille eēt: illi declarauerūt frumentū nasci ex humore terræ & ex grano illi⁹ frugis farinā fieri & ex farina panē: & iterrogauit deīde quot ānos uiuerēt r̄nderūt septuaginta annos: uel octoginta. tū ille nō mī tor inqt si stercore uescentes paucis annis uirtutis. deinde obtulerunt uasculū uini illi cū gustasset. uinū p̄ba uit & dixit hanc uuā esse cām q̄ aliq̄ diu uiuerent q̄ uidelicet malignitatē illi⁹ cibi uinū tēparet obtulerūtq; monile tū ille nina^t mihi inquit catheras rex uester: sed apud me robustiora uicula sunt duxitq; eos ad car cerē ubi catheras erant aureas postea: oñdunt arcū quē cū intendisset rex ipse eo usq; traxit: ut in ptes cōfre gerit tū demū iussit arcū efferri ex suis: & dedit legatis cābyssæ dicens qñ rex uester aut ipse poterit: aut aliqs ex suis hūc arcū intēdere. tunc dicite: ut nos bello inuaderūt legati & oia narrarūt q̄ uiderāt: sed anteq̄ disce derēt oñdit eis mēsa solis q̄ longiorē historiā uoles: est apud herodotū in tertio. Defectus: a deficiora. cum epulæ deficerent. Pastus: cum ad extremā inopiā puenisset Cābysses ministris suis uescebat & milites sortiti

SVLPI. Et pharios cursus regum ceruicibus egit: hoc est ægyptiū pagrauit uectus ceruicibus regū quo rū quinq; curru dī subiecisse: Cambyfes: qui pater Da rii regis psarū fuit. Aeu longi: ut sunt Cyni in india & qui habitant insulis fortunatis. Suorū: comitū. Nō fabula mendax: uulgatus sermo non mentit. Suo: nati uo. Iua flumina pdam: attentū facit auditorē tñ se archanū apire pollicitus. Medio consurgis ab axe: a meridie nilū oriri ex mōte lunæ qui in geminas palu des solutas niues effundit pdidit ptolemæus. Victru uius uero in Mauritania ex monte atlante & appellari dirim qui ortus ex septentrionali regione p̄gredit p̄ occidentē ad lacū heptagonū: & mutuo noie dī agger Deinde ex lacu heptagono sub mōte desertos subter fluens p̄ meridiana loca manat: & influit in paludem quæ appellat. circuncingit meroen q̄ est æthiopum meridianarū regnū ab hisq; paludib⁹ se circumagens p̄ flumina Baseam Sobam & Astobā & alia plura. per uenit ad Cataractā ab eoq; se p̄cipitans p̄ septentrio nalē puenit inter elephantida & Syenē Thebaicosq; in ægyptū cāpos & ibi nilus appellat. Sic Victruui⁹ cui omnino cū poeta plinioq; non cōuenit: poeta de subterraneo eius meatu aliquot dierū itinere nihil di cit. Booten: arctophylacē. Aequus: benignus primi apud eos. n. primū appares. Hi: idem seres qui primi te cernunt. Feris p̄terter laberis. Alieno: alibi orto.